

Perustuslakikysymys

Esko Seppänen

Perustuslaki- kysymys

Esko Seppänen: Perustuslakikysymys
©: Esko Seppänen 2004
Taitto: Risto Uljas
Painopaikka: Gummerus Kirjapaino Oy,
Jyväskylä 2004
ISBN 952-99288-0-7

Tämä kirja on Euroopan parlamentin
Yhtyneen vasemmiston/
Pohjoismaiden vihreän vasemmiston
tiedotusmateriaalia.

Lukijalle

EU:lle on parin vuoden ajan valmisteltu perustuslakia, jolla halutaan lakkauttaa vanha unioni ja perustaa sen tilalle uusi.

Ensimmäisen luonnoksen perustuslaista laati sitä varten koolle kutsuttu konventti, joka lähetti ehdotuksensa hallitusten väliseen konferenssiin (HVK) loppuhiontaa varten. Tavoitteena oli hyväksyä valmis perustuslaki valtionpäämiesten ja -naisten huippukokouksessa 12-13.12.2003 Brysselissä.

Aikataulu petti. Brysselissä ei päästy sopimukseen siitä, että hallitusten edustajien konferenssi päättyy ja EU:lle tulee valmis perustuslaki. Muodollisesti se kaatui Espanjan ja Puolan vastarintaan, mutta itse asiassa homman lykkäsivät ajassa eteenpäin Ranska ja Saksa.

Näin isoissa asioissa ei EU:ssa yleensä päästä sopimukseen ilman jonkinlaista sisäistä kriisiä. Unioni tarvitsee kehittyäkseen aina uuden kriisin, jollaiseksi voi kutsua myös perustuslain viivästymistä.

Sisällön osalta perustuslaki on melkein valmis. Tässä kirjassa kerrotaan, millainen perustuslaki meille tulee, kun se tulee. Demokratian näkökulmasta paras vaihtoehto olisi, että sitä ei tulisi.

Siitä, miten perustuslakiprojekti kehittyy tästä eteenpäin, saa ajankohtaista tietoa europarlamentin GUE/NGL-ryhmän tiedotuslehdestä. Sen voi tilata maksuttomasti (tilausohjeet sivulla 192); sitä kautta pääsee hyvin perille asioista, joista Suomessa ei puhuta.

Helsingissä 21.12.2003

Esko Seppänen

Sisällys

Johdanto: EU:n perustuslaki	9
I osan artikla 1	19
Perustuslaki on kirjailtu korulausein	27
- Perustuslain johdanto 27 - Perusoikeuskonventti ja -kirja 30 - Perusoikeuskirja ja Strasbourgin tuomioistuim 32 - Unionin arvot ja tavoitteet 32	
Konventtimenetelmä suosii federalismia	39
- Nizzan huippukokous oli isojen vallankaappaus 39 - Laeken ja konventin kokoonpano 41 - Konventin federalistinen hegemonia 47 - Presidiumin demokratia-show 50	
Perustuslakiluonnoksen hyväksyminen	55
- Perjantai ja 13. päivä 55 - Perustuslain III osa on virkamiestyötä 58 - Rooman julistus 63	
USA:n konventti ja Villin Lännän perustuslaki	65
- Amerikan USA ja Euroopan USE 65 - Hyvän akseli: Imperiumi? 70	
Uudelle unionille uutta toimivaltaa	75
- Veto-oikeus on viimeinen turva 75 - Lisäliittovaltiotumista tulkinnoilla 77 - Vanha ja uusi joustolauseke 81 - Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaate 83	
Toimivallat ja päätöksenteko	85
- Yksinomaiset ja jaetut toimivallat 85 - Uudet päätöksentekomenettelyt 88	
Institutionaalinen rakenne eli toimielimet	91
- Johtajat johtavat 91 - Euroopan parlamentti 93 - Eurooppa-neuvosto 95 - EU:n presidentti 97 - Ministerineuvosto 98 - Unionin ulkoasiainministeri 100 - "Euroopan" komissio 100	

Puolustus on hyökkäystä	107
- EU:n militarisointi alkoi Helsingissä 107- Kriisinhallinta ei ole puolustusta 112 - Rauhaanpakkotamista rakenneyhteistyöllä 115 - Rakenneyhteistyön artikkelit 118 - Turvatakuut vievät Natoon 122 - Turvatakuut (light) 126 - Solidaarisuuslausake 131	
Vapaus-, turvallisuus- ja oikeusalue	133
- Tampereen päätökset täytäntöön 133 - Järjestys ja kuri 135 - Rajavalvonta yhtenäistyy 136 - Rosvot kiinni! 137	
Perustuslain muutos/kansanäänestys	141
- Suomen perustuslain muutostarpeesta 141 - Suomi on täysivaltainen tasavalta ? 144 - Kansanäänestyksen KYLLÄ ja EI 145 - Monta hyvää syytä järjestää kansanäänestys 146	
Maa, joka sanoo EI	151
- Perustuslain muuttamisesta 151 - Perustuslain hylkäämisestä 154 - Vapaaehtoisesta eroamisesta 157	
Suomalaisia arvioita ja virhearvioita	159
- Suomen EU-saldo 159 - Väärä konventtiarvio 161 - Hallituksen HVK-selonteko 163 - Yhteinen kauppapolitiikka 166 - Hallituksen perustuslakikritiikki 169	
Hallitusten välinen konferenssi (HVK)	173
- Syksy oli tyhjäkäyntiä 173 - HVK:n alku takelteli 175 - Raaka peli 177 - Brysselin perustuslakihuipukokous 181	
Liite	189
- Pöytäkirja pysyvistä rakenneyhteistyöstä 189	

Johdanto: EU:n perustuslaki

Se, mikä näyttäytyy meille tänään Euroopan unionina (EU), on ollut puolen sataa vuotta vain eräänlainen valtioiden välinen aatteellinen yhdistys. Koko sen olemassaolon ajan on Euroopassa kummitellut “poliittisen yhdentymisen syventämisen” eli liittovaltion aave, ja monille se on ollut rajattoman kapitalismin haave.

EU:n laillisen toiminnan perustana ovat olleet yhdistyksen - tai kansainvälisoikeudellisessa merkityksessä *valtioliiton* - perussopimukset, joista ensimmäiset tehtiin 1950-luvulla Roomassa ja viimeisimmät kymmeniä vuosia myöhemmin Maastrichtissa, Amsterdamissa ja Nizzassa.

Tämän sängen löyhän valtioliiton uusiksi säännöiksi on haluttu kirjoittaa perustuslaki, jolla EU poistaisi naamionsa.

Perustuslain avulla ja kautta EU:n toimintaa halutaan tehostaa. Tehostaminen on vallan keskittämistä. Halutaan yksinkertaistaa EU:n rakenteita. Yksinkertaistaminen on vallan uusjakoa. Näitä haluja on perusteltu EU:n laajenemisella. Vappuna 2004 unioniin liittyy kymmenen uutta jäsenmaata.

Perustuslain luonnoksen valmisteli erityinen *valmistelukunta eli konventti*, joka oli koolla helmikuun lopusta 2002 heinäkuuhun 2003.

Konventista asiakirja luovutettiin hallitusten edustajille, joiden on aina perussopimuksia muutettaessa kutsuttava koolle *hallitusten välinen konferenssi (HVK)*. Se aloitti artiklojen hionnan valmiiksi perustuslaiksi lokakuun alussa, ja tarkoitus oli saada asiakirja lopullisesti valmiiksi Brysselin joulukuun huippukoukukseen.

Alun alkaen olivat italialaiset vaatineet, että perustuslaista tulee uusi *Rooman sopimus*. He halusivat jäsenvaltioiden edustajien allekirjoittavan sen Roomassa EU:n tulevana kansallispäivänä 9.5.2004. Kaiken piti olla näiden suunnitelmien mukaan valmista eurovaaleihin (13.6.2004) mennessä.

Konventissa *puheenjohtajisto eli presidium* käytti diktatuurimaisia otteita ja hyväksytti konventilla luonnoksen EU:n perustuslaiksi ilman että toimitettiin yhtäkään äänestystä konventtilaisten tekemistä yli 6 000 muutosesityksestä.

Presidiumin jäsenet olivat kauttaaltaan *liittovaltiolaisia eli federalisteja*. Ei siis ihme, että heidän tekemänsä perustuslakiluonnos oli luonteeltaan liittovaltiohenkinen ja että sillä vähennettiin jäsenvaltioiden *täysivaltaisuutta eli suvereniteettia*. Täysivaltainen on valtio, jolla on omalla alueellaan monopoli julkiseen valtaan ja joka on riippumaton ulkoisesta vallasta. Itsenäisyys on täysivaltaisuutta.

EU:ssa Suomi ei ole ollut täysivaltainen valtio. Jos tulee EU:n perustuslaki, se on sitä vielä paljon vähemmän. Vanhasen hallituksen kanta, jonka mukaan perustuslailla ei muuteta jäsenvaltioiden asemaa täysivaltaisina ja itsenäisinä valtioina, ei ole oikea. Syyllistytään toiveajatteluun, jos luullaan, että voidaan olla yhtä aikaa liittovaltion tavoin toimivan EU:n jäsen ja täysivaltainen itsenäinen valtio.

Perustuslailla EU:ta valtioidaan.

Valtion tunnusmerkistöön kuuluvat Montevideon yleissopimuksen mukaan seuraavat tunnusmerkit:

sillä on pysyvä väestö, sillä on tietty alue, sillä on hallitus ja sillä on kyky ryhtyä suhteisiin toisten valtioiden kanssa.

Liittovaltio on enemmän kuin vain valtio.

Siinä on määritelty *valtasuhteet keskusvallan ja jäsenvaltioiden kesken*. EU:n tapauksessa ne vahvistetaan uudella perustuslailla, jossa määritellään EU:n toimivallat ja joka on ensisijainen kansallisiin perustuslakeihin nähden. Liittovaltio on myös oma *oikeushenkilönsä*, joka voi tehdä valtiosopimuksia jäsentensä nimissä. Perustuslailla EU:sta tulee oikeushenkilö.

Perustuslain hyväksymisen jälkeen uusi unioni olisi liittovaltio sui generis: omanlaisensa ja omalaatuisensa. Liittovaltiolaiset sanovat, että se on uniikki, mutta ei kuitenkaan liittovaltio, koska sitä ei voi verrata mihinkään olemassa olevaan. Siihen eivät muka päde historian ja politiikan vanhat lait. He eivät sano, mikä se on. Jos se ei ole valtioliitto eikä liittovaltio, muilla pitää olla oikeus tietää, mikä se on.

Kun EU alkaa muistuttaa liittovaltiota, se on ainakin aluksi vähemmän keskusvaltainen kuin USA mutta enemmän kuin itsenäinen Sveitsi. Ehkä se on jotensakin sellainen kuin Saksa, jossa keskusvalta laatii lait ja osavaltiot panevat ne täytäntöön. Saksan malli on täytäntöönpanofederalismia.

USA:ssa keskusvalta vahvisti valtansa sisällissodassa, ja niin oli käydä myös Saksassa. Frankfurtin perustuslakikonventti Euroopan hulluina vuosina 1840-luvun lopussa ajoi Saksan valtiot lähes sisällissotaan, eikä sillä perustuslailla saatu perustetuksi yhtenäistä Saksaa. Frankfurtin konventin liittovaltioidea jäi kuitenkin elämään ja odottamaan Bismarckin Saksan syntyä vuonna 1871.

Erotukseksi olemassa olevista ja niiden asukkaiden yhdenmukaiseen omakuvaan perustuvista liittovaltioista EU:sta on tulossa *hallitusten välinen liittovaltio*. Siinä uusi keskusvalta on neuvostokeskeinen, ja neuvostoissa päätöksenteon yleissääntö on ylikansallinen päätöksenteko määräenemmistöillä. Sitä kautta suurille

jäsenvaltioille tulee päätöksiin veto-oikeus, joka otetaan pois pieniltä.

Tämä kuvaa EU:n kahtalaista luonnetta. Se kehittyi kohden keskusvaltaista, yhteisöllistä liittovaltiota, mutta samaan aikaan siinä on isojen jäsenvaltioiden hajautettu valta.

Liittovaltiolaisten mielestä jäsenmaiden suvereenisuus - eli itsenäisyys - on este unionin yhteisten etujen ajamiselle. Siksi kansallisvaltioiden valtaa halutaan siirtää keskusvallalle maiden väkiluvun perusteella tapahtuvaan päätäntään. Sitä ei voida puolustaa demokratialla, ei ainakaan siinä tapauksessa, että demokratiaa on valtioiden itsemääräämisoikeus ja täysivaltaisuus.

Kun suuret maat vahvistavat perustuslailla omaa valtaansa, ne heikentävät komission yhteisöllistä keskusvaltaa. Valtaa käyttävät hajautetusti isot, joilla on erilaiset edut ja jotka eivät siitä syystä pysty käyttämään valtaa keskitetysti. EU:ssa taistellaan vallasta suurten kesken, ja voittajat saavat oikeuden puhua koko EU:n nimissä. Mitä enemmän on pieniä, sitä helpompi on suurten puhua kaikkien nimissä. Ne päättävät, mikä on ns. yhteinen etu, ja se voi olla myös niiden oma etu. Siitä oli kysymys, kun Saksa ja Ranska päättivät marraskuussa 2003 valtiovarainministereiden neuvostossa (Ecofin) olla rankaisematta itseään liian suurista budjetin alijäämistä sen mukaan kuin sopimuksen noudattamisesta oli yhdessä sovittu EMU:n ns. *kasvu- ja vakaussopimuksessa*.

Viimeistään tämä osoitti, ettei EU ole sama kaikille, siis isoille ja pienille.

Ei ole absoluuttista demokratiaa, joka olisi samaa kaikille. Määritelläänpä demokratia miten tahansa, hyvälaatuinen kansallisvaltioiden demokratia uhkaa jäädä uudessa liittovaltiossa hallitusten ylikansallisen päätöksenteon ja Eurooppa- (eli liittovaltio)aatteen eli *euronationalismin* jalkoihin.

Vaihtoehto ylikansalliselle ei-demokratialle on nykyisen hallitusten välisen metodin demokratisoiminen:

avoimuuden ja julkisuuden lisääminen sekä EU-asioiden laaja käsittely kansallisissa parlamenteissa. Enemmän demokratiaa olisi kansallisten parlamenttien vallan vahvistaminen EU:n päätöksenteossa; niiden oikeus tehdä lakialoitteita ja hylätä komission esityksiä.

EU:n toiminnan hallitusten välinen luonne ilmenee perustuslaissa toimialoina, joita (suuret) jäsenmaat eivät ole halunneet antaa EU:n yhteisölliseen eli ylikansalliseen toimivaltaan.

Varsinkaan *ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa* ei anneta komission puhe-, esitys- tai päätösvaltaan. EU:ssa tehdään tältä osin vielä pitkään - valtioliiton tapaan - hallitusten välistä yhteistyötä; eiväthän suuret maat voi antaa suur- ja supervaltapolitiikkaa joidenkin EU:n virkamiesten eli eurokraattien toimivaltaan tai pienten maiden kanssa yhteisöllisesti päätettäväksi.

Konventin laatimaan luonnokseen oli kirjattu, että ulko- ja turvallisuuspolitiikassa (YUTP) päätöksenteko perustuu yksimielisyyteen. Se ei ollut alun perinkään totta. Teksteihin (I osan artikla 39.8) oli kirjattu poikkeusmääräys, jonka mukaan "Eurooppa-neuvosto voi yksimielisesti päättää, että ministerineuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä". Voidaan siis yksimielisesti päättää siitä, ettei yksimielisyyttä tarvita!

Vielä pitemmälle meni puheenjohtajamaa Italia, joka oli jatkojalostanut konventin esityksestä HVK:ta varten oman ehdotuksensa. Ulkoministereiden konklaavissa marraskuun lopussa se ehdotti ulkopoliittisten päätösten siirtämistä ylikansalliseen määräenemmistö-päätäntään, jos niitä ehdottaa EU:n uusi ulkoministeri. Jäsenmaat joutuivat siinä tilanteessa luopumaan yhdestä itsenäisen valtion perustuntomerkistä: oikeudesta viime kädessä itse järjestää suhteensa muihin valtioihin.

Kovin kummallinen on Suomen hallituksen - ja sen myötä eduskunnan - vaatimus *ylikansallisten määräenemmistöpäätösten lisäämisestä* erityisesti ulko-

ja turvallisuuspolitiikassa; onhan maamme sotilaallisen liittoutumattomuuden perusteisiin perinteisesti kuulunut täysivaltaisuus omassa ulkopolitiikassa ja varsinkin naapurisuhteissa.

Pitäisi muistaa, mitä dosentti **Hannu Taanila** kirjoittaa asiasta:

Suomi sijaitsee sillä tavalla, että sen itsenäisyyden ja vapauden (saako tätä sanaa enää käyttää?) perusta on se, että sillä on oma Venäjän-politiikka.

Venäjä on suomalaisille ollut kahdella tavalla.

Ensinnäkin on Venäjä monille suomalaisille ollut ja aina vain on uhka, ei ainoastaan vapaalle maailmalle vaan koko Suomelle. Näille ihmisille Jumala on luonut Venäjän vain sitä varten, että se tuhoaa Suomen. Tämän vuoksi pitää samalta Jumalalta rukoilla apua ja liittolaisia Venäjää vastaan: milloin keisarin, milloin natsien Saksaa, milloin USA:ta, milloin EU:ta, milloin Natoa. Näille suomalaisille Venäjä on paha, saatana.

Toiseksi on suomalaisia sellaisia, joille Venäjä ei ole mikään paha, mikään saatana, vaan ihan tavallinen suurvalta, itseänsä täynnä, toisinaan typeryyteen ja öykkärimäisyyteen saakka; tätä korosti Paasikivi. Näille suomalaisille Venäjä on myös Suomen olemisen suuri mahdollisuus. Jo 1800-luvun lopulla Suomen viisaat teollisuus- ja kaupamiehet sanoivat: kun rakas Jumala kerran on antanut meille Venäjän, miksi emme käyttäisi sitä?

Onko Suomen todellakaan viisasta hakea ystäviä merten takaa aina Amerikasta asti ja antaa muille määräenemmistöpäätösvalta suhteestamme omiin naapureihin? Jos iso Saksa on tällä linjalla, pienen Suomen ei tarvitse olla. Saksallahan on yhdessä muiden isojen kanssa kaikkiin määräenemmistöpäätöksiin veto-oikeus, Suomella ei.

Kovin kummalliselta kuulostaakin Washingtonissa joulukuussa 2002 USA:lle uskollisuudenvalan Suomen puolesta tehneen **Paavo Lipposen** lehtikirjoitus, jonka mukaan meillä on “kylmän sodan aikainen salauskollisuus Neuvostoliittoa kohtaan, joka näkyy kummallisena kaunana Yhdysvaltoja kohtaan. Mikä

ihmeen syy meillä on elää ikään kuin meidän pitäisi pyytää anteeksi tai antaa raportti NKP:n keskuskomitealle?”

On paikallaan muistuttaa tätä SDP:n entistä kansainvälisten asioiden sihteeriä siitä lausunnosta, jonka hän antoi - Ylen MOT-ohjelman dokumenttien mukaan - parlamentaariselle puolustuskomitealle 18.12.1970. Hänen vaihtoehtonsa oli pysyttää Suomi kriisitilanteessa puolueettomana tai noudattaa tinkimättä yya-sopimusta asettumalla selvästi Neuvostoliiton etupiiriin. Hän valitsi silloin Neuvostoliiton leirin. Tänäpäin hän ei ole vain salauskollinen USA:n tavoitteille vaan suorastaan matelee presidentti Bushin edessä.

Ennen oli kiellettyä neuvostovastaisuus, ja tänäpäin samalla leimakirveellä merkitään USA-vastaisuus.

Anneli Jätteenmäki teki oikein, kun hän nosti eduskuntavaalien alla esille kysymyksen Lipposen makeilusta USA:ssa. Asian paljastamiseen ei olisi tarvittu salaista tietoa; sanottiinhan asia julki koko Suomen kansalle television kautta itse paikan päältä. Ja mitä tulee salaisten raporttien jakeluun ja käyttöön-saamiseen, ihmetyttää, miksi ei tutkittu vuotoja täysin asiaankuulumattomille muille tahoille. Eläkeläinen **Max Jakobson** viittaa Ilta-Sanomissa (11.3.2003) “saamiinsa tietoihin Suomen Washingtonin-suurlähetyn tuosta vierailusta laatimista salaisesta raportista”. Kuka vuosi salaisia asiakirjoja Jakobsonille?

Sen sijaan ei ole ollut vuotoja siitä ns. Bilderberg-ryhmän vuoden 2003 salaisesta kevätkokouksesta Ranskassa, jossa alustajana oli muun muassa perustuslakikongressin puheenjohtaja **Valéry Giscard d'Estaing** ja jossa Suomea kytkettiin entistä tiiviimmin transatlanttiseen kohtalonyhteyteen. Suomea edustivat kokouksessa **Paavo Lipponen** sekä optiomiljonääri **Jorma Ollila**, pankinjohtajamiljardööri **Björn Wahlroos** ja Naton Suomen tiedotusvastaava **Olli Kivinen** Helsingin Sanomista.

Ne poliitikot, jotka kannattavat vahvaa komissiota, ovat keskusvallan miehiä ja naisia. He uskovat, että

pienen maan etua puolustaa paremmin yhteisöllinen komissio kuin pieni maa itse. Lipponenkin usko siihen, mutta **Mauno Koivisto** ei. Suomessa puhujalla pitää olla entisen presidentin arvovalta ennen kuin media vallan puudelina monistaa mielipiteen siitä, että liittovaltiota puetaan keisarin uusiin vaatteisiin. Moni muu on Koiviston kanssa samaa mieltä, mutta ei saa ääntään kuuluville.

Euroopan teollisuuden pyöreän pöydän (Round Table) ritarit, joiden 40-päiseen joukkoon kuuluu myös Jorma Ollila, ovat ottaneet kantaa vahvan komission ja sen vallan lisäämisen eli yhteisömenetelmän käytön puolesta. Heidän näkökulmastaan vahva keskusvalta edustaa heille parasta vaihtoehtoa eli yhtä ainoaa sopimuskumppania etujen ja etupiirin jaossa. Jos kapitalistien pitää neuvotella monien hallitusten edustajien kanssa, neuvottelut vaikeutuvat, kun tulevat tasapainotettaviksi erilaiset edut.

Yhteisömenetelmä on keskusvaltaisen liittovaltion rakentamisen metodi.

Kun Suomen mediassa toistellaan mantraa yhteisömenetelmän erinomaisuudesta “unionin toimintakyvyn turvaamiseksi”, ei kerrota, että sillä tavalla EU:ta tosiasiaassa liittovaltioitaan. Ja jos Suomen pitää osallistua “kaikkiin ytimiin, jotta voidaan vaikuttaa”, pitää kertoa, mitä vaikuttamisella halutaan ja mihin suuntaan vaikutetaan. Ei ole kysytty, onko Suomen kansan tahto todella se, että osallistutaan kaikkiin ytimiin, jotta EU:sta tulisi entistä enemmän liittovaltio ja Suomesta sen osavaltio.

Yhteisömenetelmään on kuulunut se, että päätökset EU:n tulevaisuudesta on vaadittu tehtäviksi EU:n elimissä (jollaiseksi kai lasketaan myös konventti). Komissio on määritellyt yhteisömetodin tarkemmin ja laskee siihen kuuluvaksi 1) sen monopolin lakialoitteisiin, 2) yhteispäätösmenettelyn kaikkeen lainsäädäntöön, 3) määräänemmistöpäätökset kaikissa asioissa sekä 4) EY:n tuomioistuimen valvonta- ja tulkintavallan.

Kaikki tämä toteutuu uudessa perustuslaissa, mutta ei aivan 100-prosenttisesti, kun jotkut alat vielä jätetään jäsenmaiden yksimieliseen päätäntään. Sen johdosta EU:sta ei tule keskitetty liittovaltio.

Yhteisömenetelmää on kutsuttu *Monnet-metodiksi*. Ranskalainen **Jean Monnet** sanoi puoli vuosisataa sitten, että yhteisön ei pidä asettaa itselleen tavoitteita vaan että sen tulee ratkaista eteen tulevat ongelmat sitä mukaan kuin niitä esiintyy. Kun kuljetaan, vaikka välillä vähän hitaamminkin, mutta aina samaan suuntaan, saavutaan lopulta perille. Perille mihin? Liittovaltioon, jonka hallitusten välinen luonne muuttuu ajan mittaan entistä keskusvaltaisemmaksi.

Yhteisöllinen päätöksenteko on sitä, että päätetään enemmistöllä ja että vähemmistön on tyytyminen enemmistön tahtoon. Se on demokraattista sentralismia, joka näyttää demokraatialta, mutta ei sitä ole. Kansojen yhteisössä eivät päde samat demokratian säännöt kuin kansallisissa yhteisöissä. Demokratia ei ole pelkkää laskuoppia.

Uuden EU:n kaltaisessa liittovaltiossa, jossa päätöksiä tehdään asukasluvun perusteella ja jossa (osa)valtioilla ei ole veto-oikeutta, keskusvallalle annettava lisävalta on pois jostakin muualta. EU:ssa se on pois pienten jäsenmaiden demokraattisilta päätöksentekoelimiltä, viime kädessä niiden parlamenteilta. Kansallinen itsenäisyys on vapautta keskusvallasta ja ylikansallisesta päätöksenteosta.

Puhtaan yhteisömenetelmän kannattajat hävisivät konventissa suuntataistelun EU:n tulevaisuudesta. He saavat lisää liittovaltiota, mutta se on lisää hallitusten välistä hajautettua liittovaltiota, eikä se ole heille samaa herkkua kuin vahva keskusvalta.

Suomen poliittinen eliitti on EU:ssa edustanut keskusvaltamyönteistä ajattelua ja myöntöväisyysspolitiikkaa. Sitä on tehty sosialidemokraattien johdolla kokoomuksen antaessa demareille sivustatukea. Kokoomuksen europuolueen (EPP) tavoitteena on liittovaltio avoimemmin kuin millään muulla poliittisella ryhmittymällä.

Mitä, jos yritettäisiin olla itsenäisiä?

Sitä ei omasta puolestaan halua SDP:n puheenjohtaja **Paavo Lipponen**, jolla on halu osallistua kaikkiin EU:n ytimiin, myös perustuslailla määriteltävään puolustuseli *hyökkäysytimeen*. Jostakin kummasta syystä EU:n hyökkäysydintä kutsutaan puolustusytimeksi. Sitä kautta Suomi voidaan vetää mukaan muiden konflikteihin.

Jos perustuslaki tulee, sen *sotasosialidemokratia* on asetettava kyseenalaiseksi kansanäänestyksessä. Kansanäänestys on kansan demokratiaa erotukseksi kansandemokratiasta ja sosialidemokratiasta.

Jotta kansanäänestyksiä ei voitaisi väärinkäyttää, ne pitäisi järjestää kaikissa EU-maissa samana päivänä mutta niin, että äänet lasketaan maittain.

Muistissa on, miten pohjoismaista EY-myönteisin Suomi pantiin äänestämään EY-jäsenyydestä ennen Ruotsia ja Norjaa. Jos Norja olisi avannut pelin ja sitten Ruotsi ja sen jälkeen Suomi olisivat sitä seuranneet, nämä pohjoiset maat voisivat olla vain EU:n taloudellisia jäseniä ilman täysivaltaisuutta kaventavia poliittisia pakkoja.

Lähes puolet (96) perustuslain valmistelukunnan 207 konventtilaisesta allekirjoitti vetoituksen, jolla ehdotettiin kansanäänestyksen järjestämistä samana päivänä kaikissa maissa.

Kansanäänestyksen kannattajat edustivat yhtä lailla sekä liittovaltiolaisia että (konventissa aliedustettuja) valtioliittolaisia. Liittovaltiolaiset, jotka uskoivat asiaansa, halusivat kansanäänestyksen siksi, että uusi unioni tarvitsee yleisen hyväksyttävyyden eli legitimitetin kansoilta.

Valtioliittolaiset omasta puolestaan olivat sitä mieltä, että heidän kotimaansa eivät tarvitse liittovaltiota ja että kansanäänestys antaa kansalle mahdollisuuden torjua valtioiden, jokaisen omansa, alistamisen osavaltion asemaan.

I osan artikla 1

EU:n perustuslain luonnosta valmisteltiin kuusitoista kuukautta. Siinä ajassa konventti kävi yksityiskohtaisesti läpi sen ensimmäisen osan 59 artiklaa. Muut yli neljäsataa artiklaa ovat muiden työtä, pääosin demokratian ulottumattomissa työskennelleiden EU-virkamiesten työtä.

Ensimmäisen osan ensimmäinen artikla kertoo, mistä tässä kaikessa on kysymys. Kannattaa alkaa siitä, ja käydä vasta sen jälkeen läpi, miten tähän on tultu. Se paljastaa kaiken:

Tällä perustuslailla, joka ilmentää Euroopan kansalaisten ja valtioiden tahtoa rakentaa tulevaisuuttaan yhdessä, perustetaan Euroopan unioni, jolle jäsenvaltiot antavat toimivaltaa yhteisten tavoitteidensa saavuttamiseksi. Unioni sovittaa yhteen jäsenvaltioiden politiikat, joilla pyritään saavuttamaan nämä tavoitteet, ja käyttää yhteisönä jäsenvaltioiden sille antamaa toimivaltaa.

Heti alkuun sanotaan selkokielellä se, että kyseessä on **“perustuslaki”**. Kaikki muutosesitykset, joissa sen sanan tilalle yritettiin kirjata sana “sopimus”, hylättiin. Niitä ei hylätty äänestämällä, koska konventti ei äänestänyt. Puheenjohtajisto vain hylkäsi.

Konventin luonnoksen mukaan kyseessä on perustuslaki, eikä siinä puhuta mistään sopimuksesta. Siitä huolimatta EU:n poliittinen eliitti - mukaan lukien Suomen eliitti - puhuu “perustuslaillisesta sopimuksesta” ikään kuin kyseessä ei olisi perustuslaki.

Sellaiset puheet ovat juridista unihiekkää kansalaisten silmille. Ei haluta puhua asioista niiden oikeilla nimillä, jotta kansat eivät asettuisi puolustamaan demokratiaansa ja täysivaltaisuuttaan.

Jos kysymyksessä olisi pelkkä sopimus, sen kai pitäisi alkaa niin kuin nykyinen perussopimus alkaa: “Tällä sopimuksella korkeat sopimuspuolet perustavat keskenään Euroopan unionin” (“joka merkitsee uutta vaihetta kehityksessä... yhä läheisemmän Euroopan kansojen välisen liiton luomiseksi”). Uudella perustuslailla eivät korkeat sopimuspuolet eli valtiot perustamitään. On hukattu, ohitettu ja mitätönnetty subjekti: valtiot.

Vain valtioilla on perustuslaki. Perustuslailla EU:sta tehdään valtiota: valtioiden valtiota eli liittovaltiota. Kun sitä ei haluta sanoa ääneen, puhutaan perustuslaillisesta sopimuksesta, jolla EU:lle säädetään perustuslaki. Kun sopimus sitten on hyväksytty kaikkien EU-maiden kansallisissa parlamenteissa, siitä on - hokkus pokkus - tullut EU:n perustuslaki: sopimus muuttuu laiksi.

Kun perustuslaista tehdään itsenäinen laillisen vallan perusta, se on enemmän kuin valtioiden välinen sopimus. Perustuslailla uusi valtioiden valtio hallitsee jäsenmaidensa kansalaisia. Jos kysymys olisi vain valtiosopimuksesta, sillä ei hallittaisi ihmisiä.

Perustuslailla määritetään valtion poliittinen olemus, joka antaa kansalaisille avaimen yhteisönsä itsetuntemukseen. Sen kautta kansalainen kuuluu joukkoon, jonka tunnusmerkki on yhteinen kansalaisuus. Jokaiselle tulee kaksoiskansalaisuus: sekä oman valtion että EU:n.

EU:n näkökulmasta sen perustuslain suhde Suomen perustuslakiin on selvä. Se on konventin luonnoksen (I osan artikla 10.1) mukaan “ensisijainen jäsenvaltioiden lainsäädäntöön nähden”. Se on ylempi kuin kaikki

kansalliset perustuslait, mukaan luettuna Suomen.

Tätä ensisijaisuutta täydentää EU:n tuomioistuimelle (I osan artiklan 28 mukaan) annettava monopoli perustuslain kaikkinaiseen tulkintaan. Siitä tulee perustuslakituomioistuin ja korkein oikeus, jonka tulkinnoista ei voi valittaa.

Suomen näkökulmasta EU:n perustuslain suhde Suomen perustuslakiin ei ole yhtä selvä. Oman perustuslakimme mukaan *“Suomi on täysivaltainen tasavalta”* ja *“valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle (jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta)”*.

Vanhasen hallitus haluaa oikoa mutkat suoriksi ja määrittelee perustuslain valtiosopimukseksi, joka ei vaadi perustuslain muuttamista.

Ensimmäisen artiklan mukaan EU:n perustuslaki ilmentää **“kansalaisten ja valtioiden tahtoa”**.

Valmisteluvaiheen luonnoksissa luki pitkään, että se ilmentää “kansojen ja valtioiden” tahtoa. Kun korvattiin sana “kansa” sanalla “kansalainen”, julistettiin yksipuolisesti, että perustuslaki, ylhäältä alas annettava, ilmentää kansalaisten tahtoa.

Tiedetään, miten valtioiden tahto mitataan. Se ratkaistaan parlamenteissa.

Suomessa valtion tahdon mittaus perustuslakiasiaan tapahtunee vuonna 2003 valitussa eduskunnassa. Sen edustavuus päättää asiasta on kuitenkin kyseenalainen, kun yksikään puolue ei eduskuntavaalien alla nostanut asiaa julkiseen keskusteluun. Kyseessä on sen mittaluokan asia, että olisi pitänyt nostaa, jos oli tarkoitus saada demokraattinen valtakirja päättää Suomen perustuslakia ylemmän lain hyväksymisestä.

Jos halutaan ilmentää kansalaisten tahtoa ja saada sitä kautta perustuslaille legitimitisyyden (laillisuuden) ohella lisää legitimititeettiä (yleistä hyväksyttävyyttä), pitää mitata kansa tahto. Jos sitä ei voida mitata luotettavasti edustuksellisen demokratian kautta, on käytettävä suoraa demokratiaa. Sitä on kansanäänestys.

Ensimmäisen artiklassa paljastuu Eurooppa-sanan erikoinen käyttötapa. Perustuslainhan sanotaan

ilmentävän “**Euroopan** kansalaisten ja valtioiden tahtoa”.

Jos puhutaan koko Euroopan perustuslaista, puhutaan muidenkin kuin unionin jäsenmaiden nimissä. Puhujilla ei ole siihen valtakirjaa Euroopan kaikilta kansalaisilta tai valtioilta. Eurooppaahan on laajasti myös EU:n rajojen ulkopuolella.

Perustuslakia valmistelleessa konventissa eivät edes uudet EU-maat, yhteisöön kuulumattomista maista puhumattakaan, päässeet vaikuttamaan täysivaltaisesti “Euroopan” perustuslain sisältöön. Näiden maiden edustajilla ei ollut lopputuloksesta päätettäessä täyttä äänivaltaa, vaikka heidän maansa joutuvat 1.5.2004 EU:hun liittyessään hyväksymään kaikki EU:n perussopimukset ja vakiintuneet käytännöt (acquis communautaire) sellaisenaan, niin myös tulossa olevan perustuslain. Taustalla oli se, että Saksa ja Ranska yrittivät ennen uusien jäsenmaiden täysivaltaista EU-jäsenyyttä betonoida vanhan vallan uuteen perustuslakiin.

Kun ensimmäisessä artiklassa sanotaan, että “**perustetaan** Euroopan Unioni”, syntyy juridinen ongelma. Tarkoitushan on, että uusi EU on vanhan EU:n jatkumo suoraan ylenevässä polvessa, ja silloin toimintojen siirtäminen jäännöksettömästi uudelle unionille vaatii vanhan lakkauttamisen. Kun se vanha ei ole liittovaltio vaan valtioliitto, se voidaan lakkauttaa vain yksimielisellä päätöksellä.

Ensimmäisen artiklan luonnoksiin oli viime hetkiin saakka kirjoitettu, että uusi unioni “käyttää **liittovaltion tavoin** tiettyjä yhteisiä toimivaltuuksia”. Englannin kielellä käytössä oli ns. f-sana (federal), jolla tarkoitetaan liittovaltiota. Tämä sana poistettiin lopullisesta esityksestä ja lause muutettiin niin, että unioni “käyttää **yhteisönä** jäsenmaiden sille antamaa toimivaltaa”. Kun juuri mitään muita muutoksia ei kokonaisuuteen enää siinä vaiheessa tehty, f-sanan poistaminen ei muuttanut muuta sisältöä. Perustuslakiluonnos edusti sanan poistamisen jälkeenkin sitä ajattelua, että uusi

unioni käyttää toimivaltojaan “liittovaltion tavoin”.

Sitä, että rumaa sanaa ei perustuslaissa sanota niin kuin se on, puhemiehistö perusteli seuraavasti: “Vältetään ilmaisua ‘liittovaltion tavoin’, sillä vaikka se vaikuttaakin olevan asianmukainen kuvaava termi monilla kielillä ja monien valmistelukunnan jäsenten mielestä, sillä saattaa olla hyvin erilaisia käsitesisällyksiä eri kielillä ja se saattaisi johtaa väärinkäsityksiin joissakin maissa.”

Yhteisö-sanana käyttönotolle liittovaltion sijasta on omat perusteensa. Yhteisömenetelmähän on se metodi, jolla federalistit haluavat kehittää EU:ta liittovaltion suuntaan. Sen vaihtoehto on *hallitusten välinen menetelmä*, jolla EU säilytetään itsenäisten valtioiden valtioliittona sen sijaan että sitä liittovaltioidaan.

Konventtilaisista entisen pääministerin Paavo Lipposen edustaja **Teija Tiilikainen** kannatti liittovaltiosanan mainitsemista, kun taas eduskunnan edustajat **Kimmo Kiljunen** ja nykyinen pääministeri **Matti Vanhanen** halusivat poistaa sen tekstistä. Se, että Suomen edustajien kantoja ei koordinoitu, osoittaa, että suomalaisilla oli konventissa köyhät eväät.

On käytännössä sama asia sanoa “liittovaltion tavoin” ja “yhteisönä”. Molempi parempi.

Samalla kun f-sana poistettiin, tultiin liittovaltiolaisia vastaan kirjaamalla perustuslain johdantoon lause, jonka mukaan “Euroopan kansat... ovat vakaasti päättäneet... luoda yhteisen tulevaisuuden yhä läheisemmällä liitolla”.

Nämä sanat “yhä läheisemmällä liitolla” ovat peräisin puolen vuosisadan takaa EU:n federalisti-isien ensimmäisistä teksteistä, joissa hahmoteltiin EU:n kehittämistä taloudellisesta yhteisöstä poliittiseksi liitoksi.

Ensimmäisessä artiklassa on vielä tärkeää se, että unionin sanotaan käyttävän yhteisönä - eli liittovaltion tavoin - **“jäsenvaltioiden sille antamaa toimivaltaa”**.

Kysymys on tässä *kompetenssi-kompetenssista* eli siitä, mistä unionin toimivallat tulevat ja kuka ne sille

antaa. Toimivalta on sama asia kuin valta.

Tämän lauseen perusteella liittovaltiolaiset sanovat, että kyseessä ei ole liittovaltio, koska unioni voi käyttää vain *jäsenvaltioiden sille antamaa toimivaltaa*. He, joilla oli perustuslain luonnoksen kirjoittaneessa konventissa täyshegemonia, haluavat myydä mielikuvaa, että he olivat epäonnistuneet tavoitteessaan kirjoittaa EU:lle liittovaltion perustuslaki. He perustelevat sitä, ettei kyseessä ole liittovaltio, nimenomaan tällä kompetenssi-kompetenssilla: uusi unioni ei voi itse päättää omista toimivalloistaan tai niiden lisäämisestä.

Se, että USA:n liittovaltion toimivalloista päättävät sen perustuslain mukaan jäsenvaltiot eli osavaltiot, ei ole estänyt Amerikan Yhdysvaltoja tulemasta liittovaltioksi ja toimimasta liittovaltion tavoin, vaikka alussa ei sekään sitä ollut.

EU:n perustuslaki näyttäisi olevan samanlainen alkusäännös Euroopan liittovaltion kehitykselle, jollainen oli runsaat kaksi sataa vuotta sitten vastaa-vanlaisessa konventissa kirjoitettu USA:n perustuslaki. EU:n perustuslakikonventin puheenjohtaja **Valéry Giscard d'Es-taing** oli varsin rehellinen, kun hän ehdotti EU:n uudeksi nimeksi *Euroopan Yhdysvallat (USE)*. Sille nimiehdotukselle kävi kuitenkin vähän samalla tavalla kuin f-sanalle; se jäi pois, kun pelättiin kansalaisten saavan oikean kuvan siitä, mistä on kysymys.

Liittovaltiota rakennetaan myös epäsuorasti.

Konventin vihoviimeisenä yönä perustuslain luonnokseen lisättiin artikla *liittovaltion symboleista*. Ne kirjattiin teknisistä syistä IV osaan (kun I osa oli siinä vaiheessa jo lyöty lukkoon). Konventin suositus oli, että symbolit siirretään hallitusten välisessä konferenssissa (HVK) oikealle paikalleen perustuslain alkuun. Siinä vaiheessa, kun alkuartikloista päätettiin, symbolit hylättiin, mutta jostakin ne vain pulpahtivat lopulliseen tekstiin. Myöhemmin syksyllä HVK:ssa varsinkin Iso-Britannia vastusti niiden kirjaamista I osaan, mutta Suomi ei.

Uuden vallan täytyy valloittaa ihmisten mielet. Siinä tarkoituksessa se kumoo vanhat patsaat ja häpäisee vanhat ikonit. Voittaja nostaa salkoon oman lippunsa. EU:n tapauksessa se on euronationalismin lippu, mitä ilmentää se, että perustuslakiin päätettiin kirjata liittovaltiolippu: *“Unionin lipussa on sinisellä pohjalla kahdentoista kultaisen tähden muodostama ympyrä.”* Euroopan kansoja valaistaan EU-tähtien valolla.

Luku kaksitoista tulee kreikkalaisesta mytologiasta eikä sillä ole mitään tekemistä jäsenmaiden lukumäärän kanssa. Luku kuvaa täydellisyyttä ja kokonaisuutta. Samaa lippua on käyttänyt jo vuodesta 1955 lähtien tunnuksenaan Euroopan neuvosto, joka on eräänlainen Euroopan mini-YK ja jossa on jäsenenä 45 eurooppalaista valtiota. EU on varastanut lipun käyttöön isoveljeltään.

Tulee myös liittovaltion kansallislaulu: *“Unionin hymni on ote Ludwig van Beethovenin yhdeksännen sinfonian Oodista ilolle.”* Niin ikään tätä ilolaulua on käyttänyt juhlahymninään Euroopan neuvosto. Perustuslailla uusi unioni siis omii käyttöönsä paitsi koko Euroopan nimen myös Euroopan neuvoston lipun ja sen hymnin omaksi kansallislaulukseen. Sitä soitettaessa EU-kansalaisten kuuluu nousta ylös.

Tulee liittovaltiomotto: *“Unionin tunnuslause on: erilaisuudessaan yhdistynyt.”* Mihinkähän muuhun sitä tarvitaan kuin panemaan paremmaksi muinaisen Neuvostoliiton liittovaltiopropagandan iskulause: *“СССР = kommunismi plus koko maan sähköistäminen?”*

Tulee myös - ja itse asiassa on jo monissa maissa käytössä - liittovaltioraha: *“Unionin raha on euro.”* Näin on, vaikka uusien jäsenmaiden tullessa unioniin jäsenmaiden enemmistö ei ole EMU:ssa eikä niissä niin ollen ole käytössä unioniraha. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että kansalliset symbolit säilyvät maksuvälineenä käytettävissä EU-rahoissa, mutta vain kolikoissa.

EU:n oman rahan valtaa yli jäsenmaiden vallan täydennettiin hallitusten välisessä konferenssissa

kirjaamalla (III osan artikla 91) yhteiseksi tavoitteeksi se, että rahaa ja rahoitusta koskevissa asioissa ja kansainvälisissä järjestöissä (ilmeisesti Maailmanpankissa ja Kansainvälisessä Valuuttarahastossa) EU puhuu yhdellä ja samalla euron äänellä.

Konventin perustuslakiluonnoksen mukaan unionille tulee liittovaltion kansallispäiväkin, joka jo on Suomessa yleinen liputuspäivä. *“Toukokuun yhdeksättä päivää juhliitaan kaikkialla unionissa Eurooppa-päivänä.”* Siitä tehdään työkansalle palkallinen vapaapäivä?

Entisissä reaalisosialismin maissa toukokuun 9. päivää juhliittiin ns. voiton päivänä. Oli murskattu natsismi ja fasismi. Tulevalla EU:n kansallispäivällä ei ole mitään tekemistä sen asian kanssa. Sillä halutaan muistuttaa siitä, että 9.5.1950 Ranskan silloinen ulkoministeri **Robert Schuman** esitti ehdotuksen, jolla haluttiin perustaa *Euroopan hiili- ja teräsyhteisö* hallinnoimaan Saksan ja Ranskan resursseja näillä aloilla. Sitä ei enää ole, mutta siitä sai alkunsa nykyinen EU, ja sitä - sekä Saksan ja Ranskan ikiaikaisen vastakkainasettelun päättymistä - tämä päivämäärä symboloi.

Näin ovat tulleet esitellyiksi EU:n perustuslain ensimmäisen artiklan ensimmäinen kappale ja siihen liittyvät - neljänteen osaan kirjatut - liittovaltion symbolit.

Artiklan toisen kappaleen mukaan unioniin voivat liittyä kaikki Euroopan valtiot, *“jotka kunnioittavat sen arvoja ja sitoutuvat edistämään niitä yhdessä”*.

Mitä arvoja on kunnioitettava?

Perustuslaki on kirjailtu korulausein

Perustuslain johdanto

Hyvän perustuslain pitää olla kaunissanainen ja ylevähenkinen.

Sitä ajattelua kuvaavat perustuslain luonnoksen laatijoiden koko perustuslaille valitsema motto sekä heidän kirjoittamansa johdanto (jolla ei ole lainvoimaa).

Motoksi on valittu kreikkalaisen sotapäällikön ja historioitsijan **Thukydidesin** lause *“hallitusmuotoamme ... nimitetään demokratiaksi, koska valta ei ole harvoilla vaan monilla”*.

Thukydides tarkoitti demokratialla enemmistövaltaa - mutta hän ei liene itse ollut sen kannalla. Enemmistön vallan sijasta hänen on arveltu kannattaneen aristokratian eli ylhäisön valtaa. Joidenkin tutkijoiden mukaan hän ei kuvannut demokratialla lainkaan hallitusmuotoa, vaan ainoastaan sellaista hallinnoimisen tapaa, jossa valta oli enemmistöllä - eikä se ollut hänen mielestään tavoittelemisen arvoinen asia.

Thukydides-sitaatti osuu hyvin maaliinsa siinä merkityksessä, että EU:n perustuslakiin ei ole kirjattu kansanvaltaa vaan enemmistön valta. EU:n valtaa ei ole johdettu kansanvallasta.

Vaikea onkin EU:n ilmentää kansanvaltaa, kun eurooppalaiset eivät ole kansa. EU:ssa ei niin muodoin voi olla kansanvaltaa eli demokratiaa siinä merkityksessä, mikä on sanan alkuperä: *demos* = kansa ja *kratia* = valta. Demokraattista voi olla vain kansojen kansanvalta kansallisvaltioissa?

Hyvälaatuiselle demokratialle ei ole ominaista vain yhtäläinen äänioikeus ja salaiset vaalit, vaan myös asioiden yhteinen ennakkovalmistelu, jonkinlainen yhteinen julkisen mielipiteen muodostamisen ja kansalaiskeskustelun käymisen tapa, kansan käyttämien kielten tasavertaisuus sekä myös yhteinen historiallinen muisti ja kulttuurien monimuotoisuuden hyväksyntä. Demokratia ei saa olla enemmistön diktatuuria, vaan siihen kuuluvat myös vähemmistöjen oikeudet. On täysin sopivaa tämän päivän vähemmistön pyrkiä huomispäivän enemmistöksi.

Kun puhutaan ylikansallisesta demokratiasta, olisi sen sijalle parempi luoda uusi käsite; ylikansallisuushan ei ole demokratian ominaisuus. Jotta demokratiaa ei riisuttaisi sanan sisällöstä, eikö olisi oikeampi puhua EU:n tapauksessa demokratian sijasta *eurokratiasta* eli eurovallasta? Kansanvaltahan on ylikansallisessa yhteisössä käsitteellinen mahdottomuus.

Perustuslain johdannossa on sellainen mielenkiintoinen piirre, että konventti jätti siitä pois subjektin: ei ole selvää, kuka puhuu tai kenen nimissä puhutaan. Sanat ovat kuitenkin kauniita niin kuin olla pitää. Tässä koko johdanto:

Ovat tietoisia siitä, että Eurooppa on sivistystä eteenpäin vievä maanosa ja että sen asukkaat, saavuttuaan sinne eri vaiheissa varhaisimmista ajoista lähtien, ovat luoneet siellä aikojen kuluessa humanismin perusarvot: ihmisten tasa-arvon, vapauden ja järjen kunnioittamisen,

Hakevat innoituksensa Euroopan kulttuuristen, uskonnollisten ja humanististen perintöjen arvoista, jotka edelleen vaikuttavat sen perinteessä ja joiden myötä ihmisen ja hänen loukkaamattomien ja luovuttamattomien oikeuksiensa keskeinen merkitys sekä lain noudattaminen ovat juurtuneet yhteiskuntaelämään,

Ovat vakuuttuneita siitä, että yhdistynyt Eurooppa aikoo edetä sivistyksen, edistyksen ja vaurauden tiellä kaikkien asukkaidensa, myös heikoimpien ja vähäosaisimpien hyväksi, että se haluaa pysyä kulttuurille, tiedolle ja yhteiskunnalliselle kehitykselle avoimena maanosana ja että se pyrkii syventämään julkisen elämänsä kansanvaltaisuutta ja avoimuutta ja tekemään työtä rauhan, oikeuden ja yhteisvastuullisuuden hyväksi maailmassa,

Ovat varmoja siitä, että Euroopan kansat, jotka ovat ylpeitä omasta identiteetistään ja kansallisesta historiastaan, ovat vakaasti päättäneet ylittää entiset vastakkainasettelunsa ja luoda yhteisen tulevaisuuden yhä läheisemmällä liitolla,

Ovat vakuuttuneita siitä, että "erilaisuudessaan yhdistynyt" Eurooppa tarjoaa kansoilleen parhaat mahdollisuudet jatkaa, kaikkien oikeuksia kunnioittaen ja kantaen vastuuta tulevista sukupolvista ja maapallosta, tätä suurta hanketta, joka tekee Euroopasta ihmiskunnan toivon kannalta erityisen otollisen alueen,

Kiitollisina Eurooppa-valmistelukunnan jäsenille, jotka ovat Euroopan kansalaisten ja valtioiden puolesta laatineet tämän perustuslain.

Johdannon toiseen kappaleeseen on kirjattu epä-määräinen maininta uskonnollisten perintöjen arvosta ihmisten innoituksen lähteenä.

Kysymys nousi konventissa esille, kun Etelä-Euroopan katolisten maiden ja kristillisdemokraattisten puolueiden edustajat halusivat kirjata perustuslain arvoperustaan viittauksen kristinuskoon, juutalais-kristilliseen perintöön tai itse Jumalaan.

Eniten puhututti ehdotus, joka oli Puolan perustuslaista. Sen mukaan unionin arvoihin olisi pitänyt kirjata niiden arvot, jotka uskovat Jumalaan totuuden, oikeudenmukaisuuden ja kauneuden lähteenä, samoin myös nämä samat yleismaailmalliset arvot niiden arvoina, jotka eivät tunnusta samaa uskoa, mutta ovat omaksuneet ne muista lähteistä.

Konventti ei kuitenkaan halunnut ottaa Euroopan kristillistä perintöä artikloihin eikä edes tähän johdanto-

osaan. Kirkkojen erityisaseman sijasta kirjattiin (I osan artikla 51) sekä niiden että ei-tunnustuksellisten järjestöjen yhtäläinen asema:

1. Unioni kunnioittaa sitä asemaa, joka kirkoilla ja uskonnollisilla yhdistyksillä tai yhdyskunnilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti jäsenvaltioissa, eikä puutu siihen.

2. Unioni kunnioittaa myös elämäkatsomuksellisten ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemaa.

3. Unioni käy avointa ja säännöllistä vuoropuhelua näiden kirkkojen ja järjestöjen kanssa tunnustaen niiden identiteetin ja erityisen tehtävän.

Tiedettiin alun alkaen, ettei tällainen kirjaustapa tyydytä *Vatikaania*, joka ei ole EU:n jäsen mutta käy sen sisällä omaa taisteluaan perhearvojen ja heterosuhteiden puolesta löyhiä liittoja ja aborttia vastaan. Tiedettiin, että katolisten maiden hallitukset nostavat kristillisen uskon ja sen tulkinnan kysymykset uudelleen käsiteltäviksi hallitusten edustajain konferenssissa (HVK). Synnytettiin - tietoisesti? - ristiriita, jonka käsittelyllä siirrettiin huomiota pois muista asioista.

Perusoikeuskonventti ja -kirja

Kun puhutaan hyvästä ja kauniista, pitää puhua myös *unionin perusoikeuskirjasta*. Sen oli kirjoittanut vuonna 1999 sitä varten koolle kutsuttu konventti, ja se oli juhlallisesti hyväksytty Nizzan huippukokouksessa joulukuussa 2000. Sillä päätöksellä ei perusoikeuskirjalle kuitenkaan tullut lain voimaa.

Perusoikeuskonventti oli perustuslain laatimisen kuivaharjoittelua. Siinä koeteltiin ensimmäistä kertaa käytännössä menetelmää tuottaa valmiita lainsäädäntötekstejä ilman, että kellään oli niistä parlamentaarista vastuuta.

Perusoikeuskirja ei ole mikään maanpäällisen sosiaalisen tai oikeudellisen edistyksen esimerkkituote. Siihen kirjattiin sitä valmistelleessa konventissa vain ne oikeudet, joita EU-kansalaisilla on jo pitkään

ollut yhteisön perussopimusten ja jäsenmaiden hyväksymien kansainvälisten sopimusten perusteella. Valmistelukunta ei saanut olla luova eikä keksiä yhtään uutta oikeutta olemassa olevien täydennykseksi.

Pitää erottaa toisistaan oikeudet ja periaatteet. Perusoikeuskirjassa on *oikeuksia*, joiden perusteella niiden rikkoja voidaan asettaa oikeudelliseen vastuuseen, kun taas *periaatteet* vaativat erillistä lainsäädäntöä tuottaakseen vastaavia oikeuksia. Unioni lupaa periaatteiden muodossa enemmän kuin sillä on antaa. Perusoikeuskirjassa kaikki tämä on suloisesti sekaisin.

Perustuslakikonventilla oli valtuutus tehdä perusoikeuskirjan valmiiseen tekstiin vain teknisiä muutoksia ja viittauksia. Se kirjattiin perustuslain II osaksi lähes sellaisenaan, mutta ei aivan sellaisenaan. Perustuslain johdantoon lisättiin nimittäin lause, jonka mukaan “unionin ja jäsenvaltioiden tuomioistuimet tulkitsevat perusoikeuskirjaa tässä yhteydessä ottaen asianmukaisesti huomioon perusoikeuskirjan laatineen valmistelukunnan puheenjohtajiston alaisuudessa laaditut selitykset”.

Tämä lisäys tehtiin konventin viimeisenä yönä Ison-Britannian vaatimuksesta. Siellä oltiin huolissaan perusoikeuskirjan ns. horisontaalisista lausekkeista (II osan artikkelit 51 ja 52), ja niiden pehmentämiseksi haluttiin perusoikeuskirjan johdantoa muuttaa vastoin Laekenin toimeksiantoa kirjaamalla huomioon otettaviksi artiklojen ohella myös niiden epäviralliset selitykset.

Ne oli laadittu, jotta perusoikeuskirjalla ei olisi sellaista juridista sitovuutta, jonka takia jäsenmaiden pitäisi muuttaa omia lakejaan. Kun selitykset saatiin kirjatuksi perusoikeuskirjan johdantoon (jolla ei ole lain voimaa), niiden ansiosta Blairin hallitus saattoi sanoa kotimaassaan, että perusoikeuskirjan tulkinta-asiakirja lieventää perusoikeuskirjan määräyksiä ja että EU:n perusoikeudet eivät ulotu sellaisinaan Brittein saarille. Se tyydyttää mitä suurimmassa määrin sikäläistä elinkeinoelämää. Yritykset pelkäsivät sosiaalis-

taloudellisten oikeuksien tuottavan niille ennalta arvaamattomia kustannuksia.

Perusoikeuskirja ja Strasbourgin tuomioistuin

Unionille annettiin konventissa oma oikeushenkilöllisyys, ja sitä perusteltiin ennen muuta uuden EU:n liittymisellä *Euroopan ihmisoikeusyleissopimukseen* (I osan artikla 7): “Unioni liittyy ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn yleissopimukseen.”

Se on kaikkien Euroopan maiden muodostamassa Euroopan neuvostossa hyväksytty ja sen jäsenvaltioiden ratifioima sopimus, jonka tulkinnasta vastaa *Strasbourg in ihmisoikeustuomioistuin*.

Ihmisoikeusasioille tulisi EU:n perustuslain kautta kaksi tuomioistuinta: yleinen Strasbourgissa ja erityinen Luxemburgissa. Ne voisivat tehdä samoista asioista erilaisia päätöksiä.

Syntyy ongelma, kun samassa artiklassa sanotaan, että “yleissopimukseen liittyminen ei vaikuta unionin perustuslaissa määriteltyyn unionin toimivaltaan”. Euroopan unioni haluaa siis säilyttää omalla Luxemburgin (perustuslaki)tuomioistuimellaan ylivallan ihmisoikeuksien ja periaatteiden tulkintaan. Jos syntyy ristiriita Strasbourg in ja Luxemburg in tuomioistuinten tulkintojen välillä, unionin tuomioistuimen tulkinta voittaa.

Mutta mitä merkitystä on liittyä *Euroopan ihmisoikeusyleissopimukseen*, jos unioni ei luovuta asioissaan toimivaltaa Strasbourg in ihmisoikeustuomioistuimelle samalla tavalla kuin sen jäsenmaat ovat tehneet?

Unionin arvot ja tavoitteet

Hyvässä perustuslaissa turvataan jokaiselle ihmisoikeudet, eikä siihen saisi kirjoittaa niiden rajoituksia. Siinä annetaan, jos annetaan, vallalle oikeuksia ja työkaluja

toimia sosiaalisesti turvallisen yhteiskunnan puolesta. Siinä tulisi asettaa kaikki kansalaiset tasa-arvoiseen asemaan. Tavoitteena pitäisi olla jokaisen ihmisen hyvä sosiaalinen vointi sekä jokaisen kansalaisen hyvä toimintakyky oman elämänsä hallintaan.

Sitä, miltä ihmisestä tuntuu, ei voida kirjoittaa perustuslakiin. Siihen kirjoitetaan aina vain jotain yleistä ja ylevää; jotain, jonka pitää tuottaa johonkin joukkoon kuulumisen tunnetta. Mutta jos joukko on puoli miljardia ihmistä, siihen hukkuu.

EU:n uudessa perustuslaissa luetellut arvot tietenkin kuvaavat parempaa maailmaa. Siltä pohjalta on luettava perustuslakiluonnoksen 2. artikla unionin arvoperustasta:

Unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Nämä arvot ovat jäsenvaltioille yhteisiä yhteiskunnassa, jonka ominaispiirteitä ovat moniarvoisuus, suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus, yhteisvastuullisuus ja syrjinnänvastaisuus.

Demokratia on tässä käännetty suomen kielelle kansanvallaksi, mikä on aika rohkea käänнос, kun ei ole olemassa Eurooppa-kansaa. Mutta sanapeliähän käännökset ovat, ja erikielisten käännösten poliittiseen yhteensovittamiseen käytetään hallitusten välisen konferenssin päättymisen jälkeen vähintään kolme kuukautta. Vasta sitten tiedetään, mitä on haluttu sanoa, eli onko EU:n perustuslain arvoperustaan kirjattu demokratia vai kansanvalta.

Jos on yhteisöllisessä toiminnassa suuri valta sillä, joka saa kirjoittaa käsiteltävän pohjapaperin, on myös suuri valta sillä kääntäjällä, joka kääntää tekstejä yhdeltä kieleltä toiselle. Ei ole yhdentekevää, käännetäänkö sana "demokratia" kansanvallaksi tai "konsensus" yksimielisyydeksi. Usein se, mistä arkikielellä puhutaan, on kiinni yhden ihmisen kiireessä tekemästä nopeasta ja epätarkasta käännöksestä.

Konventissa käytettiin paljon aikaa sen pähkäilyyn, pitääkö unionin arvoihin kirjata erikseen näkyville sukupuolten tasa-arvo. Niin ei tehty konventissa, mutta hallitusten välisessä konferenssissa tehtiin. Italia ehdotti miesten ja naisten tasa-arvon ohella myös vähemmistön oikeuksien ja syrjimättömyyden kirjaamista mukaan arvoihin.

Konventissa vaadittiin perustuslain sanamuotojen kirjaamista sukupuolineutraaleiksi, mutta siihen ei luonnosteksteissä päästy. Ne edustavat olennaisesti miehistä munavaltaa neutraaleiden sanontojen sijasta. Eteläeurooppalainen demokratia on munavaltaa.

Kun EU on monille kansalaisille rauhanprojekti, jää ihmetyttämään, miksi rauhaa ei kirjattu unionin perusarvoihin. *Rauha* sai kyllä paikkansa unionin tavoitteiden joukossa, mutta siellä se on aliarvostetussa asemassa ottaen huomioon sanan merkityksen EU:n puolesta käytävässä (propaganda)tais-telussa. Itse asiassa rauha otettiin arvoista pois vasta konventin viimeisimmässä perustuslakiversiossa, samoin kuin suvaitsevaisuus ja oikeudenmukaisuus.

Paitsi 2. artiklan unionin arvot, myös 3. artiklan unionin tavoitteet pitävät sisällään paljon hyvää ja kaunista:

1. Unionin päämääränä on edistää rauhaa, omia arvojaan ja kansojensa hyvinvointia.

2. Unioni tarjoaa kansalaisilleen vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen, jolla ei ole sisärajoja, sekä sisämarkkinat, joilla kilpailu on vapaata ja vääristymätöntä.

3. Unioni pyrkii Euroopan kestävään kehitykseen, jonka perustana ovat tasapainoinen talouskasvu, erittäin kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous, jonka tavoitteena on täystyöllisyys ja sosiaalinen edistys, sekä korkeatasoinen ympäristönsuojelu ja ympäristön laadun parantaminen. Unioni edistää tieteellistä ja teknistä kehitystä.

Unioni torjuu sosiaalista syrjäytymistä ja syrjintää ja edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja

sosiaalista suojelua, miesten ja naisten tasa-arvoa, sukupolvien välistä yhteisvastuuta ja lasten oikeuksien suojelua.

Unioni edistää taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta ja jäsenvaltioiden välistä yhteisvastuuta.

Unioni kunnioittaa kulttuuriensa ja kieltensä rikkautta ja monimuotoisuutta ja huolehtii Euroopan kulttuuriperinnön vaalimisesta ja kehittämisestä.

4. Unioni vaalii ja puolustaa arvojaan ja etujaan kansainvälisissä suhteissaan. Se edistää osaltaan rauhaa, turvallisuutta, maapallon kestävää kehitystä, kansojen välistä yhteisvastuuta ja keskinäistä kunnioitusta, vapaata ja oikeudenmukaista kauppaa, köyhyyden poistamista ja ihmisoikeuksien, erityisesti lasten oikeuksien, suojelua, sekä kansainvälisen oikeuden tarkkaa noudattamista ja kehittämistä, etenkin Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden kunnioittamista.

5. Näihin tavoitteisiin pyritään aiheellisin keinoin unionille tässä perustuslaissa annetun toimivallan mukaisesti.

Vasemmiston näkökulmasta näihin tavoitteisiin sisältyy symbolisia merkityksiä, joiden tarkoitus on vakiinnuttaa raaka reaalikapitalismi Euroopan taloudelliseksi, sosiaaliseksi ja poliittiseksi malliksi. Sitä on “vapaa ja vääristymätön kilpailu” sekä “erittäin kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous”.

Sen lisäksi *kapitalismista* on perustuslaissa oma artiklansa (I osan artikla 4):

Unioni takaa henkilöiden, tavaroiden, palvelujen ja pääomien vapaan liikkuvuuden sekä sijoittautumisvapauden alueellaan tämän perustuslain määräysten mukaisesti.

Sosiaalisen Euroopan ylle puetaan kapitalistinen pakkopaita. Sellainen on tämän ohella perustuslain III osa kaikkine määräyksineen, joita konventti ei todellisuudessa käsitellyt lainkaan mutta joille annetaan EU:ssa perustuslain voima.

Uusliberalistisen kapitalismin kirjaaminen perustuslakiin johtanee siihen, että maailmanlaajuinen

sosiaalista vastuuta penäävä ja suuryhtiöiden ehdoilla tapahtuvaa globalisaatiota kritisoiva maailmaliike alkaa kantaa mielenosoituksissaan sellaisia banderolleja, joissa vaaditaan perustuslain hylkäämistä. Ne ovat katujen suoran demokratian vastaus EU:n poliittiselle eliitille. Pyritään liikekannallepanoon *kapitalistisen Euroopan* itselleen sovittamaa rautahaarniskaa vastaan ja sosiaalisen Euroopan puolesta. Tunnuslauseena on, että toisenlainen maailma on mahdollinen.

Monissa entisissä reaalisosialismin maissa ensimmäiset uudet kapitalistit olivat huolissaan EU:n tulosta maihinsa toisesta syystä. He pelkäsivät niiden, joiden isät ja äidit olivat panneet kommunistivaltaa nykyisiin EU-maihin, alkavan kysellä EU:n oikeudenkäytön piiriin tulevissa uusissa jäsenmaissa sukujensa vanhan omaisuuden perään. Heidän oloaan helpotetaan sanomalla (III osan artikla 331), että “tällä perustuslailla ei puututa jäsenvaltioiden omistusoikeusjärjestelmiin”.

Täystyöllisyys ja ympäristönsuojelu on kirjattu unionin tavoitteiksi, mutta nämä tavoitteet yhdistettynä perustuslain kolmannen osan tiukkaan talouskuriin tekevät monien vasemmistolaisten mielestä mahdottomaksi toisenlaisen maailman rakentamisen tässä kehikossa.

Tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta voi syntyä monenlaisia ongelmia, joita on joskus vaikea ennakoida. On tulkintakysymys, mitä kaikkea on “tavara”.

Jokaisella jäsenmaalla on oikeus kieltää muiden maiden *ydinjätteiden maahantuonti* niiden loppusijoittamistarkoituksessa. Täyskiellon mahdollisuus sisältyy jäsenmaiden ja EU:n hyväksymiin kansainvälisiin sopimuksiin.

Komissio, jolla on monopolitoimivalta tavaramarkkinoiden auki pitämiseen, tulkitsee käytetyn ydinpolttoaineen *tavaraksi*, eikä se ole valmis antamaan yhdellekään maalle oikeutta kieltäytyä vastaanottamasta toisen maan tavaroita. Tavaroiden yhteismarkkinat ovat myös ydinjättemarkkinat, jos käytetty ydinpolttoaine tulkitaan tavaraksi. Kun loppusijoitus tulee ajankohtaiseksi joskus 15

vuoden kuluttua, viime kädessä unionin tuomioistuimien ratkaisee, voiko jäsenmaa estää toisen EU-maan käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittamisen omaan maaperäänsä, jos siihen haudataan omaa.

Mitä hyvin asioihin tulee, perustuslakiluonnoksessa otettiin myönteinen kanta kansalaisten omatoimisuuteen ja kansalaisjärjestöjen toimintaan (I osan artikla 46):

1. Unionin toimielimet antavat kansalaisille ja etujärjestöille mahdollisuuden tuoda mielipiteensä julki ja vaihtaa mielipiteitä kaikista unionin toiminta-aloista asianmukaisten kanavien kautta.

2. Unionin toimielimet käyvät avointa ja säännöllistä vuoropuhelua etujärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa.

3. Varmistaakseen unionin toimien johdonmukaisuuden ja avoimuuden komissio kuulee asianomaisia osapuolia laajamittaisesti.

4. Vähintään miljoona kansalaista merkittävästä määrästä jäsenvaltioita voi tehdä komissiolle aloitteen aiheellisen ehdotuksen laatimiseksi asioista, joissa kansalaisten mielestä tarvitaan unionin säädöstä tämän perustuslain panemiseksi täytäntöön. Tällaisen kansalaisaloitteen edellyttämiä erityismenettelyjä ja -edellytyksiä koskevat säännökset määritetään eurooppalalla.

On pantava merkille edellä neljännen kappaleen *kansalaisaloite*. Jos miljoona ihmistä panee nimensä adressiin ja vaatii jotain sellaista, joka on sopusoinnussa perustuslain kanssa (eikä siis vaadi sen muuttamista), komissio voi harkita lakialoitteen tekemistä mainitussa asiassa. Harkitseminen ei velvoita toimenpiteisiin.

Kun ammattiyhdistysliike edustaa eurooppalaiselle konsensukselle tärkeää *korporatismiin* kolmiyhteyttä valtiovallan sekä työnantajien ja työntekijöiden järjestöjen kesken, sitä silitetään myötäkarvaan. Kolmikanta on eurooppalaisen kapitalismin pyhä kolmiyhteys, ja uskontunnustus siihen suuntaan kuuluu seuraavalla tavalla (I osan artikla 47):

Euroopan unioni tunnustaa Euroopan tason työmarkkinaosapuolten aseman ja edistää sitä ottaen huomioon kansallisten järjestelmien monimuotoisuuden; unioni helpottaa työmarkkinaosapuolten välistä vuoropuhelua kunnioittaen niiden itsenäisyyttä.

Suomessa ammatilliset keskusjärjestöt ovat ottaneet yksiselitteisen myönteisen kannan yhteisömetodin auvoon. Ne eivät halua, että Suomen hallituksella säilytettäisiin toimivalta ja vastuu puolustaa maan etua EU:ssa. Ne haluavat antaa toimivallan meidän asioissa EU:n komissiolle. Se johtuu siitä, että Suomen ay-pomot ovat ensi sijassa sosialidemokraatteja ja vasta toisella sijalla suomalaisia. Maamme ongelmat halutaan ratkaista eurososialidemokratialla, joka on monissa maissa sotasosialidemokratiaa.

Suomen ay-liike on korporatismiin tukijalkana toimimisen ohella myös federalismin tukijalka, eikä lupaa siihen ole kysytty jäseniltä.

Tärkeää on, että myös *avoimuus* on kirjattu perustuslakiin (I osan artikla 49), vaikka EU:n salailevan hallinnointitavan ei sen johdosta tarvitsekaan muuttua. Etelässä ei ole totuttu pohjoismaiseen avoimuuteen, jossa se, mitä ei ole julistettu salaiseksi, on julkista. EU:ssa toimitaan usein päinvastoin, eikä esimerkiksi europarlamentilla ole vapaata tiedonsaantioikeutta komission tai jäsenmaiden kaikista asiakirjoista tai yhteisistä toimista.

Se, että lakeja ei enää tulevaisuudessa säädetä salassa, on hyvä asia. Oli jo aika avata ministerineuvostojen lakiasäätävät kokoukset julkisuudelle.

Konventtimenetelmä suosii federalismia

Nizzan huippukokous oli isojen vallankaappaus

Nizzan huippukokousta joulukuussa 2000 on sanottu isojen maiden vallankaappaukseksi. Valta pantiin siellä uusjakoon, ja sitä perusteltiin unionin laajenemisella.

Jos 25 valtion unionissa toimittaisiin vanhan vallanjaon mukaan, voisi syntyä sellainen tilanne, että pienten maiden lukumääräinen enemmistö äänestäisi ministereuvostoissa kumoon isojen maiden muodostaman vähemmistön kannan. Se estettiin Nizzassa. Isot maat eivät ottaneet valtioiden demokraattisen tasa-arvon riskiä missään suhteessa.

Ennen oli isoilla mailla paljon ääniä ja pienillä mailla vähän, ja valtaa käytettiin maittaisten äänimäärien perusteella. Nizzassa otettiin käyttöön uusi *määräenemmistön laskutapa*. Sen lisäksi, että äänet jaettiin uudelleen jäsenmaiden kesken, enemmistö ruvettiin laskemaan myös maiden väkiluvun perusteella. Määräenemmistöpäätöksen läpimeno edellytti Nizzan sopimuksen mukaan 72 % äänistä sekä 62 % unionin asukkaista.

Enemmistöä tärkeämpi on itse asiassa vähemmistö. Kun kolmessa suuressa jäsenmaassa nyt on enemmän kuin 38 % asukkaista, niille tuli yhdessä toimien veto-oikeus kaikkiin määräenemmistöpäätöksiin.

Konventin esityksen mukaan määräenemmistöpäätöksenteosta ministerineuvostoissa tulee yleissääntö. Äänten laskemisesta luovutaan kokonaan, kun perustuslakiluonnoksen mukaan enemmistöön vaaditaan 50 % jäsenmaista ja 60 % jäsenmaiden asukkaista. Kolmelle suurelle jäsenmaalle, joissa on tällä hetkellä yli 40 % asukkaista, jää näin edelleen veto-oikeus.

Espanjalle ja Puolalle annettiin Nizzassa suhteettoman paljon ääniä niiden asukaslukuun verrattuna. Kun oikeat isot maat (Saksa, Ranska, Italia ja Iso-Britannia) saivat 29 ääntä, näille kahdelle pienelle isolle maalle annettiin 27 ääntä.

Espanja ja Puola rupesivat konventin jälkeen pitämään tiukasti kiinni Nizzassa saavuttamastaan edusta olla äänimäärällä mitattuna lähes yhtä suuria kuin suuret. Perustuslakilaiva ajoikin Brysselin huippukokouksessa karille ennen muuta näiden maiden itsepintaisuuden johdosta.

Valtaa mitataan äänivallalla. Vallanjaon ongelmat on yksi niistä syistä, minkä takia *Venäjältä* tai *Turkista* ei tule näköpiirissä olevana aikana EU:n jäseniä. Niiden väkiluku on niin suuri, että se sekoittaisi perusteellisesti nykyiset valtasuhteet. Turkin jäsenyyttä hidastaa pysyvästi myös maan "väärä" uskonto; onhan EU enemmän tai vähemmän kristinuskon linnake Euroopassa. Pääministeriaikanaan Paavo Lipponen muuten tiettävästi tuki - USA:n pyynnöstä - Turkin pikaista jäsenyyttä unionissa.

Espanjaa ja Puolaa vastaan tultiin toisessa asiassa tavalla, joka vielä voi tulla unionille kalliiksi. Niiden vaatimuksesta päätettiin, että vaikka unionin monivuotisista rahoituskehyksistä päätetään tulevaisuudessa määräenemmistöllä, vielä seuraavan kerran (I osan artikla 54.4) siitä päätetään vuosiksi 2007-2013 yksimielisesti. Se antaa sekä nykyisten että uusien

jäsenvaltioiden suurimmille nettosaajille (Espanja, Puola) mahdollisuuden kiristää muita uhkaamalla lamaanuttaa unionin rahaliikenteen.

Italian puheenjohtolla tätä poikkeussäädöstä ehdotettiin jatkettavaksi jopa vielä vuoden 2013 jälkeenkin, mutta Espanjaa ja Puolaa ei saatu taivutetuksi luopumaan ylisuuresta äänivallastaan. Ne ottivat sen riskin, että jos ne eivät taivu hyvällä, niitä taivutetaan seuraavaksi pahalla eli rahalla.

Englantiakin silitettiin konventin rahoitusasioissa myötäkarvaan. Jos olisi kajottu **Margaret Thatcherin** aikoinaan Isolle-Britannialle neuvottelemaan kahden kolmasosan erityisalennukseen EU:n nettojäsenmaksusta, Blairin hallitus olisi joutunut hylkäämään perustuslakiesityksen. Nyt sen on Isossa-Britanniassa hylkäämässä vain kansa, ei hallitus.

Suuret maat eivät enää koskaan luovu siitä, mitä ne saivat Nizzassa. Vaikka virallisen EU-mantran mukaan Nizzan kokous epäonnistui, se ei epäonnistunut tältä osin.

Liittovaltiolaiset alkoivat hokea tätä mantraa ja toistella tavoitettaan siitä, “ettei enää koskaan uutta Nizzaa”. Siellä hallitukset muka osoittautuivat kykenemättömiksi tekemään päätöksiä. Tekemään päätöksiä mistä? EU:n lisäliittovaltioimisesta.

Mantraa hokemalla saatiin aikaan se, että perustuslakia valmistelemaan kutsuttiin koolle konventti, johon tiedettiin tulevan federalistien yliedustus.

Normaalikäytäntö olisi ollut se, että perustuslaki olisi valmisteltu parlamentaarisesti vastuunalaisten hallitusten edustajain konferenssissa. Nyt perustuslain pohjapiirustukset tuotettiin epäparlamentaarisesti.

Laeken ja konventin kokoonpano

EU:ssa on edetty kohden liittovaltioitumista ja militarisointia määrätietoisesti mutta vähemmän avoimesti. Tavoite on puettu yhteisömenetelmän valekaapuun.

Laekenin huippukokouksessa Belgiassa joulukuussa 2001 päätettiin kutsua koolle konventti eli valmistelu-

kunta. Sen vastattavaksi asetettiin kysymys, voidaanko neljää vanhaa perussopimusta yksinkertaistaa niiden sisältöä muuttamatta. Kysyttiin, voidaanko laatia perussopimus, jota olisi vaikeampi muuttaa kuin muita perussopimuksia. Kysyttiin, mikä on perusoikeuskirjan juridinen asema EU:n perussopimusten yhteydessä.

Konventtia pyydettiin selvittämään, voiko perussopimusten “uusi järjestys aikanaan johtaa siihen, että unionille hyväksytään *perustuslaki*”. Sille ei siis annettu tehtäväksi laatia perustuslakia, mutta kun liittovaltiolaiset saivat suurella vaivannäöllä mainitun sanan lisätyksi Laekenin toimeksiantoon, he saattoivat kirjata sen ensimmäiseksi voitokseen.

Laekenissa päätettiin esittää, että valmistelukunta “laatii päätössiakirjan, jossa voi olla joko eri vaihtoehtoja, jolloin kunkin kohdalla mainitaan, missä määrin niitä kannatettiin, tai suosituksia, jos on päästy yhteisymmärrykseen”. Tehtäväksi siis annettiin pohtia *erilaisia vaihtoehtoja* jäsenvaltioiden edustajille esitettäväksi.

Liittovaltiolaisille, jotka saivat konventtiin hegemonisen aseman, ei riittänyt perussopimusten yksinkertaistaminen. He halusivat alun alkaen valmistella oikean perustuslain. Pantiin mandaatti joustamaan.

Valtioiden johtajat nimesivät Laekenissa konventin kolmeksi puheenjohtajaksi oikeistolaisen **Valéry Giscard d’Estaingin** Ranskasta, oikeistolaisen **Jean-Luc Dehaenen** Belgiasta ja demarin **Giuliano Amaton** Italiasta.

Sen jäseniksi kutsuttiin yksi jokaisen jäsenmaan hallituksen edustaja (Suomesta ei nimetty hallituksen edustajaa vaan **Teija Tiilikainen** pääministeri Lipposen henkilökohtaiseksi edustajaksi), kaksi edustajaa jokaisesta parlamentista (Suomen eduskunnasta demareiden **Kimmo Kiljunen** ja keskustan **Matti Vanhanen**, jonka korvasi lopussa arvonnassa paikkansa voittanut kokoomuksen **Jari Vilén**) sekä 16 europarlamentin ja kaksi komission edustajaa.

Kaiken kaikkiaan konventtilaisia oli 207: 105 jäsentä ja varajäsenet kaikille muille paitsi kolmelle puheenjohtajalle.

Konventtilaisilla oli vankka poliittinen tausta. Heistä puolen sataa oli joko ministereitä tai entisiä ministereitä. Mukana oli entisiä presidenttejä ja komissaareja. Entisiä pääministereitäkin oli kymmenkunta.

EU:n jäsenhakijamailla (mukaan lukien Bulgaria, Romania ja Turkki) oli konventissa samanlainen edustus kuin vanhoillakin jäsenmailla. Uusille tulijoille ei kuitenkaan haluttu antaa äänivaltaa siinä tilanteessa, että olisi pitänyt äänestää perustuslaista erilaisten vaihtoehtojen välillä. Laekenin johtopäätöksissä sanottiin, etteivät hakijamaiden edustajat voi estää "jäsenvaltioiden kesken saavutettavaa yhteisymmärrystä".

Kaikilla jäsenillä oli varaedustajat, jotka halusivat - ja saivat - itselleen konventissa puhe- ja esitysoikeudet, kuitenkin ilman äänivaltaa.

Konventin työtä johti ja manipuloi *puhemiehistö*, johon sovittiin valittavaksi mainittujen kolmen vanhan herran lisäksi komissaarit **Antonio Vitorino** Portugalista ja **Michel Barnier** Ranskasta. Komissio oli edustettuna konventissa vain heidän kauttaan. Vaikka he olivat presidiumissa, komissio oli selvästi aliedustettu. Sen ääni ei kuulunut, eikä se ollut sattuma. Konventissa komission valtaa murennettiin suurten jäsenmaiden vallan hyväksi.

Lisäksi presidiumiin valittiin konventin koollaoloajan puheenjohtajamaiden (Espanja, Kreikka ja Tanska) hallitusten edustajat, kaksi europarlamentin edustajaa (toinen espanjalainen konservatiivi ja toinen saksalainen demari) sekä kaksi kansallisten parlamenttien edustajaa. Kun kansallisten parlamenttien paikoista toinen jyvitettiin Ison-Britannian labourin edustajalle (**Gisela Stuart**), kaikki isot maat saivat edustajansa vallankäytön keskiöön. Parlamenttien toinen paikka annettiin oikeistolle (ja sen sai Irlannin edustaja).

Aluksi näytti siltä, että jäsenhakijamaat eivät saisi lainkaan edustajaa puheenjohtajistoon. Syntymässä ollut konflikti ratkaistiin niin, että presidium kutsui omalla päätöksellään ulkojäsenekseen edustajan uusista jäsenmaista. Paikan sai kovan keskinäisen kilpailun

jälkeen Slovenian parlamentin oikeistolainen edustaja **Alojz Peterle**. Muut uudet jäsenmaat eivät halunneet valita edustajakseen hakijamaista suurimman eli Puolan edustajaa, vaikka se vaati suurieleisesti paikkaa itselleen. Se alkoi heti puhua suulla suuremmalla. Alun alkaen on selvää, että siitä tulee EU:n tehosekoitin.

Presidiumissa ei ollut ketään Suomesta, Ruotsista, Hollannista, Itävallasta tai Luxemburgista. Poliittisten voimasuhteiden mukaan siinä oli 7 konservatiivia, 5 demaria ja 1 liberaali (joka oli Tanskan hallituksen edustajana entinen EU-komissaari **Henning Christophersen**).

Kaikki presidiumin jäsenet olivat enemmän tai vähemmän federalisteja. Se kuvasi koko konventin voimasuhdetta eli liittovaltiolaisten yliedustusta. Konventtilaisista vain tusinan verran jäseniä ja varajäseniä osallistui valtioliittolaisten konventin työn kuluessa muodostaman *Democracy Forum*-verkoston työhön.

Oli muunkinlaista yliedustusta. Euroopan parlamentin ja EU:n komission edustajien kautta konventissa oli suurten maiden (Ranska, Italia, Saksa, Englanti, Espanja) yliedustus. Oli myös kaikkalainen suurten europuolueiden yliedustus. Se syntyi, kun kansallisten hallitusten ja parlamenttien edustajat oli yleensä nimetty vain kahden suuren europuolueen (oikeistolainen kansanpuolue EPP ja sosialidemokraattinen PES) jäsenpuolueista. Maiden sisälläkään ei ollut edustuksellista tasapainoa, kun esimerkiksi Ranskan seitsemästä varsinaisesta jäsenestä kuusi edusti hallitusvaltaa käyttävää oikeistoa ja vain yksi opposition vasemmistoa.

Liittovaltiolaiset halusivat konventin työskentelevän europuoluetunnuksin, ja he vaativat saliin istumajärjestystä puolueyhmittäin. Istuttiin kuitenkin aakkosjärjestyksessä, mutta ei maittain, mikä teki vaikeammaksi maiden edustajien yhteistoiminnan ja toinen toistensa keskinäisen kontrollin.

Yliedustettuja olivat myös miehet. Yli 80 prosenttia konventin jäsenistä edusti munavaltaa.

Konventin käytännön työssä *sihteeristöllä* (jossa ei ollut ketään suomalaista) oli tärkeä rooli. Se kirjoitti pohjapaperit. Se koostui komission, neuvoston ja parlamentin virkamiehistä. Kun komission ja parlamentin virkamiehet edustavat liittovaltiohenkistä valtaa ja vain neuvoston virkamiehet hallitusten valtaa ja kun aikaisempien hallitusten välisten konferenssien asiakirjat oli valmisteltu neuvoston sihteeristössä, vahvat liittovaltiovoimat saivat ensimmäistä kertaa edustuksensa perussopimusten valmisteluun.

Sihteeristöä johti britti **John Kerr**. Sir Johnille oli vuosien varrella kasvanut mustekalan lonkerot kaikkialle EU:n eurokratian sisään. Hän on palvellut virkamiehenä sekä Margaret Thatcheria että Tony Blairia, ja se, jos mikä, on oiva osoitus hänen amebamaisesta kyvystään muuntautua tilanteen mukaan. Hän oli salaneuvos, johon Giscard saattoi luottaa. Hän johti tosiasiallisesti perustuslain valmistelua ja kirjoitutti sen luonnoksen EU:n byrokraateilla suurten valtioiden sanelemassa hengessä. Lopputulos hyväksyttiin sitten koko konventilla.

Sir John oli konventin ajan virallisesti Ison-Britannian ulkoministeriön palkkalistoilla, mutta konventin aikana hän työskenteli sivutoimisesti myös öljy-yhtiö Shellin neuvonantajana eri korvausta vastaan.

Puheenjohtaja **Valéry Giscard d'Estaing**, joka vaati saada konventin ajalta samaa lähes 20 000 euron kuukausipalkkaa kuin komissaareille maksetaan mutta joka joutui tyytymään 1 000 euron päivärahaan (ynnä hotellikorvaukseen Brysselin kalleimmassa hotellissa), osoittautui konventissa taitavaksi valtiomieheksi. Ihmisenä hän oli kopea hienostelija. Ranskan presidenttinä toimiessaan hän ei esimerkiksi halunnut kenenkään istuvan ruokapöydässä itseään vastapäätä. Naisedustajien kanssa hänellä oli flirtti päällä, ja hänen mielenkiintoaan sellaisiin asioihin kuvaa myös se, että hänellä on 77 vuoden korkeasta iästään huolimatta avioton nuorehko poikalapsi ranskalaisen oikeistomepin Françoise de Veyrinasin kanssa. Hänet Giscard oli

auttanut oikeistopuolueen vaalilistalla niin korkealle, että valinta europarlamenttiin oli varma. Giscard valittiin joulukuussa 2003 kunniavirkaan Ranskan akatemian jäseneksi. Kun akateemikkoja kutsutaan Ranskassa "kuolemattomiksi", hän on sitä, vaikka häntä ei tulevaisuudessa muistettaisi EU:n perustuslain isänä.

Giscardilla oli idea: Eurooppa-aate. Hän halusi EU:sta Euroopan Yhdysvallat, ja siihen hän haki innoitusta Amerikan Yhdysvaltojen perustuslaista.

Giscardin valinta konventin puheenjohtajaksi ei ollut sattuma, vaan hänet valikoitiin monien ehdokkaiden joukosta oikeistolaisen Euroopan takuumieheksi. Monissa EU-maissahan olivat vallassa oikeistolaiset hallitukset, ja ne halusivat - ja saivat - konventin puheenjohtajan omista joukoistaan.

On vaikea uskoa sitä **Martti Ahtisaaren** esikunnan markkinoimaa ajatusta, että konventin puheenjohtajaksi olisi valittu sotasosialidemokraatti Ahtisaari, jos Lipponen ei olisi myynyt konventin puheenjohtajan paikkaa elintarvikevirastosta. Ahtisaarella ei ole sitä eurooppalaista arvovaltaa, taitotietoa tai kapasiteettia, joka vaadittiin perustuslakiprojektin loppuunsaattamiseen. Hänen ehdokkuuttaan ei voi jälkikäteen ottaa vakavasti; eiväthän suuret valtiot ole valmiita ottamaan EU:n vallan uusjaossa mitään riskiä. Ahtisaari olisi ollut riski sekä pienen edustajana maan edustajana että transatlanttisen asian ajajana ja USA:n juoksupoikana.

Asiaa koskeneessa haastattelussa Ahtisaari mainitsi kuulleen, että Belgia olisi ehdottanut häntä puheenjohtajaksi. Muista kysyjistä ei hänkään tiennyt. Belgian tuki ei riitä näissä kuvioissa. Valituksi tullakseen ehdokkaalla pitää olla suurten maiden tuki. Todelliset vaihtoehdot olivat Giscard sekä Hollannin pääministeri **Wim Kok**.

Samalla tavalla Paavo Lipposen pyrkiessä mihin tahansa EU:n korkeaan virkaan on kysyttävä, kuka muu - aikoinaan EEC-vapaakauppasopimusta vastustaneen Erkki Liikasen ohella - häntä sellaiseen ehdottaa? On

pyrkyä, mutta ei ole tietoa nosteesta.

Laekenin huippukokouksen konventille antaman alkuperäisen toimeksiannon mukaan piti olla riittävä aikaväli konventin ja hallitusten välisen konferenssin (HVK) välillä, jotta perustuslakiluonnoksesta voitaisiin käydä eri maissa kansallinen keskustelu. Vasta sen jälkeen piti aloittaa HVK.

Liittovaltiolaisilla oli kuitenkin suurempi kiire kuin Laekenissa oli edellä mainitussa hengessä sovittu. He halusivat aloittaa HVK:n heti konventin loppuasiakirjan valmistumisen (10.7.2003) jälkeen. Ihan heti ei sitä kuitenkaan aloitettu. Haluttiin rauhoittaa tilanne ennen Ruotsin EMU-kansanäänestystä (14.9.2003), jotta ruotsalaisia ei päästäisi äänestyksen yhteydessä pelottelemaan liittovaltion perustuslailla. Kun ruotsalaiset siitä huolimatta äänestivät EI EMU:lle, sillä oli suuri vaikutus perustuslakiprosessiin: kansanäänestykset ovat tästä eteenpäin poliittisille eliiteille aina riskipeliä.

Mitään kansalaiskeskustelua konventin ja HVK:n aloittamisen väliin ei mahtunut. Se johtui siitä, että liittovaltiolaiset halusivat EU:lle perustuslain nopeasti, niin kauan kuin aloite sen tekemiseksi oli heidän käsissään.

Konventin valmisteleman perustuslakiluonnoksen tuotantokustannushinta oli sen budjetin mukaan noin 16 miljoonaa euroa. Sillä rahalla saatiin konventtilaisilta 1 800 puheenvuoroa täysistunnoissa, 386 kirjallista esitystä ja runsaat 6 000 muutosesitystä presidiumin luonnoksiin.

Konventin federalistinen hegemonia

Konventti avattiin 28.2.2002, ja federalistien yhtenäisyyden voimin se alkoi heti laatia yhtä hegemonista asiakirjaa: perustuslakia. Vaikka virallisessa kielenkäytössä puhuttiin konventin aikana perustuslaillisesta sopimuksesta, arkikielen puheenparreksi vakiintui *perustuslaki*.

Konventin henki oli Eurooppa- eli liittovaltioaatteen raskauttama. Joukon sosiaalistamisella pyrittiin

luomaan sellainen enemmistö, ettei loppuasiakirjasta tarvitsisi äänestää. Täydestä yksimielisyydestä ei uneksittu, mutta vähemmistö tuli pitää mahdollisimman pienenä.

Vastaavalla tavalla oli toimittu muutamaa vuotta aikaisemmin koolla olleessa *perusoikeuskonventissa*, jossa valmistellun perusoikeuskirjan laillista asemaa tämän konventin piti pohtia.

Konventtimetodi on kierohko idea. Sellaisen pystyvät keksimään vain ihmiset, joiden tarkoituksena on kiertää - eikä vahvistaa - edustuksellista parlamentaarista demokratiaa.

Konventti ei edustanut *parlamentarismia*, joka on parlamentaarisen demokratian tapa toimia. Sen mukaan asioiden valmisteluvastuu on hallituksilla, joiden on nautittava kansallisten parlamenttien luottamusta. Huolimatta kansallisten parlamenttien ja europarlamentin jäsenten mukanaolosta ja enemmistöstäkin konventti oli epäparlamentaarinen. Sen vino poliittinen edustavuus teki siitä myös epädemokraattisen tavan valmistella perustuslaki.

Valmistelun vinouteen kuului myös epäpyhä yhteistoiminta yli puoluerajojen. Konventin kokoontuessa kaksipäiväisiin istuntoihinsa piti pieni federalistinen eliittiryhmä aina ensimmäisen kokouspäivän iltana yhteisen päivällistapaamisen Brysselin Hilton-hotellissa. Kokoontulijoina oli europarlamentin delegaation puheenjohtaja **Inigo Mendez de Vigo**, ja päivälliset sponsoroiti europarlamentin puhemies **Pat Cox** EU:n veronmaksajien varoin. Näissä *Hilton-ryhmän* salaisissa kokouksissa luotiin konventille varjorakenteet.

Konventti oli idea Made in USA. Sikäläisen liittovaltion perustuslaki tehtiin konventissa, jossa edustajat olivat liittovaltiohenkisempiä kuin silloisen 13 itsenäisen valtion päätöksentekoaikojen. Euroopassa liittovaltiolaiset ottivat amerikkalaisesta kokemuksesta oppia. Kansanvallan karikat voidaan ohittaa, jos valmisteluvastuu saadaan siirretyksi poliittisesta vastuusta riippumattomalle elimelle.

Liittovaltiolaisille konventti on parempi vaihtoehto

kuin että valmistelu tehdään hallitusten edustajien konferensseissa. Tätä kautta heistä tulee omaa voimaansa vahvempi valmistelun osapuoli, ja valmisteluun saadaan kytkeytyksi mukaan myös ylikansalliset europuolueet, jotka ovat federalismin eurooppalaisessa etulinjassa. Konventtimenetelmällä liittovaltiolinjaa tukemaan saadaan myös europarlamentti, jossa on federalistinen hegemonia. Sen 32 jäsenen ja varajäsenen valtuuskuntaan ei mahtunut kuin kolme valtioliittolaista.

Kun konventti kokoontui Brysselissä europarlamentin tiloissa, se antoi sen omalle delegaatiolle ylivoimaisen kotikenttäedun. Mepit pystyivät yhtenäisellä esiintymisellään johdattamaan konventin kulkua federalistiseen suuntaan.

Konventissa ei äänestetty konventtilaisten tekemistä muutosesityksistä. Niitä ei myöskään käännetty muille kielille. Artiklojen luonnostekstit eivät valmistuneet ajallaan niin että ne olisi ehditty tutkia kansallisissa elimissä tai että muutosesitysten tekemiselle olisi ollut riittävästi aikaa.

Suomessa monet kansanedustajat arvostelivat sitä, että *eduskunta* jäi asioiden tosiasiallisen valmistelun ulkopuolelle. Eduskunnassa toimi kyllä suuren valiokunnan tulevaisuusryhmä, mutta useimpia presidiumin esityksiä ei ehditty viedä sen käsittelyyn; konventtihan toimi myös eduskunnan lomakausina. Niinpä konventtilaiset joutuivat usein esiintymään - tai Kiljusen tapauksessa saivat esiintyä - ilman kansanedustajatovereidensa vuorovaikutusta tekstien valmistelussa.

Presidiumin teettämästä perustuslakiehdotuksen III osasta, jossa on ylivoimaisesti eniten uusia artikloita, keskusteltiin vain kahtena päivänä ja ajallisesti vain puolenkymmentä tuntia. Kun siinä on 350 artiklaa, keskusteltiin kesimäärin minuutti per artikla - ja silläkin tavalla valmistelluista artikloista tuli EU:lle perustuslaki.

Konventissa perustuslain luonnos saneltiin ylhäältä alas. Liittovaltiolaiset sanelivat, mutta toki heitäkin

on moneen lähtöön. Voiton perivät hallitusten välisen liittovaltion kannattajat Saksan ja Ranskan edustajien johdolla.

Luxemburgin pääministeri **Jean-Claude Juncker**, joka on EU:ssa kaikkien kompromissien isähahmo, kuvaili saksalaisessa Der Spiegel-lehdessä suurten maiden käyttäytymistä muun muassa seuraavin tavoin:

Olen nyt ollut mukana 20 vuotta eurooppalaisessa politiikassa. En ole vielä koskaan kokenut samanlaista salailua, täydellistä läpinäkyvyyden puutetta...

Konventtia mainostettiin alun perin suurena demokratia-showna. En ole koskaan nähnyt pimeämpiä takahuoneita kuin konventissa...

Vain puhemiehistön teksteillä oli merkitystä. Jos joku ei ollut edustettuna presidiumissa, hän ei tiennyt, mitä hyväksyttiin yöhön saakka jatkuneissa istunnoissa. Olen syvästi pettynyt konventin työskentelytapaan. Pidän vanhaa puhdasta hallitusten välisten konferenssien metodia vähintään yhtä hyvänä.

Presidium oli ja toimi kuin muinaisen neuvostovallan salaperäinen politbyroo.

Salassa toimi tämäkin politbyroo siinä merkityksessä, että marraskuun puolivälissä julkistetun mielipidetutkimuksen mukaan 61 % EU-kansalaisista ei ollut kuullutkaan koko konventista tai unionin perustuslain tulosta Eurooppaan. Saman eurobarometrin mukaan siitä mahdollisesti toimeenpantavan kansanäänestyksen kannatus oli alhaisinta Suomessa, jossa muka vain 28 % kansalaisista haluaisi kansanäänestää!

Presidiumin demokratia-show

Käytännössä perustuslaista päätti *puhemiehistö eli presidium*. Sillä oli kaikki valta. Siinä tai sihteeristössä ei ollut ketään suomalaista. Kun vain näiden valmistelu-elinten edustajat saattoivat vuodattaa valmisteluasiakirjoja omille taustaryhmilleen, ei kaikkein strategisimpia papereita saatu lainkaan pienen Suomen käyttöön.

Presidium saneli alussa konventille työjärjestyksen ja päätti kokoustelun aikana istuntojen esityslistoista. Se laati kaikki pohjapaperit.

Puheenjohtajat pystyivät manipuloimaan kokousten kulkua. Puheenvuoroja ei myönnetty pyydettyssä järjestyksessä, vaan puhujalistat suunniteltiin tarkoituksenmukaisiksi. Puheenvuorojen ohjeellisia pituuksia ei valvottu tiettyjen konventtilaisten puhuessa. Puheista puheenjohtajat tekivät johtopäätöksiä, joiden he sanoivat kuvaavan konventtilaisten kantaa, mutta yleisesti oltiin sitä mieltä, että varsinkin puheenjohtaja Valéry Giscard d'Estaingin vetämät johtopäätökset keskusteluista kuvasivat enemmän hänen omaa ajatteluaan kuin puhujien mielipiteitä tai kokousten kulkua.

Ei ollut maiden eikä kielten tasa-arvoa. Tulkkausta ei ollut lainkaan hakijamaiden kielille, vaikka perustuslaista tulee niille yhtä velvoittava kuin vanhoillekin jäsenmaille.

Kun puheenjohtajisto kutsui koolle erilaisia työryhmiä, niiden puheenjohtajina toimivat presidiumilaiset itse. Työryhmissä ei ollut tulkkausta kuin kahdelle tai kolmelle kielelle, ja niiden työasiakirjat olivat vain englanniksi ja ranskaksi. Puheenjohtajat valitsivat ns. asiantuntijat, joita kuultiin. Työryhmissä ei äänestetty. Sen ansiosta puheenjohtajien oli mahdollista kirjoittaa työryhmien johtopäätökset mieleisikseen. Jos ne palvelivat presidiumin kantaa, niihin viitataan perustuslain artikloja muotoiltaessa, mutta jos eivät, työryhmien johtopäätöksiä ei otettu huomioon.

Kaikista asioista ei kysytty konventtilaisten mielipidettä edes *työryhmän* muodossa. Vallan uusjaosta, joka liittyi ns. institutionaalisiin kysymyksiin eli unionin uusien toimielinten muodostamiseen ja vallankäyttöön, ei muodostettu työryhmää. Vallasta päätti puheenjohtajisto.

Saadakseen työlleen yleistä hyväksyttävyyttä - ja peitelläkseen huonoa edustavuuttaan - konventti toteutti presidiumin ehdotuksesta kaksi kvasikuulemistä. Kuultiin kansalaiset ja nuoriso.

Kansalaisyhteiskunnan kuulemiseksi perustettiin kahdeksan ns. kontaktiryhmää, joiden puheenjohtajina toimivat presidiumin edustajat. Kukin niistä kokoontui yhden kerran. Jos joku järjestö sattui tietämään, että oli tällainen kuuleminen, se saattoi lähettää edustajansa paikalle. Kuultavina olivat "eurooppalaiset" järjestöt. Niiden kansalaisjärjestöjen ääni ei kuulunut, joilla ei ole ylikansallista äänitorvea Brysselissä.

Kontaktiryhmistä valittiin edustajat puhumaan ns. *kansalaisfoorumiin* eli yhteen konventin täysistuntoon kesäkuussa 2002. Puhujien valinta palveli konventin federalistista hegemoniaa. Monilla valituilla oli henkilökohtaisia taloudellisia siteitä unioniin.

Kansalaisfoorumin jälkeen konventin puhemiehistö uskoi tietävänsä, mikä oli EU:n monisatamiljoonaisen väestön mielipide EU:n perustuslaista. Näiden eurojärjestöjen kuulemisen jälkeen kansalaismielipiteen tulkinta oli konventin omissa käsissä.

Konventin "demokraattisuudesta" puhuttaessa mainostetaan, että 560 kansalaisjärjestöä jätti konventille yli 900 ehdotusta. Konventtilaisille saakka tulivat vain ne ehdotukset, jotka kansalaisjärjestöt toimittivat itse postitse tai sähköpostitse. Muut ehdotukset hukkuivat matkalla siihen yleiseen informaatiohälyyn, joka oli konventille ominainen.

Ns. *nuorisokonventissa* haluttiin saada - ja saatiinkin - federalistinuorison tuki perustuslakiprosessille.

Tähän kokoukseen heinäkuussa 2002 kutsuttiin 210 (kun presidium ei tiennyt että konventtilaisten lukumäärä oli 207 eikä 210) iältään 18-25-vuotiasta nuorta sekä jäsen- että hakijamaista. Kansalliset valmistelukuntalaiset saivat valita nuorisokonventtiin yhden nuoren jokaista jäsentä ja varajäsentä kohden, ja käytännössä jokainen kansallinen konventtilainen nimesi oman nimikkonuorensa. Kun seniorikonventissa oli federalistinen hegemonia, se saatiin tällä tavalla nuorisokonventtiin.

Europarlamentin ja komission kiintiöstä valittiin nuorisokonventtiin 42 "eurooppalaisten" nuoriso-

organisaatioiden edustajaa. Vahingossa tuli nimetyksi joku yli-ikäinenkin, sillä tärkeämpi valintaperuste oli liittovaltiohenkisyys kuin vaadittu ikä. Kun osa paikoista pantiin hakuun internetin välityksellä, hakemuksia tuli miljoonien nuorten joukosta vain 76. Se kertoo, että asioista ei paljon tiedotettu.

Nuorisokonventin taustalla harjoitettiin kolmikan-tayhteistyötä konservatiivinuorten, demarinuorten sekä (EU-rahoitteisten) Euroopan nuorten federalistien kesken. Siltä pohjalta valittiin nuorisokonventille kolme puheenjohtajaa ja kolmen työryhmän puheenjohtajat.

Nuorisokokous oli paitsi epäedustava myös epädemo-kraattinen. Puheenvuoroja ei jaettu oikeudenmukaisesti. Pöytäkirjoja ei pidetty. Työryhmien puheenjohtajat veivät ryhmiensä johtopäätökset suoraan puheenjohtajiston käyttöön, eikä niitä kerrottu työryhmien jäsenille. Nuorisokonventtiedustajat näkivät kokouksensa johtopäätökset, jotka heidän tuli hyväksyä, viimeisen kokouspäivän aamuna.

Kun loppuasiakirjasta äänestettiin, loppuäänestykseen osallistui vain 130 nuorta 210:stä. Heistä 25 äänesti vastaan ja 20 tyhjää. Näin vain alle puolet osanottajista oli nuorisokonventin mielipiteen takana, ja yli 50 nuorta allekirjoitti kokouksen työtyylistä vastalauseen. Sitä ei julkistettu kokousasiakirjoissa.

Tämän jälkeen konventin presidium saattoi perustaa EU:n perustuslain kansalaisjärjestöjen kuulemisen ohella myös Euroopan nuorison mielipiteeseen!

Neuvostoliitto meni, mutta EU tuli.

Perustuslakiluonnoksen hyväksyminen

Perjantai ja 13. päivä

Tähän lukuun olen koonnut niitä henkilökohtaisia tunnelmia, joita syntyi konventin loppuvaiheessa sen jälkeen, kun olin Euroopan parlamentin konventtidelegaation varajäsenenä eli yhtenä konventtilaisena osallistunut konventin jokaiseen 52 istuntoon lähes puolentoista vuoden aikana.

Muutamia vuosia sitten olin tilaisuudessa, jonka aluksi soitettiin ns. Eurooppa-hymni. Soiton alkaessa yleisö nousi pääkomissaari **Romano Prodin** johdolla seisomaan, minä muiden mukana.

Jäi mietityttämään, miksi noustiin ylös. Tein Prodille europarlamentissa kirjallisen kysymyksen, miksi hän nousi ylös; eihän tämä Beethovenin sävellys ole mikään kansallislaulu.

Prodi vastasi, että "Eurooppa-hymni on vakiintunut yhdeksi Euroopan unionin symboleista. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että se pitäisi rinnastaa kansallislauluun tai että unioni olisi valtio tai kansa... Komission jäsenet, kuten muutkin kansalaiset niin

halutessaan, nousevat seisomaan osoittaakseen sitoutumista yhteiseen hankkeeseen.”

Tämä pieni episodi tuli mieleeni, kun konventti ensimmäisen kerran päätettiin juhlahin menoin 13.6.2003. Silloin valmistui *perustuslain I osa*. Puhemiehistö totesi sen tulleen hyväksytyksi konsensuksella, mutta kun sitä ei mitattu äänestämällä, se oli *kvasikonsensus* eli näennäinen yksimielisyys.

Tilaisuuden päätteeksi soitettiin mainittu hymni, ja konventtilaiset nousivat ylös. En kuitenkaan minä. Itse asiassa olin jo Prodin vastauksesta lähtien valmistanut itseäni istumaan tulevassa vastaavassa tilanteessa; eihän Eurooppa-hymni ole kansallislaulu.

Ilmassa väreili euronationalismin henki, mutta ei ollut ylösnousemuksen pakkoa. Pian on, kun hymnistä tulee liittovaltion perustuslaillinen kansallislaulu.

Perustuslain *I osa* valmisteltiin konventissa toisin kuin II tai III osat. Siihen tehtiin noin 5 000 muutosesitystä, joista suurimman osan presidium hylkäsi. Sillä oli valta ottaa tai jättää.

Konventin loppuasiakirjan *II osaksi* liitettiin aikaisemmin koolla olleen *perusoikeuskonventin perusoikeuskirja*.

Kesäkuun 13. päivänä, perjantaina, näiden kahden osan hyväksymisen juhlahetki huipentui kättentaputuksiin, Eurooppa-hymniin rahisevista kovaäänisistä sekä shamppanjaskoolauksiin.

Keskustelun kuluessa **Teija Tiilikainen** oli yrittänyt viittomalla saada itselleen puheenvuoron esittääkseen Suomen hallituksen varaukset politbyroon esitykseen, mutta ei saanut. Niin ollen muiden maiden konventtiedustajien tietoon ei tullut Suomen kriittinen kanta. Tiilikainen sanoo esittäneensä Suomen varaumia hallitusten edustajien neuvonpidoissa, mutta se on ihan eri asia kuin esittää ne koko konventille, jossa oli muiden kuin hallitusten edustajien suuri enemmistö.

Tämä pieni tapahtuma osoittaa, että Suomen edustajalla ei ollut riittävästi arvovaltaa saada puhua muiden edessä oman maansa nimissä. Se osoittaa Suomen hallituksen edustajan valintaan kohdistuneen

kritiikin aiheelliseksi. Jos edustajamme olisi ollut ministeri, häntä ei olisi voitu syrjäyttää puheenvuoroja jaettaessa - eikä ministereitä syrjäytettykään. Se, ettei Teija Tiilikainen ollut ministeri, ei ollut hänen syynsä.

Vielä huonommin oli edustettuna Viro, joka oli nimennyt hallituksensa edustajaksi entisen presidentin **Lennart Merin**. Hän ei osallistunut lainkaan konventin työskentelyyn.

Eduskunnan toinen konventtiedustaja **Kimmo Kiljunen** vei yleiskeskustelun aikana puheenjohtaja Giscardille lapun, jossa hän pyysi puheenvuoroa. Hän oli lappuseensa kirjoittanut, että oli hänen syntymäpäivänsä. Giscard ojensi naureskellen lapun Sir Johnille, joka lisäsi Kiljusen nimen puhujalistalle. Puheessaan Kiljunen onnitteli itseään syntymäpäivänsä johdosta mutta ei esittänyt minkäänlaisia varauksia konventin loppuasiakirjaan. Itse asiassa eduskunnan edustaja Kiljunen oli konventissa enemmän liittovaltiolaisten eurodemareiden kuin Suomen edustaja.

Tällä tavalla Suomesta tuli äänetön kumppani Suureen Konsensukseen, jolla perustuslain alkuosat hyväksyttiin.

Konventista perustuslain I osa ja sen II osaksi kirjattu perusoikeuskirja lähetettiin Eurooppa-neuvostoon eli valtionpäähenkilöiden *Thessalonikin huippukokoukseen* (20.6.2003). Mukaan liitettiin myös virkamiesten valmisteleman III osan luonnos ja konventin puhemiestön valmistelema lyhykäinen IV osa ns. loppumääräyksistä.

Eurooppa-neuvosto antoi konventille jatkomandaatin niiden III osan artiklojen viimeistelemiseen, joissa määritellään uuden liittovaltion poliittinen käytäntö. Mandaatin mukaan esitykseen sai tehdä vain teknisiä muutoksia, eikä se ulottunut lainkaan IV osaan.

Tämän kokouksen tärkeä päätös oli se, että konventti ei saanut enää jatkaa työtään III osan poliittisena valmisteluelimenä. Hallitukset alkoivat ottaa ohjaksia konventin federalisteilta omiin käsiinsä.

Perustuslain III osa on virkamiestyötä

Heinäkuussa konventti kokoontui pari kertaa puhumaan vähän III osan artikloista.

Sen ohella niihin tehtiin puolentoista tuhatta muutosesitystä.

Presidium hyväksyi ne muutosesitykset, jotka se hyväksyi, ja muut hylättiin.

Kun I osassa on 59 ja II osassa 51 artiklaa, niitä on III osassa 350 (ja IV osassa 10). Niin ollen III osa oli ylivoimaisesti laajin. Sitä osaa ei ole valmisteltu, keskusteltu tai päätetty demokraattisesti. Kuitenkin sillä on sama perustuslain voima kuin I osallakin.

Ennen konventin vihoviimeistä päättämistä (10.7. 2003) tapahtui paljon sellaista, josta kukaan ei osanne kertoa, miten se tapahtui.

Joka tapauksessa Ranska sai päätöspäivää edeltäneen heinäkuun valoisan yön hämärässä läpi artiklamuutoksen, jolla kulttuuriala säilytetään yksimielisessä päätöksenteossa. Saksa puolestaan sai artiklamuutoksen, jolla maahanmuutto- ja työlupapolitiikkaa ei siirrettykään päätettäväksi määräenemmistöllä. Euroopan parlamentin federalistienemmistö sai läpi vaatimuksen EU:n liittovaltion tunnusten kirjaamisesta perustuslakiin.

Ranska ja Saksa saivat näin poikkeukset itse kannattamaansa yleiseen määräenemmistöpäätöksenteoon. Kun ne ajavat tandemilla, muut taipuvat yleensä niiden tahtoon.

Kaiken kaikkiaan oli III osan hyväksyminen erikoinen näytelmä.

Se piti hyväksyä ilman, että nämä 350 artiklaa olisivat olleet jaossa suomen kielellä. Piti siis hyväksyä jotain, jonka virkamiehet olivat valmistelleet ja jonka politbyroo oli hyväksynyt, mutta josta ei tiedetty, mitä suomen kielellä hyväksyttiin.

Vaadittiin, että konventti kokoontuisi seurantakokouksiin syksyn aikana hallitusten painostamiseksi olemaan muuttamatta konventin esitystä. Konventin

kauttahan liittovaltiolaisille oli avautunut mahdollisuus vaikuttaa porukalla EU:n tulevaan luonteeseen toisin kuin he pystyvät vaikuttamaan hallitusten kautta, ja konventin koossapysyminen oli heille tärkeää.

Jäsenmaat eivät myöhemmin syksyllä HVK:ssa suostuneet työskentelemään työnsä päättäneen konventin valvonnan alla. Europarlamentti se sijaan alkoi toimia liittovaltiolaisten etujoukkona ja kutsui syksyn aikana perussopimusvaliokuntansa kokouksiin eri jäsenmaiden vastaavien valiokuntien edustajia. Siellä puhuttiin federalistisia ilman että niillä puheilla oli erityistä kantavuutta.

Konventin loppuistunnossa toivottiin, ettei konventin laatimaa perustuslakiesitystä muuteta koolle kutsuttavassa hallitusten välisessä konferenssissa (HVK), jolla on viime kädessä valta päättää lopullisesta tekstistä jäsenmaiden ratifiointia varten. Myös tämä vaatimus edusti federalistista hegemoniaa: MEIDÄN ehdotus tamme ei saa muuttaa. Liittovaltiolaiset tiesivät, että jokainen muutos heidän tekstiinsä olisi heidän näkökulmastaan huononnut.

Kukaan suomalainen ei saanut puheenvuoroa. Tiilikainen ei edes yrittänyt, eikä Kiljunen viittoilustaan huolimatta saanut. Ei ollut enää hänen syntymäpäivänsä.

Tanskalainen meppi **Jens-Peter Bonde** sai sanoa valtioliittolaisten nimissä, että konventin loppuasiakirjaa ei hyväksytä yksimielisesti. Hän edusti myös minua.

Kun kaikille muille puheenvuoroille taputettiin, Bonde ei saanut suosionosoituksia - paitsi että minä taputin.

Vaikka kaikki muut konventtilaiset eivät olleet federalisteja, joukko tuottaa paineen käyttäytyä joukon lailla. Paine on musertava, ja vain monivuotisella kokeumuksella toisin ajattelemisesta Euroopan parlamentissa uskalsin leimautua poikkeavaksi taputtamalla, kun ei pitänyt taputtaa. Eduskunnan varaedustaja **Hannu Takkula** kertoi jälkikäteen aikoneensa tehdä samoin, mutta totesi, että kantti ei kestänyt. Salin paine oli

sellainen, että sai - ja piti - taputtaa vain "oikeissa" paikoissa.

Aivan samalla tavalla luulen entisten kommunistien käyttäytyneen muinaisen Neuvostoliiton entisen kommunistipuolueen kokouksissa: taputettiin ja äänestettiin joukon yhtenäisyyden edellyttämällä tavalla. Olisipa tullut konventin päätöskokous televisiosta niin olisivat kansalaiset nähneet, miten tapahtumisen koreografia muistutti elävällä tavalla kommunistivallan kokouksia!

Se, että konsensus ei ollut todellinen konsensus, kävi ilmi marraskuun lopussa presidiumin englantilaisen jäsenen **Gisela Stuartin** kirjoittamassa perustuslakipamfletissa. Hänen mielestään konventin asiakirja oli "täynnä puutteita" ja sen oli valanut "samaan muottiin itse itsensä valinnut poliittinen eliitti, joka oli asettanut alusta alkaen tavoitteekseen tietyn lopputuloksen". Tätä ei Stuart saanut sanotuksi ääneen konventissa, jossa etujoukon luomalla yhdenmukaisuuspaineella tukahdutettiin poikkeavat mielipiteet.

Viimeisenä tekonaan konventtilaisia pyydettiin allekirjoittamaan perustuslakiluonnoksen lähetekirjelmä hallitusten väliselle konferenssille (HVK).

Tekstiä ei näytetty ennalta. Sitä ei ollut suomen kielellä. Jälkikäteen luettuna ei se tämän kummallisempi ollut:

Me, tämän perustuslakiehdotuksen laatimisessa mukana olleet Eurooppa-valmistelukunnan jäsenet, luovutamme ehdotuksen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle toivoen sen olevan pohjana tulevalle sopimukselle Euroopan perustuslaista.

Allekirjoitukseen sisältyi epäsuora toivomus siitä, ettei perustuslakia muutettaisi hallitusten välisessä konferenssissa.

Teija Tiilikainen allekirjoitti paperin, vaikka viime hetkeen saakka hän ei tiennyt, pitikö niin tehdä. Lopulta hän sai puhelinyhteyden pääministeriin, joka sanoi, että pitää allekirjoittaa, jos muutkin allekirjoittavat. Muut allekirjoittivat.

Tämä tapahtuma kuvanee paremmin **Matti Vanhasta** kuin Teija Tiilikaista.

Kun vuonna 2000 päätettiin joulukuun pimeiden öiden aamutunteina ns. Nizzan sopimuksesta (johon perustuu EU:n vallanjako siinä tapauksessa ettei perustuslakia tule), eduskunnan suuren valiokunnan puheenjohtajana toiminut Vanhanen oli jo silloin Paavo Lipposen mies. Hän hyväksyi silloisen pääministerin puhelinsoiton perusteella Nizzan sopimuksen Suomen eduskunnan nimissä ennen kuin oli tietoa, mistä oli sovittu.

Vanhanen ei ole sitä tyyppiä ihmisiä, joka olisi itsenäinen tai poikkeaisi ruodusta. Hän taputtaa, kun taputetaan, ja nousee ylös, kun noustaan ylös. Vanhanen ei pane kapuloita rattaisiin. Häntä kuvaa parhaiten sana sovinnainen. Siinä mielessä hän on mitä oivallisin nukkehallitsija Paavo Lipposen ohjaamassa poliittisessa puppet-showssa. Vanhanen ei petä - paitsi ehkä kansansa.

Kun eliittien Eurooppa on valmis hyväksymään konventin lopputuloksen lähes sellaisenaan, Vanhanen on sen joukon jäsen.

Tiilikaisen allekirjoituksella Suomi kiinnittyi euro-eliitin yhteisrintamaan EU:n liittovaltioimiseksi ja militarisoimiseksi. Se tapahtui ilman, että kukaan kantaa siitä Suomessa poliittisen vastuun. Muiden jäsenmaiden hallituksista allekirjoittajat olivat poliittisia vastuunkantajia. Heistä Espanjan ulkoministeri **Ana Palacio** de Vallelersundi allekirjoitti konventin loppuasiakirjan, mutta hän oli sitä ennen esittänyt siihen yleiskeskustelussa hallituksensa varaukset, jotka sitten nostettiin esille myöhemmin syksyllä hallitusten välisessä konferenssissa (HVK).

Sen, että pääministerin edustaja ei esittänyt Suomen varauksia, tulkitsti ainakin komissaari **Michel Barnier** tueksi perustuslakitekstin hyväksymiselle sellaisenaan. Hän ei ollut kuullut niistä, kun niitä ei esitetty konventissa. Komissio omasta puolestaan sekä hyväksyi konventin luonnoksen sellaisenaan että halusi siihen lukuisia muutosesityksiä yhteisömenetelmän pohjalta.

Suomalaisista **Kimmo Kiljunen** (sd) allekirjoitti lähetteen halutessaan tulla autuaaksi uskossa, että perustuslaki edistää federalistista eurososialidemokratiaa. Hallituksen varaedustajana toiminut ulkoministeriön virkamies **Antti Peltomäki** (kok.) allekirjoitti Tiilikaisen perässä ja pääministerin määräyksen mukaan. Europarlamentin varaedustaja **Piia-Noora Kauppi** (kok.) allekirjoitti oman eurojoukkonsa jatkona; euro-oikeistohan, ja saksalaiset sen joukon kärjessä, on avoimesti liittovaltion kannalla. Kauppi oli niitä, jotka halusivat EU:n toimivan "liittovaltion tavoin", ja hän myös ehdotti joukon jatkona liittovaltion symboleiden kirjaamista perustuslakiin.

Minä en allekirjoittanut, eivätkä suomalaisista **Hannu Takkula** (kesk.), **Esko Helle** (vas.) ja **Jari Vilén** (kok.).

Minä en allekirjoittanut siksi, että perustuslaki oli valmisteltu epäedustavasti ja epädemokraattisesti. Takkula ehkä ei siksi, että hän halusi profiloitua eurokriittiselle kannalle tulevissa eurovaaleissa. Helle ehkä ei siksi, että hän on viime kädessä laillisen periaatteellisuuden mies, vaikkei se aina helposti päälle päin näy. Vilén ehkä ei siksi, että hän halusi tehdä oppositiopolitiikkaa ja käyttää poliittisesti hyväksi sitä osaa perustuslaista, joka kääntää yleistä mielipidettä hallitusta vastaan. Sen perusteella, miten tämä arvonnalla sekä lyhytaikaisen ministerin viran että parin kuukauden konventtiedustajuuden voittanut opportunisti syksyn aikana perustuslakia kommentoi, hänen olisi kuulunut allekirjoittaa konventin esitys ensimmäisenä jonossa.

Kriitikoista tanskalainen **Jens-Peter Bonde** allekirjoitti, mutta lisäsi nimensä yhteyteen tekstin "vähemmistöraportti". Hän oli sopinut allekirjoituksesta konventin sihteeristön kanssa silloin, kun hänelle ennen Thessalonikin huippukokousta luvattiin, että Eurooppa-neuvostolle lähetettyihin konventtiasiakirjoihin liitettäisiin myös meidän - vain - kahdeksan konventtilaisen allekirjoittama eriävä mielipide. Siinä tehtiin tiettäväksi, että konventti ei ollut ollut

yksimielinen. Niin tiettäväksi sitä ei kuitenkaan tehty, että myös eriävä mielipide jaettaisiin suurelle yleisölle muiden painettujen konventtiasiakirjojen joukossa.

Rooman julistus

Konventin esitystä yrittää paimentaa ja pitää koossa **Valéry Giscard d'Estaing**, joka luovuttaessaan konventin loppuasiakirjan puheenjohtajamaa Italialle 18.7.2003 antoi yhdessä **Silvio Berlusconi**n kanssa *Rooman julistuksen*, jossa muun muassa sanottiin:

Ehdotus ajaa yhteistä etua. Tässä hengessä on valmistelukunnan puheenjohtaja yhdessä varapuheenjohtajien kanssa on pyytännyt puheenjohtajavaltio Italiaa - ja henkilökohtaisesti Eurooppa-neuvoston puheenjohtajaa Silvio Berlusconiä - pitämään teksti koskemattomana. Tekstin edes osittainen asettaminen kyseenalaiseksi johtaisi epäonnistumiseen.

Jokainen muutosesitys nähtiin uhkaksi koko perustuslaille. Liittovaltiolaiset näkivät.

Liittovaltiolaisilla ei kuitenkaan ole hegemoniaa muualla kuin konventissa.

Niinpä teki hallitusten välinen konferenssi ensimmäisessä istunnossaan lokakuun alussa päätöksen, että **Valéry Giscard d'Estaingille** ei anneta tarkkailijan asemaa HVK:ssa. Sen sijaan tarkkailijoiksi kutsuttiin kaksi EU-parlamentin federalistimeppiä. Liittovaltiolaisten juonia sekin.

Toinen oli saksalaisdemari ja konventin politbyroon jäsen **Klaus Hänsch**. Toisesta paikasta kisattiin oikeistoryhmän sisällä. Ehdokkaat olivat tiukan linjan saksalaisfederalisti **Elmar Brok**, joka oli konventissa oikeiston europuolueen (EPP) konventtiryhmän johtaja, sekä europarlamentin nimeämä toinen puhemiehistön jäsen, espanjalainen federalisti **Inigo Mendez de Vigo**, joka oli politbyroossa Giscardin suosikkipoika. Oikeistoryhmän sisäisessä äänestyksessä äänet jakautuivat ensin tasan 95-95 Brokin ja Mendez de Vigon kesken. Kun oli tärkeää päästä mukaan HVK:hon,

Brok ehdotti kompromissia, jonka mukaan herrat vuorottelisivat tarkkailijoina. Päätettiin toisin. Kaksi saksalaista puhumassa koko Euroopan parlamentin nimissä oli liikaa oikeistollekin, ja paikka annettiin espanjalaiselle. Jotain kummallista kuitenkin tapahtui, ja marraskuun puolivälissä Euroopan parlamentin edustajana HVK:ssa nähtiin yllättäen saksalainen Brok.

Giscard yritti tehdä eurovaalista kesäkuussa 2004 perustuslakikansanäänestyksen sanomalla Roomassa, että “perustuslaki voitaisiin näin ollen allekirjoittaa toukokuussa 2004, juuri ennen seuraavia Euroopan parlamentin vaaleja, joiden yhteydessä se saisi kansan hyväksynnän”.

Se, että äänestää eurovaaleissa, ei kuitenkaan ilmennä sitä, että äänestäjä hyväksyy uuden perustuslain. Ei todellakaan.

USA:n konventti ja Villin Lännen perustuslaki

Amerikan USA ja Euroopan USE

Konventissa eli pitkään Giscardin ehdotus, jonka mukaan uuden EU:n nimen pitäisi olla *Euroopan Yhdysvallat* (USE).

Heinäkuussa 1776 antoi 13 Amerikan valtiota yhteisen itsenäisyysjulistuksen, jolla ne vapauttivat itsensä brittien kuninkaan vallasta. Vapaussodan voittajina ne julistivat vapautta kansalle, johon ei laskettu kuuluviksi Amerikkaan väkivalloin Afrikasta tuotuja orjia. Yksilönvapaus ei ole orjien eikä alkuasukkaiden vapautta.

Muutamaa vuotta myöhemmin (1781) samat 13 valtiota, joissa oli yhteensä neljä miljoonaa asukasta, solmivat keskenään löyhän valtioliiton eli konfедераation. Vielä silloin ei ollut puhetta liittovaltion toimielimistä tai yhteisestä oikeusjärjestelmästä.

Tiiviimmän liittovaltioyhteistyön linjalle lähdettiin - lähinnä valtioiden toinen toisilleen asettamien kaupan rajoitusten pelossa - kutsumalla vuonna 1787 koolle

perustuslakikonventti. Valtiot nimesivät liittovaltion perustuslakia laatimaan 70 edustajaa, joista 55 osallistui konventin työhön. Rhode Islandin valtion edustajat eivät osallistuneet konventtiin siitä syystä, että sen hallitus pelkäsi menettävänsä liittovaltiossa itsenäisyytensä.

USA:n konventti alkoi Philadelphiassa toukokuussa ja päättyi syyskuussa. Perustuslakiluonnokseen tuli kuusi kaunokirjallista sivua, ja ehdotuksen allekirjoitti 39 konventtiosanottajaa. Kaikki konventtilaiset eivät halunneet allekirjoittaa ja luopua omien valtioidensa vallasta ja siirtää sitä uudelle keskusvallalle.

Möhemmin on Philadelphian perustuslakia täydennetty kymmenen kertaa ja on siinä tänään 15 sivua (kun taas EU:n perustuslaissa on yli 300 sivua).

Konventtilaisia kutsuttiin liittovaltion perustajaisiksi; yhtään naista ei joukossa ollut. Puheenjohtajana toimi kenraali **George Washington**, jonka nimi on tuttu monista USA:n liittovaltion ikoneista. Vanhin konventtilainen oli 81-vuotias kihtitautinen Benjamin Franklin, joka oli eräänlainen perustajaisoisä muuten melkoisen nuorten miekkosten joukossa. Osanottajien keski-ikä oli 42 vuotta eli puolenkymmentä vuotta alhaisempi kuin EU:n konventissa.

USA:ssa konventti kokoontui suljetuin ovin. *Nationalistit*, jotka olivat poliittisen integraation syventämisen eli liittovaltion kannattajia, eivät halunneet julkisuutta valtioiden itsenäistä valtaa kaventaville esityksilleen. EU:n perustuslakikonventissa taas *euronationalistit* toimivat muodollisesti avoimin ovin, mutta varsinaiset päätökset tehtiin hämärissä takahuoneissa.

USA:n liittovaltiota perustettaessa oli historiallinen pöytä puhdas. Ei ollut yhteistä menneisyyttä eikä historiallisia rakenteita, joita olisi pitänyt säilyttää, ja kielikin oli yhteinen. USA:n perustajaisien ei tarvinnut välittää minkäänlaisten laillisten muotojen jatkuvuudesta, koska niitä ei ollut: USA oli vielä historiaton. Mutta Euroopassa ei voitu luoda samalla tavalla liittovaltiojärjestystä tyhjästä.

Kun Philadelphiassa konventtilaiset tekivät ehdotuksia perustuslain pykäläksi, esiintyi tahtoa luoda vahva keskushallinto tuottamaan Villiin Länteen järjestystä ja vakautta. Haluttiin turvata vapaakauppa, kantaa keskitetysti veroja ja rahoittaa yhteisestä kassasta tulevia sotaponnistuksia.

Ensin käsiteltiin ns. Virginia-suunnitelma. Sen mukaan vallan piti jakautua kolmeen liittovaltiomaisesti toimivaan haaraan: lakiasäätävään, toimeenpanevaan ja oikeudelliseen osaan. Oli tarkoitus, että vallan eri osa-alueilla olisi ristiinvalvonta; että valtiolimet valvoisivat toinen toisiaan. Kun keskusvallalle haluttiin antaa veto-oikeus valtioiden lainsäädäntöön, ajautuivat liittovaltiomieliset nationalistit ja valtioiden itsenäisyyden kannattajat vastakkaisiin leireihin. Valtioliittolaiset kokivat liittovaltion vievän kotivaltioiltaan täysivaltaisuuden, eivätkä varsinkaan pienten valtioiden edustajat halunneet edetä vahvan keskusvallan suuntaan.

Nationalisteilla oli kuitenkin käsissään aloite.

He keksivät, että perustuslaista pitää lopullisesti päättää valtioittain koolle kutsuttavissa konventeissa. He arvelivat saavansa tuen ajatuksilleen helpommin suoraan kansalta, joka toivoi olojen vakiinnuttamista liittovaltion keinoin, kuin oman valtansa menetystä pelkääviltä kansan edustajilta. He laskivat oikein, ja valtioliittolaiset alkoivat suostua kompromisseihin.

Myös EU:n perustuslain valmistelun haluttiin olevan riippumaton kansallisista vallankäyttäjistä, joiden pitää ottaa huomioon se, mitä heidän toimistaan ajattelevat äänestäjät. Kutsuttamalla koolle konventin liittovaltiolaiset hakivat perustuslain tekijöille vapautusta äänestäjien vallasta.

Moni USA:n konventtilainen halusi uuteen maahansa - brittimalliin - kuningasvallan, ja kuninkaaksi oli katsottu Englannista Yorkin herttua **Frederick**. Oltiin valmiita monarkiaan ja alamaisuuteen. Siinä samassa hengessä muuten runsas sata vuotta myöhemmin perustettiin Suomeen kokoomuspuolue ajamaan Suomea kuningaskunnaksi saksalaisen prinssin

Friedrich Karlin alamaaisuuteen. Kokoomus on alamaisten puolue, tänään EU:n alamaisten.

USA:sta tuli tasavalta, kun ei sittenkään haluttu ottaa käyttöön entisen emomaan Englannin hallintomallia. Olihan siitä juuri vapauduttu itsenäisyysodissa.

Lainsäädännöllisistä elimistä keskusteltaessa isojen valtioiden edustajat kannattivat asukasluvuun pohjautuvaa edustusta, kun taas pienissä valtioissa kannatettiin tasaedustusta. Isot voittivat, ja lakia säätävään *edustajainhuoneeseen* tuli asukaslukupohjainen edustus. Valtaa kuitenkin tasattiin, kun kaksikamarisen kongressin toiseen kamariin eli *senaattiin* saivat kaikki valtiot yhtäläisen edustuksen.

EU:n konventissa ei valtaa tasattu. Europarlamentissa, joka muistuttaa kaksikamarisen parlamentin alahuonetta, on uuden perustuslain mukaan isoilla mailla paljon edustajia ja pienillä vähän. Ylähuonetta markkeeraavissa ministerineuvostoissa on niin ikään käytössä isoja maita suosiva päätöksentekotapa: määräenemmistömalli asukaslukuun pohjautuvine isojen maiden veto-oikeuksineen.

USA:n konventissa oli ongelmana *ihmisen* määritelmä. Kun äänioikeus annettiin vapaille ihmisille, sen saivat miehet, mutta eivät naiset eivätkä orjat. Kun laskettiin väkilukupohjaista edustajien määrää edustajainhuoneessa, naiset otettiin niissä laskennoissa mukaan yhden suhteessa yhteen, mutta orja oli vain 3/5 täydestä ihmisestä.

USA:n konventissa oli edustajia, jotka halusivat vapauttaa orjat, mutta ongelma jäi, kun etelävaltioiden raaka-ainetuottajat pelkäsivät pohjoisen säätämien vientiverojen ohella myös halpatyövoimansa menetystä. Vastaavasti ei EU:n konventissakaan pystytty parantamaan työn orjien sosiaalista asemaa.

Lopullisen ehdotuksen USA:n perustuslaiksi laati kesällä 1787 viiden hengen työryhmä, ja samaan tapaan myös EU:n perustuslain kirjoitti viime kädessä työryhmä. EU:n konventissa sitä kutsuttiin puheenjohtajistoksi. Sen ehdotuksista ei äänestetty, kun taas

Amerikan konventissa äänestettiin, ja monet artikkelit saivat taakseen vain niukan enemmistön. Kun eräät kokousedustajat ehdottivat USA:n valtioille aloiteoikeutta perustuslain tuleviin muuttamistarpeisiin, he hävisivät äänestyksen. Nämä edustajat jättivät sen jälkeen koko perustuslakiehdotuksen allekirjoittamatta. EU:ssakaan eivät valtiot saaneet aloiteoikeutta lakeihin, vaan se jäi ylikansallisen komission monopoliksi.

Kansalaisten perusoikeuksia ei kirjattu USA:n konventissa perustuslakiin, mutta sitä täydennettiin niillä pian sen jälkeen (1791). EU:n perustuslakiin kirjattiin perusoikeuskirja, jonka oli kirjoittanut sitä varten koolle kutsuttu erillinen konventti.

USA:n perustuslaissa kansalliselle eli liittovaltiohallitukselle annettiin valtaa vain asioissa, jotka perustuslailla nimenomaan siirrettiin sen toimivaltaan. Valta, jota ei ole siirretty perustuslailla Yhdysvalloille tai jota ei siinä estetä (osa)valtiota käyttämästä, on siis varattu (osa)valtioille, tai kansalle. USA:ssa tällainen kompetenssi-kompetenssin määrittely ei ole estänyt sitä tulemasta liittovaltioksi, kun taas EU:ssa samanlaisen toimivallan siirron mekanismin sanotaan estävän sen tuleminen liittovaltioksi.

USA:ssa osavaltioiden tuomioistuimille on annettu oikeus tulkita perustuslakia, mutta viime kädessä tulkinnoista päättää liittovaltion korkein oikeus. EU:n perustuslaissa yksinomainen toimivalta tulkita perustuslakia on annettu keskusvallan tuomioistuimelle. Kaikki jäsenvaltiot on alistettu EU:n toimivaltaan kuuluvissa asioissa sen monopolituomioiden ja -tulkintojen armoille.

Alussa ei USA ollut mikään keskusvaltainen liittovaltio - niin kuin ei EU:kaan ole vielä nyt, alussa.

Itse asiassa USA:sta tuli liittovaltio vasta sen jälkeen, kun Etelä-Carolinan kansallinen perustuslakikonventti oli vuonna 1860 yksimielisesti hylännyt liittovaltion lain ensisijaisuuden omiin lakeihin nähden. Keskusvalta oli kuitenkin sitä mieltä, ettei USA:sta voi erota, ja se aloitti sodan omaa jäsenvaltiotaan vastaan. USA on asevoimalla lunastettu liittovaltio.

Hyvän akseli: Imperiumi?

USA:sta on kasvanut parissa sadassa vuodessa maapallon ainoa supervalta. Se pitää itseään Hyvän Valtakuntana. Jotta voi olla hyviä, täytyy olla myös pahoja.

Estääkseen maapallon yksinapaisuuden EU:n suuret jäsenmaat haluavat haastaa USA:n yksinvallan. Ei kuitenkaan tiedetä, miten se tapahtuu, eikä toisaalta olla valmiita maksamaan sitä hintaa, mikä siitä pitää maksaa. Silti se on monien eurooppalaisten liittovaltiolaisten salainen toive. Rakennetaan *Suur-Eurooppaa*.

Muodollisesti EU ja USA ovat liittolaisia ja soutavat samassa veneessä samaan suuntaan. EU:ssa on näistä kahdesta enemmän ihmisiä, mutta USA on rikkaampi, ainakin miljardöörien määrässä mitattuna ja varallisuudessa asukasta kohden laskettuna.

Kun on kysymys maapallon luonnonvarojen saamisesta rikkaiden maiden käyttöön, niillä on yhteiset edut, joiden puolustamista varten varustetaan sotajoukkoja. Ne ovat sekä siellä että täällä Nato-yhteensopivia. Kun kysytään, mihin Natoa nykypäivän maailmassa tarvitaan, vastaus on, että poliittiseen taisteluun hupenevista luonnonvaroista. Sen ohella suurkuluttajat valtaavat niitä omilla asevoimillaan, ja myös EU haluaa osallistua niihin sotiin kollektiivisesti kriisinhallinnan nimellä ja naamiolla. Nato on maailmassa niin vahva poliittinen voima, että sotien laillisuusperustan perään ei ulkopuolisten kannata kysellä.

Maapallon Imperiumia hallitsevat rikkaat maat. Naton armeijat ovat niiden kodinturvajoukot.

Vallanpitäjät tarvitsevat väkivaltakoneistonsa. Se on niiden käsissä, jotka pystyvät esittämään oman etunsa yhteisenä. Se voi olla puettu demokratian valekaapuun, ja demokratiahan voi sitten olla mitä tahansa, esimerkiksi enemmistön diktatuuria. Se voi olla vain yhden henkilön (Bush, Putin) valtaa. Sitä valtaa vastaan toimi miljardööri **George Soros** rahoittamalla USA:ssa Bushin vastaista presidenttikampanjaa,

kun taas miljardööri **Mihail Hodorkovski** pantiin syksyllä oman presidenttinsä vastaisesta poliittisesta toiminnasta Putinin vankilaan. Se on järjestelmien ero. Ja myös siinä suhteessa maat eroavat toisistaan, että USA:ssa on kaksipuolue- ja Venäjällä Putinin yksipuoluejärjestelmä.

Imperiumi rakentuu voiman varaan, mutta se esittää itsensä oikeuden ja rauhan puolustajana. Se on ottanut itselleen oikeuden "humanitaarisiin interventioihin" sekä "oikeutettuihin" tai "ennalta ehkäiseviin" sotiin. Se suorittaa sotilaallisia ja moraalisia iskuja "vihollisten" kimppuun. Se on arkipäiväistänyt sodat ja suorittaa niitä ikään kuin poliisitoimena.

Monikansalliset yhtiöt määrittävät sen logiikan, joka ohjaa systeemiä ja tuottaa markkinoille maailmanjärjestyksen. Imperiumi tuottaa suojelua kapitalistien investoinneille, mutta ei tasapainoa sen osien välille tai sen toimijoiden etujen kesken. On niin kuin Venäjältä maanpakoon lähtenyt ja Englannista turvapaikan saanut oligarkkimiljardööri **Boris Berezovski** sanoo: "Suurpääoma ei voi koskaan olla olemassa politiikan piirin ulkopuolella. Ei missään." Myös amerikkalainen suurpääoma tarvitsee oman politiikan piirinsä, ja sille se on koko Imperiumi.

Jos jossakin maassa julkinen valta uhmaa markkinalakeja, sitä rangaistaan ja piinataan rahamekanismeilla. Markkinoita hallitsee pääomien näkymätön logiikka, niiden näkymätön käsi. Sen lisäksi kapitaalilla on näkymättömät jalat. Pääomat ottavat ne helposti alleen, ja nimenomaan pääomien maastalähdön tai tuotantopaikan muutosten uhkat ovat tehokkaita neuvottelu- ja painostusaseita julkista valtaa vastaan - ja EU:n tapauksessa perustuslain hyväksymättä jättämistä tai EU:sta eroamista vastaan.

Ennen olivat institutionaaliset muurit, jotka olivat valtioiden rajoja. Tänäpäin Imperiumin taloudellinen ylivalta leviää sosiaaliseen kenttään yli kaikkien rajojen. Imperiumi on rajaton, yleismaailmallinen tila. Ei voida erotella systeemin sisä- ja ulkopuolta, ei yksityistä ja julkista tilaa. Imperiumi on sama kaikille. Se on

ei-paikka, eli se ei ole missään paikassa, mutta se on samanaikaisesti kaikkialla.

Historiassa on ennenkin ollut imperiumeja, mutta ne eivät ole kestäneet.

Oli muun muassa neuvostoimperiumi. Se oli sotata-
louden häkki. Erotukseksi neuvostovallasta USA:n
johtama Imperiumi edustaa “demokraattista imperia-
lismia”. Se levittää demokratiaansa asevoimallaan.
Se turvaa samalla asevoimalla myös ei-demokratiaa,
jos ei-demokraateilla on luonnonvaroja ja he ovat
liitossa USA:n kanssa. USA on aina valmis sotilaallisiin,
moraalisiin ja juridisiin iskuihin omia luonnonvarojaan
puolustavia “terroristeja” vastaan.

Imperiumissa on USA:n täydellinen hallinta kaikkiin
tiloihin (maa, meri, ilma, avaruus ja informaatio).
Sen hallitus on nostanut erityisen tärkeään asemaan
informaation hallinnan; saadaanhan USA:n yksipuolinen
hallinta Imperiumissa näyttämään luonnolliselta
ylikansallisen mediateollisuuden kulttuurisen ja
ideologisen operoinnin avulla. Ihmisiä hallitaan dollarin
ja Hollywoodin ylivallalla.

Onko USA:n näkymättömälle hallinnalle nähtävissä
vastavoimaa?

Ei ole, jos hyväksytään jonkun valtion toiminta
kansainvälistä oikeutta ja valtioiden välisiä sopimuksia
ja yleissopimuksia vastaan. Ei ole, jos hyväksytään
se, että yksi valtio vasallivaltioineen saa toimia YK:n
päätöksistä piittaamatta. Ei ole, jos hyväksytään
ihmisoikeuksien suhteellisuus, se, etteivät ne ole
samat kaikille. Ei ole, jos kiristämällä ja lahjomalla
USA on pakottanut 70 pikkumaata hyväksymään
USA:n sotarikollisille syytesuojan kansainvälisessä
rikostuomioistuimessa.

Taloustieteilijä **Nicholas Georgescu-Roegen**, jonka
suurtyö on ollut selvittää, miten ihmisten yhteiskun-
nallinen toiminta lisää peruuttamattomasti maapallon
entropiaa ja miten tästä kaikesta ei hyvä seuraa,
läpivalaisee vallanpitäjien tarkoitukset ansiokkaasti:
“Jokainen eliittiryhmä luo aina uuden sosiaalis-

poliittisen mytologian. Sen avulla tilanne pysyy hallinnassa. Sen avulla eliitti pystyy ylistämään itse tuottamiensa hallinnollisten palvelujen arvoa rahvaan silmissä ja saamaan omien etujensa kaikkinaisen lisääntymisen näyttämään itsestään selvältä.” Vallankäyttö suosii moniselitteistä, hämää ja auktoriteetin tulkinnasta riippuvaa oppia. Vain sellaisen tärkeyttä voidaan liioitella, jolla ei ole kouriintuntuvaa mittaa. Jokaisella talousmahdilla on oma mytologiansa, ja USA:lla se on Hyvän taistelu Pahaa eli muiden maiden terrorismia ja sen epämääräistä uhkaa vastaan. EU:lla se on Eurooppa-aate: EU:n epämääräinen liittovaltioiminen tarkoituksiin, joita ei ole edes itselle selvitetty.

Imperiumin hierarkian huipulla on kapitalistien ohella poliitikkoja, jotka tuottavat yhteiskunnan tuotantosuheteita vastaavaa arkitajuntaa. On tärkeää, että vallankäytön kohde saadaan tuntemaan vallankäyttäjän päämäärät omikseen.

Imperiumissa valta on yhtä aikaa sekä kaikkialla että ei-missään. Valtaa on kieli, prosessi, menetelmä, väline tai teknologia. Vallan tasot ovat sekaisin limittyneinä ja lomittuneina, ja sen eri muodot kytkeytyvät toisiinsa. Poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset ja henkilökohtaiset suhteet ovat yhdessä ja sekaisin. Valta uusintaa valtaa, ja se tapahtuu tuottamalla yhteiskuntaan arvoja ja sosiaalisia suhteita.

Vallanpitäjät tarvitsevat instituutioita ja organisaatioita, jotka antavat heidän toimilleen laillisuuden valekaavun. Laki on hallitsevan luokan poliittinen tahto. Valta säättää itse tarvitsemansa lait legitimizeettiään varten. EU:ssa kansalaisille säädetään toteltavaksi perustuslaki, joka ei lisää todellisia vapauksia vaan pakkoja.

Media on osa systeemiä: kapitaalinen ja valtion sanaton liitto. Median tehtävä ei ole puolustaa tai tuottaa demokratiaa, mutta sitä tarvitaan antamaan vallanpitäjien vallankäytölle yleinen hyväksyttävyyden. Media edistää informaation avulla tapahtuvaa mielen

kolonialisointia; uusimperialismissahan ei kolonialisoida maita vaan mieliä. Tajunnantuotannon näkökulmasta maailma on yhdenmukainen, kaikille sama. Porvarillisen tajunnan kloonaaminen tapahtuu ei-tilassa.

Markkinoita kontrolloidaan tehokkaimmin rahamekanismeilla. Raha tekee kaiken mitattaviksi ja yhteismitallisiksi suhteiksi. Kaikki (ihmissuhteet, luonto, avaruus) kaupallistetaan. Keinottelu on hyve, eikä missään pääse rahaa pakoon. Tuotannon ja päällysrakenteen, eli vallan, uusintaminen pukeutuu rahan vaatteisiin.

Kaikki tämä tapahtuu USA:n johdolla ja sen asemahdin turvin.

Tätä haluaisi tehdä ja valvoa myös EU:n poliittinen eliitti. Sitä varten se on tuottamassa itselleen samanlaisen yhteiskunnallisen muodostelman kuin on USA. Siihen kuuluu sekä *politiikan piiri* eli liittovaltio että *talouden piiri* eli markkinoiden ja rahan valta.

Kun EU:sta tehdään supervaltaa, suuret maat haluavat puhua myös Euroopan pienten maiden nimissä - ja mieluiten myös niiden kustannuksella.

Muuten ei USA:ta haasteta uskottavasti.

Uudelle unionille uutta toimivaltaa

Veto-oikeus on viimeinen turva

Aikaa oli, mutta perustuslaki valmisteltiin konventissa suurella kiireellä. Kiire ei ole hyvää demokratiaa.

Valmisteluun käytettiin vain puolitoista vuotta. Tällaisissa asioissa se on vähän.

Perustuslailla revitään alas vanha ns. pilarirakenne. Sen mukaan *ulko- ja turvallisuuspolitiikka* sekä *oikeus- ja sisäasiat* ovat olleet unionin yhteisöllisen päätöksenteon ulottumattomissa. Jäsenmaat ovat tehneet näillä aloilla yhteistoimintaa, mutta se on tapahtunut unionin rakenteiden ulkopuolella hallitusten välillä ja nimissä.

Mitä enemmän asioita annetaan EU:n toimivaltaan, sitä vähemmän niitä jää kansalliseen toimivaltaan. Sillä tavalla luovutaan kansakuntien *täysivaltaisuudesta* niiden omissa asioissa. Liittovaltiolaiset sanovat, että kysymyksessä on vapaaehtoinen vallan luovutus. Kun uusi perustuslaki on uuden vallan laillisuuden lähde ja vie valtaa vanhalta (kansallis)vallalta, pitää selvittää sellaisen vallan luovuttamisen vapaaehtoisuus. Se selviää vain kansanäänestyksissä.

EU on tie, totuus ja laki.

Tärkein lainsäädäntöelin on ollut (ministeri)neuvosto, jossa jäsenmaiden ministerit, yksi kustakin maasta, ovat säätäneet valtioita velvoittavia asetuksia sekä kansallisilla laeilla voimaan saatettavia lakipohjia eli direktiivejä.

Perustuslaissa lakien nimet muuttuvat. Asetuksista tulee *eurooppalakeja* ja direktiiveistä *eurooppapuitelakeja*. Keskeistä muutoksissa on se, että neuvostojen hyväksyessä lakeja pääsäännöksi tulee *määräenemmistömenettely* ja että europarlamentin lainsäädäntövaltaa kasvatetaan kymmenien uusien alojen tuomisella *yhteispäätösmenttelyyn*. Jäsenmaille ei jää sitä veto-oikeutta, joka niillä on tähän saakka ollut.

Veto-oikeus jää suurille maille yhdessä, ja sitä annetaan lisää myös Euroopan parlamentille.

Europarlamentilla on tähän saakka ollut vain rajoitettu lainsäädäntövalta oikeutena yhteispäätösmenttelyyn neuvoston kanssa, mutta perustuslaissa se tulee lainsäätäjänä tasavertaiseen asemaan ministerineuvoston kanssa. Kun pääsäännöksi tulee *tavanomainen lainsäädäntömenettely*, siihen kuuluu europarlamentin veto-oikeus.

Mietinnöt ovat Euroopan parlamentin tapa valmistella lakeja. Siellä ei ole käytössä asiantuntijakuulemisia niin kuin Suomen eduskunnan valiokunnissa, vaan yksi jäsen valitaan laatimaan käsiteltävästä asiasta mietintö. Se käsitellään ensiksi valiokunnassa ja siitä päätetään lopullisesti täysistunnossa.

Ministerineuvostossa on ollut käytössä toisenlainen tapa.

Sen osalta on arvioitu, että 70 % sen päättämistä laeista on tehty valmiiksi jäsenmaiden virkamiesten muodostamissa *komiteoissa* (siitä yleisnimi lakien valmistelulle: komitologia), että 15 % uusista laeista on saanut lopullisen muotonsa jäsenmaiden Brysselin suurlähettiläiden *Coreper-kokouksissa* ja että vain 15 % laeista on päätetty ministereiden kesken *neuvostoissa*. Kaikki tämä on tapahtunut suljettujen ovien takana.

Perustuslailla lakiasäätävien, mutta vain niiden, neuvostojen kokoukset avataan julkisuudelle.

Sanotaan, että EU ei ole liittovaltio, kun se ei voi itse kantaa veroja.

Unionin verotusoikeudelle ojennetaan pikkusormi seuraavalla sanamuodolla (I osan artikla 57.1):

Unioni järjestää itselleen tavoitteidensa saavuttamiseksi ja politiikkansa toteuttamiseksi tarvittavat varat.

Konventin politbyroon tulkinnan mukaan “jo nykyisen oikeusperustan nojalla voidaan ottaa käyttöön uusia varoja verovarar mukaan luettuina. Veroja ei siis tarvitse mainita nimenomaisesti.” Eli kun sanotaan varat, se tarkoittaa myös verot. Vaaditaan kuitenkin yksimielistä päätöksentekoa, joten pelkällä omalla päätöksellään ei EU pysty maksattamaan liittovaltiokansalaisilla minkäänlaista veroa. Kansallisilta parlamenteilta asiaa ei enää välttämättä kysytä.

Lisäliittovaltioitumista tulkinnoilla

Perustuslakiesityksessä määritellään unionin toimivaldat.

Konventti perusti sen asian pohtimista varten oman työryhmänsä. Sen raporttiin liittovaltiolaiset eivät olisi halunneet kirjata näkyville unionin kaikkia toimivaltoja, koska heidän käsityksensä mukaan se estää uuden unionin lisäliittovaltioimisen ohi perustuslakiin kirjattavien alojen. Politbyroo ei kuitenkaan noudattanut työryhmän neuvoa vaan kirjasi toimivallat I osaan ja varsinkin III osaan: I osa on kauniimpi ja III osa raadollisempi.

Talous- ja sosiaalipolitiikan suhteesta kirjoitetaan III osassa auki se, mistä EU:ssa on viime kädessä kysymys. Se on kapitalismin nykyinen olomuoto Euroopassa.

Toimivaltojen jako näyttäisi suosivan jäsenmaita. Unioni saa toimivaltaa vain, kun ne sitä sille luovuttavat (I osan artikla 9.2):

Toimivallan siirtämisen periaatteen mukaisesti unioni toimii jäsenvaltioiden sille tässä perustuslaissa antaman toimivallan rajoissa perustuslaissa asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Toimivalta, jota tässä perustuslaissa ei ole annettu unionille, kuuluu jäsenvaltioille.

Mutta jos on annettu unionille toimivaltaa, se ei enää kuulu jäsenmaille!

Tätä artiklaa seuraa konventin luonnoksessa artikla 10, jolla unionin lainsäädännöstä tehdään kansallisiin lakeihin nähden ylempää oikeutta:

Tämä perustuslaki ja lainsäädäntö, jota unionin toimielimet antavat käyttäessään unionille annettua toimivaltaa, ovat ensisijaisia jäsenvaltioiden lainsäädäntöön nähden.

Sen lisäksi “jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki aiheelliset yleis- tai erityistoimenpiteet, joilla varmistetaan tästä perustuslaista tai unionin toimielinten säädöksistä johtuvien veloitteiden täyttäminen”.

Tämän hierarkkisen järjestyksen mukaan kansallinen toimivalta alkaa siitä, ja vasta siitä, missä unionille annettu toimivalta loppuu. Määräyksellä ei selvennetä toimivaltajakoa, mutta sillä *asetetaan rajat kansalliselle toimivallalle*. Sen ohella unionin tuomioistuimelle jää tyhjää tilaa lisätä unionin toimialoja perustuslain tulkinnoilla unionin toimivallan loppumisen ja jäsenmaan toimivallan alkamisen kohdassa.

Liittovaltiolaiset sanovat, ettei artikla EU:n perustuslain ylemmyydestä kansallisiin perustuslakeihin nähden ole uusi; että unionin lait ovat tähänkin saakka olleet ylempiä kuin kansallinen lainsäädäntö. Kysymys on ollut tuomioistuimen itse itselleen ottamasta tulkintavallasta, jota ei ole kirjoitettu perussopimuksiin ja josta ei ole sovittu yhdessä.

EY:n tuomioistuin (kyseessä on tähän saakka ollut EY-instituutio, kun unioni ei ole ollut oma oikeushenkilönsä) sääti vuonna 1963 ns. *van Gend en Loos-tapauksen* yhteydessä, että Rooman sopimus

“on enemmän kuin sopimus, joka pelkästään luo keskinäisiä veloitteita sopimusvaltioiden välille”. Tätä näkemystä vahvistaa sen mukaan perussopimuksen johdanto, “joka ei viittaa vain hallituksiin vaan myös kansoihin”. Siltä pohjalta yhteisö synnyttää kansainväliseen lakiin uuden laillisen järjestyksen, “jonka merkeissä valtiot ovat rajoittaneet suvereniteettiaan, vaikkakin *rajoitetuilla aloilla*”.

”Rajoitetut alat” olivat ns. yhteismarkkina-aloja eli tullivapaata tavaran kulkua yli EU:n rajojen.

Kansainvälistä kauppayhteisöä koskeneessa päätöksessään vuonna 1970 tuomioistuin perusteli kantaansa niin, että “kansallinen laki ei voi olla ylempi kuin sellainen yhteisön laki, joka on johdettu EY:n perussopimuksesta. Se on itsenäinen lain lähde.” Lähtökohta on, että jäsenmaat ovat luovuttaneet yhteisölle peruuttamattomasti suvereniteettiaan kaikissa niissä asioissa, joista on säädetty yhteisön lailla.

Vuonna 1991 tuomioistuin jatkoi oikeudellisen tilan valtaamista yhteisön hyväksi päätöksellä, jolla se otti kantaa Euroopan Talousalue (ETA)-sopimukseen. Se totesi, että vaikka Rooman sopimus on tehty kansainvälisen sopimuksen muodossa, “se kuitenkin ilmentää sellaista yhteisön perustuslaillista luonnetta, joka perustuu oikeusvaltion periaatteeseen... Yhteisösopimuksilla luodaan uusi laillinen järjestys, jonka hyväksi jäsenvaltiot ovat luopuneet täysivaltaisista oikeuksistaan *yhä useammalla alalla*.”

Tulkintaa lavennettiin yhteisölliseen suuntaan luopumalla määritelmästä “rajoitetuilla aloilla” ja korvaamalla se “yhä useammalla alalla”. Astuttiin ulos talouden ja yhteismarkkinoiden raameista.

Muun muassa näihin EY-tuomioistuimen päätöksiin vetoavat ne, joiden mukaan perustuslaki ei muka tuo mitään uutta EU:n perustuslain ensisijaisuuteen; että uuden perustuslain ylemmyys on vain jatkoa vanhoille sopimuksille.

Perustuslailla, josta tulee EU:ssa perimmäinen laillisuuden lähde ja josta liittovaltioaatetta ammen-

netaan, on erityisen suuri merkitys *Ison-Britannian* oikeuskäytäntöihin.

Tässä saarivaltiossa ei ole milloinkaan ollut perustuslakia. Siellä oikeuskäytännön perustana on ollut *Common Law*- eli yleinen laki-doktriini. Tuomioistuimet toteuttavat parlamentin päätöksiä (niin että viimeisimmät ovat etusijalla) ja jakavat tuomioita aikaisempien oikeustapausten hengessä. Tuomiot vaihtelevat yleisen ilmapiirin mukaan, ja niihin voidaan vaikuttaa parlamentin päätöksin.

Kun on selvitelty EU-lakien asemaa saarivaltion oikeuslaitoksissa, todettiin ns. *Metric Martyr-tapauksen* yhteydessä, että EU:n perussopimuksissa ei ole mitään sellaista, joka kyseenalaistaisi maan oman parlamentin ylivallan säätää lakeja. EU:n lait ovat maassa päteviä, koska ne ovat sopusoinnussa kansallisen parlamentin vallan ensisijaisuuden kanssa. Parlamentti on suvereeni, eikä se voi hylätä omaa täysivaltaisuuttaan.

Kun EU:n perustuslaki synnyttäisi maan oman parlamentin päätöksiä ylemmän oikeusnormiston, se mullistaisi Ison-Britannian oikeusjärjestelmän. Siksi perustuslaki ei ole missään muussa maassa niin iso juttu kuin Englannissa. Muut tiesivät sen. Sen takia Englanti sai hallitusten välisessä konferenssissa käytännössä veto-oikeuden sellaisiin oikeudellisiin määräyksiin, jotka ovat ristiriidassa sen oikeusjärjestelmän kanssa (III osan artikkelit 171 ja 172).

Saksan perustuslakituoimioistuin oli maan oman perustuslain ensisijaisuuden linjalla ns. *Manfred Brummer-tapauksessa*. Se päätti Maastrichtin sopimuksen ratifiointia koskeneessa valitusasiassa niin, että maan omaa perustuslakia oli erityisesti täydennetty sallimaan mainittu vallansiirto EU:lle ja että Maastrichtin sopimus oli siltä osin sopusoinnussa maan perustuslain kanssa. EU:n perussopimusten yleistä ylivaltaa Saksan lainsäädäntöön ei sen sijaan tunnustettu.

Siitä, onko EU:n lainsäädäntö sopusoinnussa Saksan oman perustuslain kanssa, päättää siellä

perustuslakituomioistuinin eivätkä poliitikot. Suomessa ongelma on poliittisesti yksinkertaisempi, kun Suomen perustuslain tulkinnasta päättää yksin eduskunnan perustuslakivaliokunta, joka koostuu poliitikoista eikä tuomareista. Siinä on istuvan enemmistöhallituksen edustajien enemmistö. Jos se tulkitsee Suomen perustuslakia toisella tavalla kuin hallitus, tulee hallituskriisi.

EU:n perustuslaki ei taivu poliittiseen tahtoon kaikkialla yhtä helposti kuin Suomessa.

Vanha ja uusi joustolauseke

Konventin toimivaltatyöryhmässä oli monia kansallisten parlamenttien edustajia. Heidän vaatimuksestaan työryhmä ei halunnut kirjata perustuslakiin sellaista joustolauseketta, jonka mukaan unionin toimivaltoja voidaan lisätä ilman perustuslain muuttamista.

Haluttiin pitää voimassa nykyisen perussopimuksen *artikla 308*:

Jos yhteisön toimi osoittautuu tarpeelliseksi yhteisön tavoitteen saavuttamiseksi yhteismarkkinoiden toiminnassa eikä tässä sopimuksessa ole määräyksiä tähän tarvittavista valtuuksista, neuvosto antaa aiheelliset säännökset yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Tämä vanha joustolauseke pätee vain yhteismarkkina-asioihin, siis talouteen.

Konventin politbyroo kirjasi vastoin työryhmän kantaa *joustolausekkeen* toisella tavalla (I osan artikla 17):

Jos tässä perustuslaissa asetetun tavoitteen saavuttamiseksi jokin unionin toimi osoittautuu tarpeelliseksi III osassa määritellyillä politiikan aloilla eikä tässä perustuslaissa ole määräyksiä tähän tarvittavista valtuuksista, ministerineuvosto toteuttaa aiheelliset toimenpiteet yksimielisesti komission

ehdotuksesta ja Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan.

Jos tarkastelee näitä kahta joustolauseketta huolellisesti, huomaa, miten suuresta vallansiirrosta unionin hyväksi oli kysymys, kun tästä tekstistä oli jätetty pois sanat “yhteismarkkinoiden toiminnassa”.

On myös pantava merkille europarlamentin “kuulemisen” muuttuminen sen “hyväksynnäksi”. Ne ovat ihan eri asioita, ja uusi muotoilu lisäisi merkittävästi unionin ylikansallista päätöksentekoluonnetta.

Joustolauseke kirjattiin HVK:ssa perustuslakiin I osan artiklojen 17 ja 24 sijasta ihan kelvollisella tavalla (IV osan artikla 7 a):

1. Kun perustuslain III osassa määrätään, että neuvosto tekee ratkaisunsa tietyllä alalla tai tietyssä tapauksessa yksimielisesti, Eurooppa-neuvosto voi tehdä eurooppapäätöksen siitä, että neuvosto voi tehdä ratkaisunsa määränemmistöllä kyseisellä alalla tai kyseisessä tapauksessa.

Tätä kohtaa ei sovelleta päätöksiin, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla.

2. Kun perustuslain III osassa määrätään, että eurooppalait ja -puitelait antaa neuvosto erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen, Eurooppa-neuvosto voi tehdä eurooppapäätöksen siitä, että kyseiset lait tai puitelait voidaan hyväksyä tavanomaisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

3. Eurooppa-neuvoston 1 ja 2 kohdan perusteella tekemät aloitteet toimitetaan jäsenvaltioiden kansallisille parlamenteille. Jos jokin kansallinen parlamentti vastustaa aloitetta ja tämä annetaan tiedoksi kuuden kuukauden kuluessa aloitteen toimittamisesta, 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua eurooppapäätöstä ei tehdä. Jollei aloitetta vastusteta, Eurooppa-neuvosto voi tehdä mainitun päätöksen.

Edellä olevassa 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja eurooppapäätöksiä tehdessään Eurooppa-neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti saatuaan Euroopan parlamentin kaikkien jäsentensä enemmistöllä antaman hyväksynnän.

Lakeja joustatetaan EU:ssa aina vain lisäliittovaltiomisen suuntaan, mutta tässä tapauksessa jokaiselle kansalliselle parlamentille annettava veto-oikeus on tärkeä parannus konventin muotoiluun verrattuna.

Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaate

Liittovaltiolaiset sanovat, että EU ei ole liittovaltio, kun se saa toimivaltansa jäsenvaltioilta eikä pysty niitä itse omilla päätöksillään lisäämään.

Kun näin sanotaan, ei oteta huomioon poikkeusmääräyksiä, valtuutuslausekkeitä ja tuomioistuimen tulkintaoikeuksia. Todellisessa kansanvallassa toimivaltojen luovutuksen jäsenmailta keskusvallalle pitää aina olla parlamenttien käsissä. Jos ne luovuttavat valtaa valtiosopimuksilla, luovutukset ovat tarkkaan rajattuja. EU:n tapauksessa ne eivät ole.

Perustuslain luonnoksen mukaan (I osan artikla 9) “unionin toimivallan käyttöön sovelletaan toissijaisuusperiaatetta ja suhteellisuusperiaatetta”.

Ns. *subsidiariteetti* on käännetty suomen kielellä sekä *läheisyys-* että *toissijaisuusperiaatteeksi*. Jälkimmäinen sana on virallinen käännöns ja antaa oikeamman kuvan siitä, mistä on kysymys. Päätöksiä ei tehdä kansallisesti niin lähellä kansalaisia kuin mahdollista vaan toissijaisesti. Ne tehdään lähellä kansalaisia vain, jos EU ei käytä ensisijaisesti sille annettua toimivaltaa.

Toissijaisuusperiaatteen mukaisesti unioni toimii aloilla, jotka eivät kuulu sen yksinomaiseen eli monopolitoimivaltaan “ainoastaan jos ja siltä osin kuin jäsenvaltiot eivät voi niiden keskushallinnon tasolla tai alueellisella taikka paikallisella tasolla riittävällä tavalla saavuttaa suunnitellun toiminnan tavoitteita, vaan ne voidaan suunnitellun toiminnan laajuuden tai vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla”.

Perustuslakiin ehdotettiin lisättäväksi asiasta erityinen pöytäkirja, jossa otetaan kantaa jäsenmaiden

parlamenttien mahdollisuuteen valvoa toissijaisuusperiaatteen toteutumista komission ehdottaessa EU:lle säädettäväksi uusia lakeja.

EU:n toimielimistä komissiolla on lakialoitemonopoli. Kun komission tekee lakialoitteen, jäsenvaltioiden parlamenteilla on pöytäkirjan mukaan 60 päivän määräajassa mahdollisuus toivoa komission muuttavan sitä, jos sen koetaan loukkaavan subsidiariteettia. Jos kolmannes parlamenteista (eli 9) huomauttaa asiasta määräajassa, komission pitää harkita, muuttaako se aloitetta.

Sitä, että yhdeksän erilaisen kansallisen parlamentin pitää nopeassa aikataulussa täysistuntojensa päätöksellä pyytää komission virkamiehiä harkitsemaan uudelleen lakialoitetta, jota ei tarvitse muuttaa, jos komissio ei halua, liittovaltiolaiset pitävät merkittävänä vallansiirtona kansallisten parlamenttien hyväksi!

Mitä tulee perustuslakiin liitettävään pöytäkirjaan *suhteellisuusperiaatteen* huomioon ottamisen osalta, siinä sanotaan, että “unionin toiminnan sisältö ja muoto eivät saa ylittää sitä, mikä on tarpeen perustuslain tavoitteiden saavuttamiseksi”.

Tällaisella pöytäkirjamerkinällä ei ole käytännön merkitystä. Se osa sitä ylevää ja kaunista, jollaista kuuluu olla kaikkien liittovaltioiden perustuslaeissa.

Toimivallat ja päätöksenteko

Yksinomaiset ja jaetut toimivallat

Unionilla on erilaisia toimivaltoja.

Tärkein unionin *yksinomainen toimivalta*. Niissä asioissa unionilla on monopolivalta.

Jaettua toimivaltaa se jakaa jäsenmaidensa kanssa tavalla, josta ovat yksityiskohtaiset määräykset etenkin perustuslain III osassa.

Yksinomaiset toimivallat (I osan artikla 12) on määritelty sangen selkeästi niin että “ainoastaan unioni voi näillä aloilla antaa lainsäädäntöä ja oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä, kun taas jäsenvaltiot voivat tehdä näin ainoastaan unionin valtuuttamina tai unionin antamien säädösten täytäntöön panemiseksi”. Tältä osin EU:ta toimeenpanoliittovaltioitaan.

Unionille siirrettyjä monopolitoimivaltoja ovat sen oikeus (komission valvonnassa) vahvistaa *kilpailusäännöt* sisämarkkinoiden toimintaa varten sekä käyttää yksinvaltaa seuraavilla aloilla: euron käyttöön ottaneiden jäsenvaltioiden *raha politiikka*, yhteinen *kauppapolitiikka*, *tulliliitto* ja meren elollisten luonnonvarojen säilyttäminen yhteisen *kalastuspolitiikan* yhteydessä.

Perustuslain ensimmäisiin luonnoksiin oli komission toimivaltaan kirjattu myös "varmistaa henkilöiden, tavaroiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus", mutta niin paljon valtaa eivät jäsenmaat halunneet antaa virkamiehille.

Kaikki nämä toimivallat ovat entisiä, eli komission toimivaltaan ei annettu yhtään uutta monopolitoimialaa.

Kauppapolitiikan alalla komission valta kasvaa, kun sillä on oikeus neuvotella kansainvälisiä *kauppasopimuksia* jäsenmaiden puolesta ja kun se voi ne omana oikeushenkilönään allekirjoittaa. Sillä tavalla sille siirtyy jäsenvaltioilta sopimuksentekovaltaa. Mitä tulee *jaettuun toimivaltaan*, unionin toimien ensisijaisuus oli kirjattu lähes loppuun saakka perustuslain luonnoksiin niin, että "jäsenvaltiot käyttävät toimivaltaansa siltä osin kuin unioni ei käytä omaansa tai on päättänyt lakata käyttämästä sitä." Valmisteluvaiheessa sanottiin siis selkeästi se, että vasta siitä, missä unionin toimivalta loppuu, alkaa jäsenmaiden toimivalta. Puhemiestistö poisti tämän lauseen viimeisestä versiosta "tarpeettomana". Niin on, vaikkei niin sanota.

Unionin ja jäsenvaltioiden *jaettua toimivaltaa* sovelletaan seuraaviin aloihin: sisämarkkinat, vapautteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue, maatalous ja kalastus, liikenne ja Euroopan laajuiset verkot, energia, sosiaalipolitiikka (loppuvaiheessa tehdyllä täsmennyksellä varustettuna: "III osassa määriteltyjen näkökohtien osalta"), taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus, ympäristö, kuluttajansuoja sekä ja yhteiset kansanterveysalan turvallisuuskysymykset (siltä osin kuin ne ovat tulkinannvaraisia "yhteisiä huolenaiheita").

Hallitusten välisessä konferenssissa Italia sai listaan lisätyksi vielä turismin.

Suomi oli samoilla linjoilla tiukimpien liittovaltiolaisten kanssa siinä, ettei jaetun toimivallan aloja pitänyt kirjata näkyville. Sitä perusteltiin joustavuudella eli sillä, ettei saanut asettaa rajoja unionin tulevien toimivaltojen kasvulle tulevien tarpeiden mukaan.

Peruste oli myös se, ettei pitänyt mainita jäsenmaiden toimivaltoja, vaan ainoastaan niiden unionille antamat toimivallat. Liittovaltiolaisille jaetun toimivallan alojen luettelematta jättäminen oli tärkeää, koska unionin toimivaltoja voitiin silloin lisätä sopimusten tulkinnan kautta.

Tutkimuksen, teknologisen kehittämisen ja avaruuden sekä kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun aloilla unionille annetaan jaettua toimivaltaa tietyn rajoituksen.

Näiden toimivaltojen ohella perustuslakiin on kirjattu ongelmalliset - eli siis tulkinnanvaraiset - määräykset siitä, miten unionilla on toimivalta edistää ja toteuttaa jäsenvaltioiden talous- ja työllisyyspolitiikkojen yhteensovittamista. Ne on kirjattu varsinaisen jaettujen toimivaltojen artiklan ulkopuolelle, eikä niin ollen ole mahdollista arvioida tarkasti unionin valtaa näillä aloilla.

Talouspolitiikan yhteensovittamisesta säädetään (I osan artikla 14):

Unioni hyväksyy toimenpiteitä, joilla varmistetaan jäsenvaltioiden talouspolitiikan yhteensovittaminen, erityisesti vahvistamalla kyseisen politiikan yleislinjat. Jäsenvaltiot yhteensovittavat talouspolitiikkansa unionissa.

Samassa yhteydessä “unioni hyväksyy toimenpiteitä, joilla varmistetaan jäsenvaltioiden *työllisyyspolitiikan* yhteensovittaminen, erityisesti vahvistamalla kyseisen politiikan suuntaviivat”.

Samoin “unioni voi tehdä aloitteita, joilla varmistetaan jäsenvaltioiden *sosiaalipolitiikan* yhteensovittaminen”.

Sen lisäksi (I osan artikla 15):

Unionin toimivalta yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla käsittää kaikki ulkopolitiikan alat ja kaikki unionin turvallisuuteen liittyvät kysymykset, muun muassa asteittain määriteltävän yhteisen puolustuspolitiikan, joka voi johtaa yhteiseen puolustukseen.

Artiklan toisessa kappaleessa vaaditaan, että “jäsenvaltiot tukevat aktiivisesti ja *varauksetta* unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa *uskollisuuden* ja keskinäisen yhteisvastuun hengessä ja unionin tällä alalla antamia säädöksiä noudattaen. Ne pidättyvät kaikista toimista, jotka ovat unionin etujen vastaisia tai saattavat heikentää sen tehokkuutta.”

On siis oltavat unionille varauksetta uskollinen!

Uudet päätöksentekomenettelyt

Unioni saa toimivaltaansa ennen muuta unionilait, joita ruvetaan kutsumaan *eurooppalaeiksi* (asetukset) ja *eurooppapuitelaeiksi* (direktiivit).

Tulee kaksi tapaa säätää lakeja: tavanomainen ja erityinen.

Tavanomainen lainsäädäntömenettely on se, että ministerineuvosto ja europarlamentti säätävät lain yhdessä. Se vastaa nykyistä *yhteispäätös*menettelyä.

Erityinen lainsäädäntömenettely on poikkeus tavanomaiseen menettelyyn, ja poikkeukset on kirjattu erikseen perustuslain asianomaisiin artikloihin.

Suomen hallitus laskee HVK-selonteossaan, että tavanomaista menettelyä sovelletaan 65 vanhalla alalla nykyisen 36 alasta sijasta sekä seitsemällä alalla, joille luotiin uusi oikeusperusta.

Suomalaisten virkamiesten laskelma on alakanttiin.

Konventin puheenjohtaja Giscard mainitsi päättäjäispuheessaan vielä isomman luvun näistä europarlamentin myötäpäätäntään tulevista toimialoista: 80 alaa.

Kirjassaan *The Accidental Constitution* Peter Norman laskee asiantuntijoidensa avustuksella, että tavanomaista lainsäädäntömenettelyä käytetään konventin esityksen mukaan 84 toimialalla. Kun näitä aloja oli hänen mukaansa ollut 34 ja kun yksimielisyys muutettiin nyt määräänemmistöksi 25 toimialalla, luotiin tässä yhteydessä 25 uutta laillisuusperustaa määräänemmistöllä päätettäväksi.

Siirtyminen yksimielisyydestä määräenemmistöön on ollut trendi.

Maastrichtin sopimuksessa laillisuusperustoja vaihdettiin 30, Amsterdamissa 16, Nizzassa 31 ja nyt 25. Niiden lisäksi tulevat nyt vielä *passerellet*: siirtymiset yksimielisyydestä määräenemmistöön yksimielisillä päätöksillä.

Kaiken kaikkiaan tavanomaista lainsäädäntömenettelyä määräenemmistöpäätöksineen sovelletaan perustuslakiluonnoksessa Normanin laskun mukaan 153 alalla, kun taas yksimielisiä päätöksiä tehdään 44 alalla. Yksimielisyydellä päätettäväksi jää sen lisäksi periaatteessa mutta vain periaatteessa yleinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja erityisesti turvallisuus- ja puolustuspolitiikka.

Aloja, jotka tulevat hallitusten välisestä toimivallasta määräenemmistöpäätäntään (ja joilla Suomelta otetaan pois veto-oikeus) ovat muun muassa maatalouden lainsäädäntö, palvelujen vapaus, viisumit, rakennerahastot sekä monet oikeus- ja sisäasiat.

Joulukuussa juuri Brysselin huippukokouksen alla Suomen hallitus joutui myöntämään, että *Suomen työeläkejärjestelmän* tulevaisuus ei ole EU:n perustuslain hyväksymisen jälkeen turvattu niin että taattaisiin sen säilyminen omissa käsissä ja turvattaisiin eläkeyhtiöiden yhteisvastuu tulevista eläkkeistä. Mitään uutta artiklaa tähän asiaan liittyen ei tullut, mutta perustuslain laatimisen prosessi paljasti sen, että Suomen EY-liittymissopimus oli tältä osalta kirjoitettu epätarkasti ja että asia ei ole automaattisesti yksimielisen päätöksen-teen ja Suomen veto-oikeuden piirissä.

Asia on Suomen näkökulmasta todella iso. Työeläkerahastoissa on varoja 75 miljardia euroa. Niillä turvataan Suomessa tulevien eläkeläisten eläkkeet toisin kuin tapahtuu eräissä isoissa maissa, joissa tikittää *EU:n eläkepomme*: eläkejärjestelmät eivät rahastoi vaan tulevat työntekijät joutuvat maksamaan tulevien eläkeläisten eläkkeet täysimääräisesti omista palkoistaan.

Suomen työeläkelaitokset ovat sijoittaneet 75 miljardista eurosta vajaan viidenneksen pörssiosakkeisiin tavalla, joka on tuottanut vuosina 2001 ja 2002 näille sijoituksille 6-7 miljardin euron arvonalennuksen ja ajanut kaiken sijoitustoiminnan tuotot tappiollisiksi. Arvonalennus on lähes yhtä suuri kuin valtion tappiot pankkikriisistä, mutta hienotunteisuudesta Suomen kapitalisteja sekä työmarkkinoiden kolmikantaa kohtaan media vaikenee sen.

Institutionaalinen rakenne eli toimielimet

Johtajat johtavat

Konventin politbyroo ei antanut konventtilaisille tilaisuutta pohtia sitä, miten valta jaetaan uudessa unionissa. Asia oli suurille maille liian tärkeä alistettavaksi julkiseen käsittelyyn.

Puheenjohtaja **Valery Giscard d'Estaing** oli ottanut orkesterin solistin roolin ja ehdotti useaan otteeseen omissa nimissään erityisen *kansojen kongressin* perustamista. Hän halusi, että kokoontuisivat yhdessä tuhatpäisenä laumana kansallisten parlamenttien edustajat ja europarlamentin edustajat keskustelemaan keskenään ilman päätösvaltaa. Vaikka esitys tyrmättiin alusta lähtien sekä konventissa että sen ulkopuolella, se eli uskomattoman kauan omaa elämäänsä.

Esityksen hyväksymättä jättäminen oli vahinko siinä mielessä, että monet europarlamentaarikot jo elättelivät mielissään toivetta mainitun kongressin kokoontumisesta Strasbourgissa. Sieltä sen käyttöön olisi ilomielin vapautettu europarlamentin nykyiset toimitilat, jotta parlamentti voisi lopettaa siellä kuukausittaiset täysistuntoviikkonsa ja kokoontua

säännönmukaisesti mutkattomampien liikenneyhteyksien päässä Brysselissä.

Ei toteutunut meppien toive, mutta ehkä ei ollut kyseistä ehdotustakaan kansanedustajien kongressista tehty vakavassa mielessä. Sillä kiinnitettiin julkinen huomio kiinnitettiin pois siitä, mitä kulissien takana tapahtui todella? Niin toimii unioniväki.

Seuraavassa käydään läpi konventin politbyroon tekemä ehdotus unionin toimielimistä eli instituutioista siinä järjestyksessä kuin ne on kirjattu perustuslakiesitykseen.

Ehdotuksessa toteutuu viimeisen päälle *Saksan ja Ranskan* jo 15.1.2003 yksissä tuumin tekemä esitys vallanjaosta. Sen ohella, että niiden tahdon mukaan EU:sta tulee oikeushenkilö ja perusoikeuskirja kirjataan sellaisenaan perustuslakiin, EU:lle tulee oma presidentti, tulee oma ulkoministeri, tulevat ministerineuvostossa lainsäädäntömenettelyjen pääsäännöksi määräenemistöt ja tulee kaikkiin määräenemistöllä päätettäviin asioihin yhteispäätösmenttely Euroopan parlamentin kanssa.

Toimielimiä, jotka “tekevät keskenään vilpittöntä yhteistyötä”, ovat Euroopan parlamentti, Eurooppa-neuvosto, ministerineuvosto, Euroopan komissio ja unionin tuomioistuin. Perheenjäsen on myös Euroopan Keskuspankki (EKP), mutta siitä säädetään eri artikloissa niin kuin myös Euroopan Investointipankista (EIP).

Uusi elin instituutioperheessä on *Eurooppa-neuvosto* eli valtionpäähenkilöiden kokous muutaman kerran vuodessa. Sen kautta isot maat tuottavat unioniin omaa valtaansa.

Isoilla mailla on suljetuissa kokouksissa taivuttelija panostusvoimaa pieniin päin paljon enemmän kuin avoimissa kokouksissa. Itse asiassa pienten maiden ei pitäisi lainkaan suostua siihen, että niitä edustaa jossakin suljetussa päätöksentekoelimessä vain yksi henkilö; olkoon hän vaikka presidentti tai pääministeri. Niissä tilanteissa on pienen maan edustaja aina ihan orpona todella yksin.

Euroopan parlamentti

Euroopan parlamentti on vallan uusjaon suuri voittaja. Se alkaa toimia tasa-arvoisena lainsäätäjänä ministerineuvoston kanssa.

Samalla europarlamentti "huolehtii poliittisesta valvonnasta". Se tarkoittaa, että komissio on vastuullinen toimistaan parlamentille ikään kuin elettäisiin parlamentarismissa. Siitä ei kuitenkaan ole kysymys, vaikka komissaarit esittävät mielellään ministeriä. Todellisuudessa he ovat virkamiehiä (joille Belgia on antanut diplomaattistatuksen ministeriviinoineen ja -bensoineen).

Europarlamentissa on ylikansallinen päätöksenteko. Kun Suomea edustaa vuoden 2004 eurovaalien jälkeen 14 eurokansanedustajaa 686:sta (ja sitä seuraavien vaalien jälkeen vieläkin vähemmän meppjä vieläkin isommasta määrästä), meidän puolestamme tekee päätöksiä 672 sellaista meppiä, joiden toimintaan suomalaisäänestäjät eivät voi vaikuttaa ja joilla ei ole poliittista vastuuta suomalaisille. Sitä on ylikansallisuus.

Euroopan parlamentin valta kasvaa, kun lainsäädännön yleisperiaatteeksi tulee tavanomainen lainsäädäntömenettely (nykyinen yhteispäätösmentely). Parlamentissa päätökset aletaan tehdä *äänien enemmistöllä*, kun nykyisin lakiesitykset hyväksytään *edustajien enemmistöllä* (314 meppiä). Vanha edustajien enemmistö ja uusi äänien enemmistö ovat kaksi eri asiaa. Kun aletaan vaatia vain äänien enemmistö, se lisää parlamentin valtaa varsinkin EU:n budjettiasi-oissa.

Liittovaltiolaisilla on ollut halua kehittää EU:n vallanjakoa parlamentarismiin suuntaan. He ovat halunneet, että europarlamentti valitsisi Euroopan komission puheenjohtajan ja että hänen tulisi nauttia sen luottamusta. Parlamentti saakin tulevaisuudessa valita pääkomissaarin - mutta vain valtionpäähenkilöiden ehdokasasettelun pohjalta ja niin että "valinnassa otetaan huomioon eurovaalin tulos". Tästä valinnasta

säädetään, että ehdokkaan on saatava taakseen jäsenten enemmistö (314 meppiä).

Perustuslakiin kirjattiin hallitusten välisen kokouksen ehdotuksesta myös julistus, jolla muodollisesti veloitettiin europarlamentti ja neuvosto tekemään yhteistyötä pääkomissaarin valinnassa.

Europarlamentin toimikausi on viisi vuotta ja jäsenmäärä *enintään 736*, mutta sen tulevaa paikkajakoa jäsenmaiden kesken ei ole kirjattu perustuslakiin. Siitä tehdään ennen Euroopan parlamentin vuoden 2009 vaaleja poliittinen päätös Eurooppa-neuvostossa. Se tehdään yksimielisesti (ja Euroopan parlamentin ehdotuksen perusteella). Pienelle maalle ei ole edullista se, ettei jäsenmäärää määrätä nyt, kun asia on viimeisen kerran jäsenmaiden veto-oikeuden piirissä. Toki yksimielisyys Eurooppa-neuvostossa on sama asia kuin veto-oikeus, mutta sen elimen luonteen huomioon ottaen olisi parempi, että parlamentin paikkaluku hyväksytettäisiin kansallisissa parlamenteissa ratifioitavilla asiakirjoilla. Vain sellainen selkänöja antaa pienen maan edustajille neuvotteluvoimaa.

Konventissa oli - Laekenin tehtävänmäärityksen mukaan - tarkoitus yhdistää kaikki EU:n vanhat perussopimukset yhdeksi perustuslaiksi. Yksi vanha sopimus jätettiin kuitenkin voimaan: *Euratom*. Varsinkin ydinvoiman vastustajat kokevat EU:n suosivan tätä kautta ydinvoimaa muiden energiantuotantomuotojen kustannuksella; Euratomin budjetistahan lainataan varoja nimenomaan ydinvoimalaitoksille. Europarlamentissa ydinvoiman vastustajat halusivat Euratom-asiat samalla tavalla määräenemmistö- ja yhteispäätösmenettelyyn kuin muunkin lainsäädännön.

Konventin lopussa ydinvoimakriitikot laskivat voitokseen, että Euratom säilyi perustuslain ulkopuolella. Niin ollen ei tarvita perustuslain muutosta sen lakkauttamiseksi joskus tulevaisuudessa. Siihen asti atomivoiman erioikeudet EU:ssa säilyvät, eikä europarlamentilla ole valtaa osallistua päätöksiin ydinvoimasta tai -turvallisuudesta.

Parlamenttia koskeviin artikloihin (I osan artikla 45.4 ja III osan artikla 233) on europarlamentille kirjattu

valta maksaa europuoluetukea Euroopan tasoisille poliittisille puolueille. Ensimmäisen kerran *europuolueet* saavat puoluetukea jo vuonna 2004.

Europarlamentin vaalit kesäkuussa 2004 ovat europuolueiden voimakas esiinmarssi - ja pitkä askel kohden Euroopan laajuista kaksipuoluejärjestelmää. Jäsenmaiden edustajien määrän alentuessa leikkautuu pois merkittävä määrä erilaisuutta ja monimuotoisuutta.

Euroopan parlamentin edustavuus vähenee myös kansallisin ratkaisuin. Kun Ranska jakoi maan vaalipiireihin, se nosti puolueiden äänikynnyksen niin korkeaksi, että Ranskan 78 mepin kiintiössä europarlamenttiin valitaan vuonna 2004 pääasiassa vain kahden europuolueen edustajia: oikeistolaisia ja demareita. Uuden vaalilain johdosta yli kolmannes Ranskan kansasta ei ehkä saa lainkaan edustajansa europarlamenttiin.

Laitavasemmisto (GUE) menettää tämän johdosta mitä suurimmalla todennäköisyydellä kaikki 15 ja vihreät kaikki 9 ranskalaismeppiään. Yksi edustaja vihreille on kuitenkin tulossa. Kuusikymmentälukulainen **Daniel Cohn-Bendit** on asetettu Saksan vihreiden ehdokkaaksi heidän listallaan numerolla kaksi, ja se tietää varmaa läpimenoa tälle ensin Saksaa, nyttemmin Ranskaa ja pian taas Saksaa edustavalle ikuiselle opportunistille.

Muissa maissa paitsi Suomessa on käytössä lista-vaalijärjestelmä, jossa puolueet - eivätkä äänestäjät - valitsevat mepit. Sen johdosta yli puolet tulevista uusista Euroopan parlamentin jäsenistä on ollut tiedossa runsaat puoli vuotta ennen varsinaista vaalia. Yhtenäinen vaalitapa sisältyi ensimmäisiin luonnoksiin EU:n perustuslaista, mutta sitä ei ole siihen kirjattu. Se olisi vienyt suomalaisilta äänestäjiltä mahdollisuuden valita itse oma edustajansa.

Eurooppa-neuvosto

Kapeinta demokratian lajia, itse asiassa ei-demokratiaa, edustavat EU:n huippukokoukset, joissa valtioiden

johtajat sopivat suljettujen ovien takana yön pimeinä tunteina EU:n yhteisistä asioista ilman kansojensa valtuutusta.

Perustuslakiesityksen mukaan nämä huippukokoukset institutionalisoidaan viralliseksi EU:n toimielimeksi ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajasta tulee *EU:n presidentti*. Hän on Eurooppa-neuvoston jäsen, kuten myös komission puheenjohtaja, mutta molemmat ilman äänivaltaa. Uusi ulkoministeri on vain ulkojäsen.

Eurooppa-neuvosto "antaa unionille sen kehittämissä tarvittavat virikkeet ja määrittelee sen yleiset poliittiset suuntaviivat ja painopisteet". Se ei säädä lakeja, mutta neuvostopolitbyroon käytännön tapaan muut valtioelimet tuottavan sen päätöksille jälkikäteen lainvoiman.

Pieni porukka, joka elää oman valtansa tunnossa elämälle vierasta elämää ja vastaa toimistaan puolelle miljardille ihmiselle - eli siis ei kenellekään - ylittää helposti, jopa huomaamattaan, oikeusvaltion rajat.

Vallan väärinkäyttöön kuuluu jäsenvaltioiden johtajien omista nimissään tekemä päätös *Itävallan* asettamisesta vuonna 1999 poliittiseen boikottiin väärän vaalituloksen perusteella. Sen tekivät 14 muun jäsenmaan johtajat. Muodollisesti se ei ollut EU:n päätös, koska EU:lla ei ollut tällaiseen boikotointiin laillisia perusteita, mutta kun asiasta päättivät 14 maan johtajat, se vaikutti EU:n toimielinten toimintaan.

Suomen pääministerillä **Paavo Lipposella** ei ollut oman hallituksensa - eli meidän hallituksemme - valtuutusta tällaisen laittoman päätöksen tekemiseen, eikä varmaan muillakaan pääministereillä. EU ei ole oikeus(liitto)valtio, jos sen lakien ylitse voidaan kävellä johtajien poliittisin päätöksin sillä tavalla kuin toimittiin tässä asiassa.

Eurooppa-neuvosto tekee ratkaisunsa konsensusperiaatteella, mutta jää epäselväksi, mikä tämä on *konsensus* on ja miten se eroaa, jos eroaa, yksimielisyydestä.

EU:n presidentti

Konventin esityksessä presidentti on käännetty suomen, ruotsin, tanskan ja hollannin kielillä *Eurooppa-neuvoston puheenjohtajaksi* ja muilla EU-kielillä presidentiksi. Siitä, miksi näin on tehty, ei ole tietoa. Kansa osaa kuitenkin Suomessakin puhua asiasta oikealla nimellä ja kutsua presidenttiä *presidentiksi*.

Eurooppa-neuvoston puheenjohtajuus tuottaa presidentille oikeuden puhua koko EU:n nimissä varsinkin ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Hän "huolehtii omalla tasollaan ja tässä ominaisuudessa unionin ulkoisesta edustuksesta yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevissa asioissa, tämän kuitenkin rajoittamatta unionin ulkoasiainministerin toimivaltaa". Näiden kahden viran keskinäinen työnjako jää tässä perin epäselväksi - niin kuin presidentin koko toimenkuva.

Suomen ja joidenkin muiden maiden tavoite oli alun alkaen riisua presidentin virka arvosta ja avustavasta henkilökunnasta. Liittovaltiolaiset haluavat yleisesti, että unionin nimissä puhuu yhdellä äänellä komission eikä neuvoston puheenjohtaja. He ajavat yhteisöllistä eli komissiovaltaista päätöksentekoa ja vastustavat neuvostojen valtaa. He haluavat kyllä presidentin, mutta heille kelpaa siihen virkaan vain komission puheenjohtaja.

Se suurten valtioiden tahto, että unionin nimissä puhuu neuvoston eikä komission puheenjohtaja, merkitsee unionin yhteisöllisen liittovaltioluonteeseen liudentamista. Se ei ole huono asia. Presidentin viran perustamista pitäisikin kannattaa kaikkien niiden, jotka vastustavat EU:n liittovaltioimista yhteisömenetelmällä.

Valtioliittolaisten ongelma uuden viran hyväksymisessä on se, että titteliin liittyy valtaisa määrä symboliarvoa. Vaikka viran perustaminen vähentää unionin keskusvaltaista liittovaltioluonnetta yhtäällä, se tuottaa sille suurten maiden hallitusten liittovaltion luonnetta toisaalla. Jos tulee vahva presidentti, hän

tekee unionin näköiseksi, ja se on pienille maille huono asia.

Presidentin viran perustaminen vähentää EU:n demokraattisuutta. Presidentti ei ole vastuussa toimistaan jäsenvaltioille ja niiden demokraattisille elimille vaan hän raportoi vain valtioiden päämiehille. Jos elettäisiin valtioliitossa, neuvostolla olisi *pääsihteeri* eikä presidentti, ja hän raportoisii jäsenmaille eikä vain niiden johtajille.

On luultavaa, että isot maat ovat räätälöineet presidentin viran lähinnä omia tarpeitaan varten. Ne valinnevät siihen Eurooppa-neuvostossa määränemistöllä (tässä tapauksessa 2/3 maista ja 3/5 väestöstä) viranhaltijan omasta keskuudestaan; suuret maathan pystyvät väkilukuveto-oikeuden perusteella estämään minkä tahansa muun enemmistön ehdokkaan valinnan.

Suomen hallituksen HVK-selonteossa kanta EU:n presidenttiin oli selkeä: "Valtioneuvosto ei ole pitänyt tarpeellisena ehdotetun kaltaisen pitempiaikaisen puheenjohtajan nimittämistä Eurooppa-neuvostolle."

Suomen kielellä tämä tarkoittaa sitä, että Vanhasen hallitus hyväksyi EU-presidentin viran. Samalla se halusi, että jokaisen jäsenmaan tulee saada äänivaltainen komissaari ja komission tehtäviä tulee kierrättää maiden kesken. Vaatimus oli itse itsensä toteuttava, kun oli melko varmaa, että hallitusten välisessä konferenssissa (HVK) kaikille jäsenmaille turvattaisiin tavalla taikka toisella oma äänivaltainen komissaari.

Ministerineuvosto

Ministerineuvosto (nykyiseltä nimeltään pelkkä neuvosto) "toimii yhdessä Euroopan parlamentin kanssa lainsäätäjänä ja budjettivallan käyttäjänä sekä määrittelee ja sovittaa yhteen unionin politiikkaa". Sen jäseninä ovat jäsenvaltioiden ministerit, kukin omalla alallaan.

Ministerineuvosto tekee ratkaisunsa määränemistöllä, vaikka perustuslakiin jää joitakin yksimielisyyttä

vaativia päätöksiä - ja sitä kautta jäsenmaiden veto-oikeus. Pienen maan vahvin turva on mainittu veto-oikeus kaikissa asioissa. Se otetaan niiltä pois siirryttäessä yleisesti määräenemmistöpäätäntään.

Perustuslaissa *määräenemmistöllä* (I osan artikla 24.1) “tarkoitetaan jäsenvaltioiden enemmistöä ja vähintään kolmea viidesosaa unionin väestöstä.”

Tämä säädös ehdotettiin tulevaksi voimaan vasta marraskuussa 2009. Siihen saakka asioista päätetään Nizzan määräenemmistöllä.

Konventissa esiintyi pyrkimyksiä ottaa unionissa käyttöön *kaksikamarinen parlamentti*: olisi kansalaisten yleisillä vaaleilla valitsema *alahuone* ja olisi osavaltioiden edustajista koostuva *ylähuone*. Ministerineuvostolle ehdotettiin ylähuoneen roolia. Villeimmissä ajatuksissa esiintyi malli, jonka mukaan ylähuone koostuisi jäsenvaltioiden hallitusten (pysyvistä) Brysseliin lähettämistä Eurooppa-ministereistä. Lakien hyväksyminen vaatisi sitten hyväksynnän näissä molemmissa kamareissa, ja jäsenmaiden Eurooppa-ministerit käyttäisivät - kai määräenemmistöllä - jäsenmaiden puolesta lainsäädäntövaltaa.

Konventti tapaili tällaista järjestelmää ehdottamalla erityisen *lakiasäätävän ja yleisten asioiden neuvoston* perustamisesta. Ehdotus kuitenkin hylättiin heti HVK:n alkajaisiksi.

Perustuslakiluonnoksen mukaan ministerineuvoston puheenjohtajina toimivat eri maiden edustajat “tasapuolisen vuorottelun järjestelmän mukaisesti vähintään vuoden ajan”. Vuorottelujärjestelmästä päättäisi Eurooppa-neuvosto “ottaen huomioon Euroopan poliittisen ja maantieteellisen tasapainon ja jäsenvaltioiden monimuotoisuuden”.

Voidaan epäillä, että tällainen muotoilu ei takaa tasapuolista vuorottelua kierrätettävien puheenjohtajuuksien suhteen. Jos asioista päätetään Eurooppa-neuvostossa, se ei lupaa hyvää pienille maille.

On jäsenvaltioiden päätösvallassa päättää siitä, miten järjestetään ministerineuvostojen puheenjohto (johon liittyy asioiden valmisteluvastuu). Siltä osin

konventin suositukset eivät saaneet yleistä hallitusten hyväksyntää. Hallitusten välisessä konferenssissa ne toteuttivat yhteisen tahtonsa ns. ryhmäpuheenjohtajuuden perustalta. Maat jakautuvat kolmen maan ryhmisiin, jotka johtavat vuorotellen puhetta puolentoista vuoden ajan. Ryhmien jäsenyyksiä kierrätetään.

Unionin ulkoasiainministeri

Ministerineuvoston ja komission välimaastoon sijoittuu unioniin uusi ulkoministerin virka, johon Eurooppa-neuvosto nimittää viranhaltijan määränemmistöllä komission puheenjohtajan suostumuksella. Pääkomissaarin suostumus tarvitaan, kun ulkoministeri on kaksoishatutettu olemaan myös komission täysivaltainen jäsen ja sen varapuheenjohtaja. Ulkoministeri esikuntineen johtaa ennen muuta neuvoston yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Hän on ensi sijassa neuvostolainen ja vasta toisella sijalla komissaari.

Sitä, että ulkoministeri *johtaa puhetta ulkoasianneuvostossa*, on vaikea ymmärtää. Ulkoasianneuvoston jäseniä ovat jäsenmaiden ulkoministerit, jotka ovat EU:n ulkoministerin työnantajia, eikä ole sopivaa, että alainen johtaa esimiesten kokouksia. Tätä Suomikin vastusti, mutta turhaan. Ulkoasiainministeri tulee olemaan isojen maiden ulkoministereiden luottohenkilö.

Itse asiassa saman tapainen rooli olisi perustuslain mukaan valtiovarainministereiden Ecofin-neuvostossa toimivan *EMU-maiden oman sisäpiirin puheenjohtajalla*. Tehtävään valitaan joku euromaiden valtiovarainministeri kahdeksi ja puoleksi vuodeksi. Valittava henkilö olisi jäsenmaan palkkalistoilla, kun taas ulkoministerin palkan maksaa EU. Tällainen järjestely poikkeaa muiden neuvostojen puheenjohtajuudesta ja muistuttaa Eurolandian yhteisen talousministerin virkaa.

“Euroopan” komissio

Sillä, että jokaisella jäsenmaalla on oma äänivaltainen komissaari, on suuri symboliarvo.

Niin on, vaikka komissio ei yleensä äänestäkään. Vuonna 2002 se äänesti kaksi kertaa ja vuonna 2003 kerran. Omaa komissaaria ei tarvita näitä äänestyksiä varten vaan jäsenmaan silmiksi ja korviksi eurobyrokraatiaan.

Komissio on liittovaltiolaisten ystävä. Se johtuu siitä, että komissaarit puolustavat yhteisömetodia, jonka olennaisin piirre on vahva komissio. Komissio tukee niitä, jotka tukevat sen valtaa.

Liittovaltiolaiset haluavat, että komissio olisi EU:n hallitus, jonka tulisi nauttia ylikansallisen Euroopan parlamentin luottamusta. Se mitattaisiin tarvittaessa niin kuin hallituksen luottamus eli luottamuslauseäänestyksin.

Europarlamentti voi nykyisin antaa epäluottamuslauseen koko komissiolle mutta ei yksittäiselle komissaarille. Jos sellainen annetaan, koko komissio joutuu eroamaan.

Santerin komissio joutui vuonna 1999 eroamaan yhden jäsenen (Edith Cresson) taloudellisten väärinkäytösten perusteella, ei niinkään poliittisista syistä. Sen jälkeisessä *Prodin komissiossa* on yksittäisen komissaarin erottaminen hoidettu niin, että jokainen komissaari oli toimeen astuessaan kirjallisesti suostunut eroamaan pääkomissaarin pyynnöstä. Käytäntö kirjataan uuteen perustuslakiin.

Komissio edustaa toimeenpanovaltaa, mutta sen tärkein valtaoikeus on *lakialoitemonopoli*: "Unionin lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävä säädös voidaan antaa ainoastaan komission ehdotuksesta, ellei tässä perustuslaissa toisin määrätä."

Konventin ehdotuksessa komissaarit ehdotettiin jaettavaksi kahteen kastiin: äänivaltaisiin *eurooppakomissaareihin* ja äänivallattomiin *komissaareihin*. "Komissio muodostuu kollegiosta, johon kuuluu komission puheenjohtaja, unionin ulkoasiainministeri ja varapuheenjohtaja sekä kolmetoista eurooppakomissaaria, jotka valitaan jäsenvaltioiden tasapuolisen vuorottelun järjestelmän mukaisesti." Kollegion

ulkopuolelle jäisivät muut kuin nämä 15 ykkösluokan komissaaria.

Uuden järjestelmän konventti halusi tulevan voimaan marraskuussa 2009. Seuraava komissio vuonna 2004 valitaan niin ollen vielä sillä tavalla, että kaikki jäsenmaat saavat tasavertaisen jäsenen komissiossa. Suurille maille tämä Nizzan päätös sopii huonosti, sillä ne menettävät nykyisestä kahdesta komissaaristaan toisen samaan aikaan kun komission jäsenten lukumäärä kasvaa uusien jäsenmaiden edustajilla, joista tulee yhtä äänivaltaisia kuin ovat isojen edustajat.

Isojen maiden mielestä komissio ei ole toimintakykyinen, jos siinä on 25 jäsentä. Komission toimintaa haluttiin siksi "tehostaa" viemällä jäsenmailta oikeus pysyvään äänivaltaiseen komissaariin. Tätä tehostamisvaatimusta vastaan puhuu se, että useiden jäsenmaiden hallituksissa on enemmänkin ministereitä, jopa 30-40, eikä niitä syytetä toimintakyvyttömyydestä.

Sen sijaan on vaikea uskoa, että komissio olisi toimintakykyinen, jos siitä puuttuvat yhtä aikaa esimerkiksi Saksan ja Ranskan komissaarit. Nämä maat hoitavat EU-asiansa silloin jotakin muuta tietä kuin komission kautta. Tavalla taikka toisella ne turvaavat EU:ssa omat etunsa.

Isojen maiden on helpointa hallita pienemmän kuin suuremman komission kautta, ja siksi komission esitykseen kirjattiin komissaarien eriarvoistaminen ja pienempi collegio. Sillä ei tavoiteltu parempaa toimintakykyä vaan enemmän valtaa.

Siltä pohjalta oli alun alkaen epäuskottavaa se, että konventin esitykseen (I osan artikla 25.3) oli todella kirjattu komissaarien tasapuolinen kierrätys:

a) jäsenvaltioita kohdellaan ehdottoman tasapuolisesti päätettäessä siitä, missä järjestyksessä ja kuinka kauan niiden kansalaiset toimivat collegion jäseninä; siten ero kahden eri jäsenvaltion kansalaisten toimikausien kokonaismäärien välillä ei saa milloinkaan olla suurempi kuin yksi;

b) ellei a alakohdasta muuta johdu, collegio muodostetaan kulloinkin siten, että se kuvastaa tyy-

dyttävällä tavalla kaikkien jäsenvaltioiden väestöllistä ja maantieteellistä kirjoa.

Vaikka teksti oli selvä ja yksiselitteinen ja puhui komissaarien tasapuolisesta kierrätyksestä niin että isotkin maat joutuisivat välillä olemaan ilman äänivaltaista komissaaria, on vaikea uskoa, että kierrätys todellisuudessa kulkisi niin “että se kuvastaa tyydyttävällä tavalla kaikkien jäsenvaltioiden väestöllistä ja maantieteellistä kirjoa”. Tämä viimeinen että-lause saattaa olla pienille maille vaarallinen erityisesti sen johdosta, että se on Saksan ja Ranskan yhteinen esitys. Ei ole ennalta varmaa, että asian tullessa ajankohtaiseksi vuonna 2009 jäsenvaltioiden “väestöllinen kirjo” pitäisi todella sisällään isoille ja pienille maille tasavertaisen kierrätyksen.

Komission jäseniltä vaadittavan liittovaltiohenkisyysjohdosta ei sen sijaan ole noussut mitään äläkkää, vaikka jäsenmaat eivät enää vuonna 2009 saa valita itse omaa komissaariaan (I osan artikla 26.2):

Kukin vuorottelujärjestelmän mukaisesti määritetty jäsenvaltio laatii listan kolmesta kumpaakin sukupuolta edustavasta henkilöstä, joita se pitää pätevinä hoitamaan eurooppakomissaarin tehtävää. Valiten kultakin ehdotetulta listalta yhden henkilön valittu puheenjohtaja nimeää kolmetoista eurooppakomissaaria, jotka valitaan heidän pätevyytensä ja Euroopan asiaan sitoutumisensa perusteella ja joiden riippumattomuus on kiistaton. Euroopan parlamentissa äänestetään komission puheenjohtajan ja kollegion jäseniksi nimettyjen henkilöiden, mukaan lukien tuleva unionin ulkoasiainministeri, sekä äänioikeudettomiksi komissaareiksi nimettyjen henkilöiden hyväksymisestä yhtenä kokoonpanona. Komission toimikausi on viisi vuotta.

Jos vuonna 2009 EU:ssa on 27 jäsenmaata ja kukin niistä esittää kolme ehdokasta komissaariksi, ehdokkaita on 81. Heistä komission puheenjohtaja valitsee kutakin jäsenmaata edustavan komissaarin. Lopulliseen valintaan eivät jäsenmaat voi enää vaikuttaa.

Komissaarien kelpoisuusvaatimukseen kuuluu pätevyuden ohella edellä mainitulla tavalla *Eurooppa-asiaan sitoutuneisuus*.

Sillä tarkoitetaan, että *jokaisen komissaarin pitää olla federalisti*. Muut kuin liittovaltion asianajajat eivät läpäise kahdenkertaista federalismi-seulaa: komission puheenjohtajan suorittamaa valintaa ja europarlamentin äänestystä.

Konventin asiakirjoissa eli lähes loppuun saakka muotoilu, jonka mukaan kolmesta komissaariehdokkaasta “vähintään yhden pitää olla nainen” (mutta yhdenkään ei tarvinnut olla mies!). Sellainen muotoilu kuvasi konventin miesvallan ajattelua naisten asemasta; vain naisten edustus piti kiintiöidä. Etelä-Euroopan maista saattaisivat kaikki ehdokkaat muuten olla miehiä. Lopullisen muotoilun mukaan ehdokkaiden pitää edustaa “kumpaakin sukupuolta”.

Kun Suomen hallitus huomasi, että oltiin menettämässä oman komissaarin valintaoikeus komission puheenjohtajalle, se esitti HVK-selonteossaan muutosta komission valintaperusteisiin niin että jokainen maa asettaisi vain yhden ehdokkaan.

Suomen vihreän eduskuntaryhmän naiset pillastuivat hallituksen kannasta, joka tähtäsi sen varmistamiseen, että voitaisiin itse valita oma komissaari. Vain yhden ehdokkaan asettaminen oli muka ristiriidassa sukupuolten tasa-arvon kanssa.

Kysymys kuuluu, onko parempi pitää kiinni oikeudesta valita itse oma komissaari, jonka tulee olla nainen tai mies, kuin antaa Suomen komissaarin valinta muiden käsiin. Siinäkin tapauksessa valituksi tulee mies tai nainen.

Komissaarin kelpoisuusvaatimukseen kuulunutta “Eurooppa-asiaan sitoutumista” ei Suomen hallitus - tai vihreätkään - asettanut kyseenalaiseksi. Suomesta etsitään sopivat liittovaltiolaiset.

Komissaareille on myös muita laatuvaatimuksia. Perustuslain (I osan artikla 25.4) mukaan “komissio hoitaa tehtäväänsä täysin riippumattomana” ja

“tehtäväänsä hoitaessaan eurooppakomissaarit ja komissaarit eivät pyydä eivätkä ota ohjeita miltään hallitukselta tai muultakaan taholta”. Samalla tavalla (III osan artikla 251) mukaan “eurooppakomissaarit ja komissaarit pidättyvät kaikesta, mikä on ristiriidassa heidän tehtävänsä kanssa. Jokainen jäsenvaltio sitoutuu kunnioittamaan tätä periaatetta ja pidättymään yrityksistä vaikuttaa eurooppakomissaareihin ja komissaareihin näiden hoitaessa tehtäväänsä.”

Tällaiset määräykset eivät estä komissaareja ajamasta epäsuorasti oman maansa etua, oman maan, josta he käyttävät kiertoilmaisua “maa, jonka parhaiten tunnen”.

On tavallista, että komissaarit - tai heidän esikuntansa - vuodattavat komission asiakirjoja maiden, jotka he parhaiten tuntevat, kansallisille edustajille. Niin kuuluu tehdä. Sillä tavalla heidän kotimaansa pysyvät mukana asioiden valmistelun prosesseissa.

Lyhyt kuvaus nykyisen *komission työtavasta* saattaa auttaa arvioimaan jokaisen maan oman komissaarin merkitystä.

Komissio aloittaa kokouksensa aina keskiviikkoisin iltapäivällä, ja se kestää 4-5 tuntia. Tulkkaus on vain kolmella kielellä (englanti, ranska ja saksa). Nyrkkisääntö puheenvuoron pituudelle on 7 minuuttia omassa ja 3 minuuttia muiden asiassa. Kokouksista pidetään pöytäkirjaa, joka on julkinen.

Jokaisella komissaarilla on oma esikuntansa eli kabinetti. Se on ratkaisevassa asemassa asioiden valmistelussa.

Kunkin komission kokouksen valmistelu alkaa edellisellä viikolla. Perjantai-aamuisin kello 8.00 kaikkien komissaarien kabinettipöytäkokoukset kokoontuvat epävirallisille aamukahveille. Iltapäivisin heille jaetaan viikonlopun kotitöiksi pinkka seuraavalla viikolla käsittelyyn tulevia papereita.

Komission kokouksen valmistelu jatkuu maanantaina iltapäivällä, jolloin on ns. hebdo eli viikkokokous. Se on kabinettipöytäkokouksen muodollinen kokous, jossa

puheenjohtajana on komission pääsihteeri apunaan pääkomissaarin kabinettipäällikkö. Kokouksista tehdään ranskankielinen pöytäkirja, joka on salainen.

Tarvittaessa kokoontuvat omiin kokouksiinsa niiden komissaarien kabinettipäälliköt, jotka valmistelevat yhdessä jotain komission päätöstä.

Tällä tavalla komission kokouksiin tuotetaan esityslista, jossa on mahdollisimman paljon ns. A-kohtia. Se merkitsee, että ne hyväksytään läpihuutojuttuina ilman keskustelua. Muista asioista, joista ei ole löytynyt sopua ennalta, keskustellaan ja päätetään kokouksessa.

Miten voi maa, jolla ei ole omaa täysivaltaista komissaaria, olla mukana tällaisissa prosesseissa, joissa asioiden valmistelu on ihan yhtä tärkeää kuin niistä päättäminenkin?

Jos kaikille jäsenmaille hyväksytään lopullisessa perustuslaissa oma äänivaltainen komissaari, on todennäköistä, että - nykyisen komission ehdotuksen mukaan - komissaarit jaetaan jonkinlaisiksi ryhmiksi tai osakollegioksi, joille annetaan itsenäistä päätösvaltaa. Vain rajallinen määrä asioita vietäisiin koko komissarikollegioon, jossa voitaisiin äänestää ja jossa jokaisella jäsenmaalla olisi yhden äänen komissaari.

Puolustus on hyökkäystä

EU:n militarisointi alkoi Helsingissä

Perustuslakikonventissa tehtiin eräiden eurooppalaisten rauhanjärjestöjen aloitteesta muutosesityksiä luonnoksen sotilasartikloihin.

Ehdotettiin kirjauksia, joiden mukaan EU ja sen jäsenvaltiot sitoutuvat säilyttämään ja edistämään rauhaa. Jäsenmaiden toivottiin tuomitsevan turvautumisen sotaan kansainvälisten kiistojen ratkaisussa ja hylkäävän sodan kansallisen politiikan välineenä suhteissa toisiin maihin. EU:n ei haluttu sallivan ydinaseiden tai muiden joukkotuhousoaseiden tuottamista, varastoimista, kuljettamista, testaamista tai käyttämistä. EU:n ja jäsenmaiden toivottiin tunnustavan siviilikriisinhallinnan ensisijaisuuden. Haluttiin, että todetaan sotilaallisen voiman käytön olevan laillista vain kun sen laillisuus on vahvistettu asianmukaisella menettelyllä.

Siihen liittyen haluttiin säätää, että EU:n kaikilla rauhanpakottamisoperaatioilla pitää olla oikean kansainvälisen yhteisön eli YK:n tai Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (ETYJ) mandaatti. Naton tai EU:n oma lupa ei riitä, koska ne ovat suljettuja yhteisöjä.

Mitään näistä esityksistä ei hyväksytty.

Sen sijaan jatkettiin EU:n militarisoimisen linjaa; siihen suuntaanhan on toimittu jo puolenkymmentä

vuotta aina Amsterdamin sopimuksesta (1997) lähtien. Vauhti kiihtyi merkittävästi Helsingin huippukokouksessa joulukuussa 1999.

Silloin EU:sta tuli poliittisesti aktiivinen toimija *kriisinhallinnassa*. Sotilaallisten operaatioiden johtamista varten EU:n rakenteisiin päätettiin muodostaa sotilaselimiä; aikaisemminhan ei niitä ollut. Päätettiin myös alkaa varustaa yhteisiä kriisinhallinnan joukko-osastoja. Niistä koostuva *euroarmeija* kootaan jäsenmaiden omiin kasarmeihin.

Suomi, joka on luvannut antaa EU:n käyttöön 2 000 sotilasta, harjoituttaa varusmiehiä ulkomaisiin taistelutehtäviin Nato-johtoisissa harjoituksissa muissa maissa, kouluttaa kriisinhallintaoperaatioita varten erityisvarusteltavia valmiusjoukkoja Porin Prikaatissa Säkylässä ja alkaa koota Utin jääkärirykmenttiin "sopimussotilaita" EU:n iskujoukkojen rauhaanpakottamistehtäviä varten.

Vieraita Nato-joukkoja on harjoituttettu sotaan Suomessa, viimeksi ns. Nordic Peace-harjoituksessa syksyllä 2003. Se, että Nato-johtoiseen harjoitukseen osallistui Suomen maaperällä 2 700 ulkomaista sotilasta, sai mediassa kovin vähän julkisuutta, vaikka tällaista vieraiden joukkojen maahantuloa varten oli tarvittu merkittävä muutos Suomen lakeihin vain muutamaa vuotta aikaisemmin.

EU:n kriisinhallintaan luetaan kuuluviksi ns. *Petersbergin tehtävät*, joita ovat Amsterdamin sopimuksen mukaan "humanitaariset ja pelastustehtävät, rauhanturvaaminen sekä taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa, rauhaanpakottaminen (peacemaking) mukaan lukien". Uudessa perustuslaissa (III osan artikla 210.1) luetteloa jatketaan *laajennetuilla Petersbergin tehtävillä*, joita voivat olla edellisten ohella yhteiset toimet aseidenriisunnan alalla, neuvonta ja tuki sotilasasioissa, konfliktinesto sekä konfliktin jälkeinen vakauttaminen. "Kaikilla näillä tehtävillä voidaan osaltaan edistää terrorismin torjumista, myös antamalla tukea kolmansille maille terrorismin torjumiseksi niiden alueella."

On kiinnitettävä huomio siihen, että tämä muotoilu tekee mahdolliseksi euroarmeijan joukkojen käyttämisen ns. *terrorismin torjumiseen* koko maapallon alueella.

Aivan samalla tavalla kuin oli tehty ensimmäisen kerran Amsterdamin sopimuksessa käännettiin uudessa perustuslaissa sana "peacemaking" suomen kielelle - häveliäisyssyistä - rauhan palauttamiseksi vanhan käännöksen eli rauhan- tai rauhaanpakottamisen sijasta.

Kriisinhallintaa halutaan EU:ssa panna toimeen EU:n johdolla ja komennossa. Alun alkaen se on ollut Nato-yhteensopivaa. Helsingissä päätettiin "käyttää hyväksi tai olla käyttämättä Naton voimavaroja ja joukkoja" välttämällä tarpeetonta kaksinkertaistamista Naton toimintojen kanssa. Kun kallein osa varustelua ovat vakoilu ja tiedustelu, viestintä ja kommunikaatio sekä sodanjohtojärjestelmät luolastoineen ja kun ne ovat jo Natolla ja kun on sovittu ns. *Berlin Plus-sopimuksella* Naton antavan ne myös EU:n kriisinhallintaoperaatioiden käyttöön, kaikkea sitä ei olla valmiita tuplaamaan.

Täysi Nato-yhteensopivuus sopii USA:lle, joka sangen tanakasti pitää huolta siitä, etteivät EU-maat sooloile sodan ja rauhan kysymyksissä.

EU:n operaatioiden perustana on Naton Washingtonin huippukokouksen päätös vuodelta 1999 siitä, että Nato - ja sen mukana EU:n Nato-maat - eivät tarvitse kriisinhallintaa tai muita sotateimia varten *YK:n mandaattia*. Se tekee tietyistä operaatioista, joihin voivat osallistua myös Naton ei-EU-maat (esimerkiksi USA tai Turkki), kansainvälisoikeudellisessa katsannossa laittomia siihen tapaan kuin olivat pommitukset Jugoslaviassa tai öljysota Irakissa.

Helsingissä jäsenmaat sitoutuivat siihen, että vuoteen 2003 mennessä ne saattavat 60 päivässä toimintakykyisiksi ja sen jälkeen sitoutuvat vähintään vuoden ajan ylläpitämään 50 000-60 000 henkilön sotilasyksikköä, joka kykenee toteuttamaan *kaikki* Petersbergin tehtävät. Niistä sotaisinta on rauhaanpakottaminen eli sotilaallinen hyökkäys toiseen maahan.

EU:n jäsenmaissa on aseissa noin 2 miljoonaa sotilasta. Kaikkialla ei ole yleistä asevelvollisuutta, mikä pienentää armeijoiden kokoa. Varsinkin suurissa Nato-maissa asevoimat, joilla operoidaan ulkomailla, ovat palkka-armeijoita. Suomi sen sijaan on valmis operoimaan niissä tehtävissä varusmiehistä koulutetuilla joukoilla - taikka sitten meillekin perustetaan palkkasotilaiden erityisyksikköjä hyökkäyssotia varten. "Sopimussotilaat" ovat palkka-armeijan itu.

EU-maiden sotilaista vain kymmenesosa on koulutettu ja varustettu niin, että heitä voidaan käyttää kansainvälisiin tehtäviin. Näistä parista sadasta tuhannesta sotilaasta on 60 päivässä käyttöön saatavissa noin 50 000-60 000. Jos EU:ssa varaudutaan käyttämään 60 000 sotilasta kerrallaan yhteen operaatioon ja jos joukko ylläpidetään toiminnassa vuoden ajan, tarvitaan kaksi joukkojenvaihto-operaatiota. Se, että on 60 000 sotilasta paikan päällä, vaatii kahden muun samansuuruisen joukon kokoamista lähtövalmiiksi kansallisiin kasarmeihin.

Näin ollen 60 000 sotilaan euroarmeija onkin 200 000 sotilasta.

Kun joulukuussa Brysselin huippukokouksessa sovittiin, että vuoteen 2007 mennessä saatetaan 5-30 päivässä lähtövalmiiksi yhteiset nopean toiminnan iskujoukot ja kun Nato suunnittelee ottavansa vuoteen 2006 mennessä käyttöön omat iskujoukkonsa, taistelujoukkojen kysyntä Euroopassa on kasvamaan päin.

Helsingissä päätettiin perustaa seuraavat *sotilaseliimet*:

1) *Poliittinen ja turvallisuuskomitea*, joka käsittelee kaikkia turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kysymyksiä. Se on EU-johtoisessa kriisinhallinnassa ylikansallinen elin operaatioiden valvontaa ja strategista ohjausta varten. Kun se toimii neuvoston alaisuudessa, ei EU:n kriisinhallintapolitiikkaa ole yhteisöllistetty, vaan komissio sivuutetaan päätöksenteossa.

2) *Sotilaskomitea*, joka koostuu EU-maiden armeijoiden komentajista sekä heidän Brysseliin pysyvästi

sijoitetuista kenraalitason edustajistaan. Nato-maita edustavat samat kenraalit sekä EU:ssa että Natossa. Tämän elimen puheenjohtajana on toiminut suomalainen panssarimersukenraali **Gustav Hägglund**. Hänen virkakautensa päättyy vuonna 2004.

3) *Sotilasesikunta*, joka tukee 135 upseerin sotilailisella taitotiedolla EU-johtoisten kriisinhallintaoperaatioiden johtamista. Se valmistelee kansallisten ja monikansallisten joukkojen korvamerkitsemistä ja vakinaistamista euroarmeijan tarpeisiin.

Unionin militarisoimista on myös se, että on alettu pitää *puolustusministereiden* epävirallisia neuvostoja. Unionin rakenteisiin tuodaan lisää sotilasasioita.

Euroarmeijaa on varustettu toimintakuntoon *joukkojenluovutuskokouksissa*, joita on pidetty Brysselissä ja joissa on tehty yhteiset puutelikat. Niiden pohjalta ovat maat, Suomi muiden mukana, parantaneet valmiuttaan osallistua perinteistä rauhanturvaamista ”vaativampiin” operaatioihin.

Perustuslain luonnoksessa uuden unionin jäsenmaat sitoutuvat (I osan artikla 40.3) ”parantamaan sotilaallisia voimavarojaan”. Siinä tarkoituksessa perustetaan *yhteinen asehankintavirasto*.

Jäsenvaltiot sitoutuvat asteittain parantamaan sotilaallisia voimavarojaan. Perustetaan Euroopan puolustusmateriaali-, tutkimus- ja sotilasvoimavaravirasto, joka määrittää operatiiviset vaatimukset, myötävaikuttaa niiden täyttämistä edistäviin toimiin, pyrkii osaltaan määrittämään ja tarvittaessa toteuttamaan kaikki tarvittavat toimenpiteet puolustusalan teollisen ja teknologisen perustan vahvistamiseksi, osallistuu voimavaroja ja puolustusmateriaalia koskevan eurooppalaisen politiikan määrittelyyn sekä avustaa ministerineuvostoa sotilaallisten voimavarojen parantamisen arvioinnissa.

Suomi halua ehdottomasti mukaan tähän yhteistyöhön hyödyntämään aseiden oston paljousalennuksia.

Kriisinhallinta ei ole puolustusta

EU:lla on ollut oma ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP), jota koskevat määräykset ovat kuuluneet vanhassa II pilarissa jäsenmaiden toimivaltaan. Kun pilarit kaadetaan, unionille ruvetaan tekemään yhteistä ulkopoliittikkaa yksimielisyydellä, joka voidaan helposti muuttaa määräänemmistöksi.

Konventin perustuslakiluonnokseen (III osan artikla 201.2) kirjattiin jäsenmaille oikeus vetää hätäjarrua ja estää kansalliseen etuun vedoten ulkopoliittinen määräänemmistö päätös:

Jos ministerineuvoston jäsen ilmoittaa, että se esittämistään elintärkeistä kansalliseen politiikkaan liittyvistä syistä aikoo vastustaa määräänemmistöllä tehtävän eurooppapäätöksen tekemistä, asiasta ei äänestetä. Unionin ulkoasiainministeri pyrkii tiiviisti asianomaisen jäsenvaltion kanssa neuvotellen löytämään ratkaisun, jonka tämä voi hyväksyä. Jollei tulokseen päästä, ministerineuvosto voi määräänemmistöllä pyytää, että asia saatetaan Eurooppa-neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi.

Yleisesti jäsenmailta vaaditaan kuitenkin solidaarisuutta enemmistölle, vaikka ne jäisivät päätöksenteossa vähemmistöön (III osan artikla 202.1):

Ministerineuvosto tekee tässä luvussa tarkoitetut eurooppapäätökset yksimielisesti. Henkilökohtaisesti tai edustettuina läsnä olevien jäsenten äänestämästä pidättyminen ei estä näiden päätösten tekemistä.

Äänestämästä pidättyvä ministerineuvoston jäsen voi perustella pidättymistään antamalla virallisen lausuman. Tällöin kyseinen jäsenvaltio ei ole velvollinen soveltamaan kyseistä eurooppapäätöstä, mutta se hyväksyy sen, että päätös sitoo unionia. Keskinäistä yhteisvastuullisuutta noudattaen kyseisen jäsenvaltion on pidättydyttävä toimista, jotka voivat olla ristiriidassa mainittuun päätökseen perustuvan unionin toiminnan kanssa tai estää sen toteuttamisen, ja muiden jäsenvaltioiden on kunnioitettava sen kantaa. Jos

tällä tavoin pidättymisensä perustelleet ministerineuvoston jäsenet edustavat vähintään yhtä kolmasosaa jäsenvaltioista ja vähintään yhtä kolmasosaa unionin väestöstä, päätöstä ei tehdä.

Halutaan toimia koko unionin nimissä, vaikka päätös ei tosi asiassa olisi ollutkaan yksimielinen alalla, jolla päätöksenteko on periaatteessa yksimielistä.

Ulkopolitiikka ei pidä sisällään kaikkia ulkoisia suhteita eikä varsinkaan määräyksiä puolustusasioista. Konventti kirjasi perustuslakiin määräyksiä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) lisäksi *yhteisestä turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta* (EYTPP).

Se “*johtaa* yhteiseen puolustukseen, *kun* Eurooppa-neuvosto yksimielisesti niin päättää”.

Vielä Amsterdamin sopimuksessa se “*voi johtaa* yhteiseen puolustukseen, *jos* Eurooppa-neuvosto yksimielisesti niin päättää”.

Tämä ero kannattaa panna merkille.

Turvallisuus- ja puolustuspolitiikka täydentää ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, mutta on siinä ihan oma uusi lukunsa. Sitä taas täydentää Naton entisen demaripääsihteerin **Javier Solanan** johdolla valmisteltu ja Brysselin huippukokouksessa 12.12.2003 hyväksytty EU:n turvallisuusstrategia: *turvallisempi Eurooppa oikeudenmukaisemmassa maailmassa*. Kun sotilaallisen varustautumisen rahoittamista varten tarvitaan uhkakuvia, sellaisiksi luokitellaan siinä terrorismi, joukkotuhoaseet, “sortuvat” valtiot, alueelliset konfliktit ja järjestäytynyt rikollisuus.

Kriisinhallinta on ihan eri asia kuin alue- tai maanpuolustus.

Puolustus on sitä, mitä tekee vanhan katsannon mukaan Nato. Uuden katsannon mukaanhan Nato voi myös hyökätä. Naton jäsenmaat ovat antaneet maanpuolustusjoukkojaan Naton johtoon ja komentoon.

Jos puolustetaan, se tapahtuu rajojen sisällä. Jos hyökätään, operoidaan muissa maissa. Siinä merkityksessä *EU:n kriisinhallinta* voi olla hyökkäystä. Sitä varten muodostetaan euroarmeija, jonka tehtäviin ei

kuulu perinteinen maanpuolustus vaan kriisinhallinta ja operointi EU:n rajojen ulkopuolella.

EU selviytyisi rauhanomaisesta kriisinhallinnasta nykyisinkin resurssein. Kun otteita terästetään "vaativampia" tehtäviä varten, tarvitaan uutta rautaa ja täsmäaseita. Tarvitaan EU:n johtoon käskyttäviä joukko-osastoja ja niille johto- ja komentokeskukset, ja sitä varten EU:n kriisinhallinta on täysin *Nato-yhteensopivaa*. Hallitusten välisessä konferenssissa sovittiin EU:n oma komentokeskus sijoitettavaksi Naton SHAPE- johtokeskuksen yhteyteen Belgiaan.

Näihin asioihin liittyen EU-kansalaisten parissa esiintyy paljon väärinkäsityksiä. Monet toivovat EU:n perustavan omat USA-vapaat eurosotavoimat. Se lienee ollut mielessä myös Suomen kansalla, josta mielipidekyselyjen mukaan 60-70 prosenttia on vastustanut Nato-jäsenyyttä mutta josta lähes puolet on EU:n kyselyn mukaan ollut valmis antamaan tukensa EU:n omalle puolustukselle. Ne eivät ole todellisuudessa vaihtoehtoja. Euroarmeija on osa Nato-armeijaa. Jos kannattaa euroarmeijaa, kannattaa Natoa. Sitä pahempi vaihtoehto on vain se, että kannattaa eurosotavoimia, joilla ajaututaan yhteenottoon USA:n asevoiman kanssa.

Kansalaisten mielipiteiden ristiriitaisuutta ei selitäne muu kuin tietämättömyys EU:n sotilaallisesta luonteesta. Ei tiedetä, että se ei ole - eikä siitä tule - Nato-vapaata.

EU-johtoisesta kriisinhallinnasta ja joukkojen käytöstä operaatioihin päättää ministerineuvosto yksimielisesti. Kaikki jäsenmaat voivat osallistua jokaiseen operaatioon, mutta osallistumispakkoa ei ole. Kustannusten jaosta on sopimus, jonka mukaan kukin osanottajamaa maksaa - Naton mallin mukaan - oman osallistumisensa kustannukset ja sen lisäksi osuuden pienehköistä yleiskustannuksista.

Rauhanturvalakimme mukaan Suomi ei ole voinut menneinä vuosina osallistua kriisinhallinnan nimellä toteutettavaan *rauhaanpakottamiseen*. Sotimistehtävät ovat olleet suomalaisilta kiellettyjä, mutta eivät ole

enää. Lakia muutettiin, jotta se olisi EU:lle annettujen sitoumusten mukainen.

Saman lain mukaan Suomi ei voi vieläkään osallistua operaatioihin, joilla ei ole *YK:n tai ETYJ:in mandaattia*. Ilman sitä ovat operaatiot kansainvälisoikeudellisesti laittomia.

Puolustusministeri **Seppo Kääriäinen**, joka tuli kuuluisaksi unohdettuaan, että hänen Moskovan vierailullaan oli ollut puhetta yhteisistä sotaharjoituksista Venäjän kanssa, vaatii lakiamme muutettavaksi tältä osin. Vaatimukseen yhtyi Brysselin huippukokouksessa pääministeri **Matti Vanhanen**. Laki halutaan sopu-sointuun EU:n perustuslain kanssa. Sitä varten siitä pitää ottaa pois lain määräämä YK:n lupa, jotta myös Suomi voisi osallistua EU:n myös laittomiin sotatoimiin vieraissa maissa.

Muutosta perustellaan niin, että siihen kirjataan tosiasiallinen tilanne: se, että suomalaiset jo osallistuvat ensimmäiseen EU-johtoiseen *Concorde-operaatioon* Makedoniassa (FYROM). Peruste on väärä. Kun suomalaiset menivät Makedoniaan, operaatiolla tulkittiin olevan löyhä YK:n mandaatti. Se oli Suomenkin tulkinta, koska muutoin ei joukkoja olisi voinut lähettää. Lainmuutoksella ei siis jälkikäteen vahvisteta jotakin, joka jo toteutuu, vaan poistetaan jarru suomalaissotilaiden lähettämiseltä myös niihin taistelutehtäviin, jotka sallittiin rauhanturvain edellisellä muutoksella.

Suomalaisten täysimittaiselle sotaanlähdölle EU:n rauhanpakottamistehtäviin jää enää yksi este: Suomen osallistumiselle kulloiseenkin operaatioon vaaditaan eduskunnan päätös. Meidän poikia ja tyttöjä ei siis voida - vielä - viedä maailmalle sotimaan pelkällä EU:n päätöksellä. Vaaditaan - vielä - oma päätös.

Rauhanpakottamista rakenneyhteistyöllä

Suomi on rauhanturvaamisen suurvalta. Se ei ole rauhanpakottamista.

Vuosikymmenten aikana on lähes 40 000 suomalaista osallistunut *rauhanturvaamiseen* Suomen rajojen ulkopuolella. Se on aina tapahtunut YK:n pyynnöstä ja luvalla. Se on ollut sotilaallista toimintaa kriisien kaikkien osapuolten pyynnöstä tulla turvaamaan rauhaa.

Rauhaanpakottaminen sen sijaan on hyökkäystä. Silloin eivät kriisinhallintajoukot ole liikkeellä kaikkien osapuolten pyynnöstä vaan lähettäjiensä päätöksellä. Se on aseellisten eurojoukkojen sotilaallista voimankäyttöä eli sotaa.

EU:lta ei puutu kykyä rauhanturvaamiseen vaan rauhaanpakottamiseen, ja sen kyvyn parantamiseksi kirjattiin perustuslakiluonnokseen uudeksi sotilaallisen yhteistoiminnan muodoksi *rakenneyhteistyö*.

Se muistuttaa nykyistä EMU-yhteistyötä. EMU:ssa ovat mukana ne maat, jotka ovat siinä mukana ja joilla on käytössään yhteinen valuutta. EMU-maat ovat etujoukkomaita, jotka täyttävät korkeat taloudellisia voimavaroja koskevat vaatimukset ja jotka ovat tehneet keskenään tiukempia taloudellisia sitoumuksia tällä alalla suorittaakseen vaativampia tehtäviä.

Kun suurin osa EU-maista hoitaa sotilaallisen puolustuksensa Naton kautta, sitä varten ei tarvita uudenlaista yhteistyötä. Uutta tarvitaan hyökkäystoimia varten, ja rakenneyhteistyömaat muodostavat eräänlaisen hyökkäys-EMU:n.

Kun puhutaan EU:n puolustusytimestä, sillä tarkoitetaan itse asiassa *hyökkäysydintä*. Sen muodostavat maat, jotka tekevät rakenneyhteistyötä. Niitä ovat ne maat, "jotka täyttävät korkeat sotilaallisia voimavaroja koskevat vaatimukset ja jotka ovat tehneet keskenään tiukempia sotilaallisia sitoumuksia tällä alalla suorittaakseen vaativampia tehtäviä".

Kaikkien jäsenmaiden ei tarvitse olla mukana tässä terästetyssä yhteistyössä, mutta hyökkäyksen toimeenpaneva maaryhmä voi saada käyttöönsä koko EU:n nimen jäsenmaiden yksimielisellä päätöksellä.

Rakenneyhteistyö eroaa perustuslakiluonnokseen kirjatusta (I osan artikla 43) *tiivimmistä yhteistyöstä*.

Siitä sanotaan, että "ministerineuvosto myöntää oikeuden tiiviimmän yhteistyön aloittamiseen *viimeisenä keinona* todettuaan, että koko unioni ei voi saavuttaa tälle yhteistyölle asetettuja tavoitteina kohtuullisessa ajassa, ja edellyttäen, että vähintään kolmasosa jäsenvaltioista osallistuu yhteistyöhön".

Rakenneyhteistyö konventin määrittelemässä muodossa eroaa tiiviimmästä yhteistyöstä niin, että siinä ei ole mainintaa "viimeisestä keinosta" eikä siinä tarvitse olla mukana kolmasosaa jäsenistä eli yhdeksää maata. Sitä voi alkaa tehdä pienempikin maaryhmä (esimerkiksi sotaisimmat maat Saksa, Ranska, Belgia, Kreikka ja Luxemburg).

Hallitusten välisessä konferenssissa Italia esitti (25.11) ulkoministereiden Napolin konklaavia varten, että rakenneyhteistyö muutetaan *pysyväksi* rakenneyhteistyöksi ja tehdään yhteensopivammaksi tiiviimmän yhteistyön määräysten kanssa. Siitä, kuinka pieni joukko jäsenmaita voi tehdä sotilaallisesta yhteistyöstä oman projektinsa EU:n sisälle, väännettiin kättä HVK:n päättymiseen saakka.

Kun Suomessa puhuttiin "suljetusta" puolustusyhteistyöstä, tarkoitettiin, että konventin perustuslakiluonnoksen mukaan tämä yhteistyö olisi avointa kaikille jäsenmaille vain alkuvaiheessa. Se olisi sitä silloin, kun ensimmäiset maat hyväksyvät *pöytäkirjan*, jolla ne ilmoittavat muille alkavansa tehdä tällaista sotilaallista yhteistyötä. Sen jälkeen ensimmäisenä mukaan lähteneet maat voisivat päättää keskenään uusien maiden mukaan ottamisesta.

Kansalaismielipide ei - vielä? - salli Suomen osallistumista sotiin ensimmäisessä ryhmässä. Niinpä kun Suomi vastusti hallitusten välisessä konferenssissa "suljettua" puolustus- (eli hyökkäys)ydintä, Suomelle kelpasi kyllä mainittu rakenneyhteistyö sinänsä. Suomi ei vastustanut sotiin osallistumista EU:n rajojen ulkopuolella tai EU:n militarisoitua, vaan poliittinen eliittimme halusi säilyttää Suomelle mahdollisuuden osallistua muiden mukana kriisinhallintasotiin tulevaisuudessa, kun kansa kypsyy. Tuli on sytytetty padan alle.

Suomen ongelman ytimen avoimuudesta ratkaisivat puolestamme EU:n isot maat Saksa, Ranska ja Iso-Britannia.

Italia toteutti niiden tahdon ehdottamalla HVK:lle 2.12 uutta III osan artiklaa 213, joka oli jyrkässä ristiriidassa Suomen poliittisen eliitin syksyn aikana antamien toiveikkaiden lausuntojen kanssa. Sekä pääministeri **Matti Vanhanen** että ulkoministeri **Erkki Tuomioja** olivat antaneet puolustus- ja hyökkäysartiklojen kehittymisestä lausuntoja, jotka upotettiin, ja syvälle, Italian esityksellä.

Rakenneyhteistyö säilyy Italian ehdotuksen mukaan "suljettuna": ensimmäisenä mukaan lähtevät maat, jotka allekirjoittavat asiasta perustuslakiin liitettävän pöytäkirjan, valitsevat myöhemmin mukaan tulevat maat. Sen lisäksi mainitussa pöytäkirjassa asetettiin tiukat militaristiset kriteerit niille maille, jotka pyrkivät mukaan myöhemmin.

Suomi haluaisi siirtyä, lain nytemmin sen salliessa, rauhanturvaamisesta rauhaanpakottamiseen EU:n johdolla kansan tultua totutetuksi ajatukseen. Jos EU hyökkää, Suomi ei halua olla käpykaartissa. Ja jos EU hyökkää, sen isku- tai muiden kriisinhallintajoukkojen toiminnalle ei kysytä YK:n lupaa eikä sille aseteta alueellisia rajoja. Eurokenraali Gustav Hägglundin mukaan sille asettaa rajat vain kriisin kulloinenkin laajuus: lähelle lähetetään enemmän joukkoja raskaasti aseistettuina, kauemmaksi vähemmän joukkoja kevyemmin aseistettuina.

Rakenneyhteistyön artiklat

Konventin perustuslakiluonnoksessa luotiin käsite *rakenneyhteistyöstä* (I osan artikla 40.6):

Jäsenvaltiot, jotka täyttävät korkeat sotilaallisia voimavaroja koskevat vaatimukset ja jotka ovat tehneet keskenään tiukempia sitoumuksia tällä alalla suorittaakseen vaativimpia tehtäviä, aloittavat unionin puitteissa rakenteellisen yhteistyön. Tähän

yhteistyöhön sovelletaan perustuslain [III-213] artiklan määräyksiä.

Viittaus artiklaan 213 kuului seuraavalla tavalla:

1. Pöytäkirjassa (nimi) luetellut jäsenvaltiot, jotka täyttävät korkeammat sotilaallisia voimavaroja koskevat vaatimukset ja haluavat tehdä tällä alalla pidemmälle meneviä sitoumuksia vaativampien tehtävien suorittamiseksi, aloittavat keskenään rakenneyhteistyön I-40 artiklan 6 kohdan mukaisesti. Kyseisessä pöytäkirjassa esitetään kyseisten jäsenvaltioiden määrittelemät sotilaallisia voimavaroja koskevat vaatimukset ja sitoumukset.

Pöytäkirja jätettiin HVK:hon Italian luonnosteltavaksi.

Suomen tulkinta siitä, että perusteilla olisi (Suomelta) *suljettu* sotilaallinen yhteistyö, perustui saman artiklan seuraavaan kohtaan:

2. Jos jokin jäsenvaltio haluaa osallistua kyseiseen yhteistyöhön myöhemmässä vaiheessa omaksumalla sen mukaiset velvoitteet, se ilmoittaa Eurooppa-neuvostolle aikomuksestaan. Ministerineuvosto käsittelee kyseisen jäsenvaltion pyynnön. Äänestykseen osallistuvat vain rakenneyhteistyöhön osallistuvia jäsenvaltioita edustavat ministerineuvoston jäsenet.

Jälkijunassa mukaan lähtevien maiden osanotolle voitiin tämän mukaan asettaa vaatimuksia vähän samaan tapaan kuin EMU:un pääsee vain tiettyjen kriteereiden täyttämisen jälkeen. Oli tiedossa, että nämä puolustus- (eli hyökkäys)ytimelle kaavailut jäsenysehdot pitäisivät sisällään myöhemmin mukaan pyrkivien maiden sotilaallisen varustelun lisäämisvaatimuksen. Suomelle, jossa maanpuolustusta hoidetaan kansanarmeijalla ja yleisellä asevelvollisuudella ja jossa on luotu oman maan puolustamisen tarpeen henki, varautuminen ulkomaiseen EU- (ja sen kautta Nato-) yhteensopivaan sotimiseen tulisi kalliiksi.

Puolustuksen - eli hyökkäyksen - EMU-kriteereiksi kirjattiin konventin puolustustyöryhmässä muun

muassa sotilasmenojen osuus bruttokansantuotteesta (BKT). Se on meillä 1,5 % ja EU:n keskimääräistä lukua selvästi alhaisempi.

Perustuslain mukaan (I osan artikla 40.5) ministerineuvosto voi antaa yksimielisellä päätöksellä rakenneyhteistyön aloittavien ja sitä sotatoimilla toteuttavien maiden käyttöön koko EU:n nimen ja arvovallan:

Ministerineuvosto voi antaa unionin puitteissa suoritettavan tehtävän toteuttamisen jäsenvaltioiden ryhmälle unionin arvojen vaalimiseksi ja sen etujen edistämiseksi.

Samat sodankäynnin alihankintakriteerit vahvistetaan vielä (III osan artikla 211) niin, että maaryhmällä täytyy olla tarvittavat voimavarat ja halu ryhtyä toteuttamaan tehtävää.

Suuri muutos näihin artikloihin oli Italian esitys (2.12), jonka se teki Saksan, Ranskan ja Ison-Britannian sopimuksen pohjalta. Sen mukaan rakenneyhteistyö oli alun perin suljettua, eli ensimmäisinä mukaan lähtevät maat päättävät muiden mukaantulosta. Sen lisäksi uusien mukaantulijoiden on täytettävä erittäin tiukat ehdot.

Julkistettiin pöytäkirjaluonnos, johon oli kirjattu nämä ehdot.

Se oli Suomelle kovaa tekstiä.

Pöytäkirja, jonka Suomi sittemmin hyväksyi, on lopullisessa muodossaan tämän kirjan liitteenä sivuilla 189-192. Tekstin tilyys selviää lukemalla se.

Eurooppa-neuvoston kokousta edeltäneessä ulkoministerikokouksessa 8-9.12 Italia ei antanut yhtään periksi terästetyn rakenneyhteistyön vaatimuksista. Sen ei tarvinnut antaa, kun pöytäkirja hyväksyttiin sellaisenaankin.

Asiaan liittyi myös III osan artiklan 213 uusi muotoilu. Siihen kirjattiin selkeästi rakenneyhteistyön suljettu luonne: päätettäessä tämän sotilaallisen ytimen uusista jäsenistä neuvoston äänestykseen ottavat osaa

“vain niiden jäsenmaiden edustajat, jotka edustavat osanottajamaita”. Uusien jäsenten on sitouduttava täyttämään edellä mainitun pöytäkirjan vaatimukset.

Suomi ei olisi halunnut suljettua ydintä, mutta asiaa ei kysytty pieneltä Suomelta.

Rakenneyhteistyö, jonka HVK:n asiakirjojen kääntäjät muunsivat *jäsentyneeksi yhteistyöksi*, kirjattiin perustuslakiin seuraavalla tavalla (I osan artikla 213):

1. Jäsenvaltiot, jotka haluavat osallistua I-40 artiklan 6 kohdassa määriteltyyn pysyvään rakenneyhteistyöhön ja jotka täyttävät pysyvästä rakenneyhteistyöstä tehdyssä pöytäkirjassa esitetyt sotilaallisia voimavaroja koskevat vaatimukset ja tekevät niitä koskevia sitoumuksia, ilmoittavat aikomuksestaan neuvostolle ja unionin ulkoasiainministerille.

2. Neuvosto tekee kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksesta eurooppapäätöksen pysyvästä rakenneyhteistyöstä ja siihen osallistuvien jäsenvaltioiden luettelosta. Neuvosto tekee ratkaisunsa unionin ulkoasiainministeriä kuultuaan.

3. Jokainen jäsenvaltio, joka haluaa myöhemmässä vaiheessa osallistua pysyvään rakenneyhteistyöhön, ilmoittaa aikomuksestaan neuvostolle ja unionin ulkoasiainministerille. Neuvosto tekee eurooppapäätöksen, jossa vahvistetaan asianomaisen valtion, joka noudattaa 1 kohdassa mainitun pöytäkirjan 1 ja 2 artiklassa tarkoitettuja vaatimuksia ja hyväksyy kyseisissä artikloissa tarkoitetut sitoumukset, osallistuminen. Neuvosto tekee ratkaisunsa määränemmistöllä unionin ulkoasiainministeriä kuultuaan. Äänestykseen osallistuvat vain pysyvään rakenneyhteistyöhön osallistuvia jäsenvaltioita edustavat neuvoston jäsenet. Määränemmistöllä tarkoitetaan osallistuvia jäsenvaltioita edustavien neuvoston jäsenten enemmistöä, joka edustaa vähintään kolmea viidesosaa kyseisten jäsenvaltioiden väestöstä.

Saman artiklan kohdissa 4 ja 5 kerrotaan, mitä tapahtuu valtiolle, joka ei enää täytä vaatimuksia tai joka haluaa irtautua rakenneyhteistyöstä. Sitten on vielä kuudes kohta, jossa määrätään muut kuin

artiklojen 2-5 päätökset tehtäviksi yksimielisesti, mutta "yksimielisyyteen vaaditaan ainoastaan osallistuvien jäsenvaltioiden edustajat".

Artikla on täysin vastakkainen sille, mitä Suomi tavoitteli ja mistä Vanhanen ja Tuomioja informoivat syksyn aikana suomalaisia.

Artiklassa mainitulla pöytäkirjalla, joka siis on tämän kirjan liitteenä, muodostetaan EU:n sotilaallinen ydin. Se merkitsee EU:n militarisoimista viimeisen päälle. Kun perustuslakia ei enää siltä osin muuteta, Suomen kortit on katsottu ja köykäisiksi havaittu. Meillä ei ole tässä asiassa enää mitään voitettavaa perustuslain jatkokäsittelyssä, ja seuraavaksi meillä aletaan valmistautua sotiin lähtöön EU:n iskujoukoissa.

Nämä asiat eivät nousseet Suomessa julkiseen keskusteluun, kun media osaa kertoa vain yhdestä asiasta kerrallaan ja kun se tässä yhteydessä kertoi vain pehmotakuuasiasta. Ei huomattu, että EU:n tärkein sotilaallinen ydin on rakenneyhteistyöydin.

Suomen sitoutuminen tähän sotilaalliseen (hyökkäys)yttimeen siunattiin eduskunnan ulkoasianvaliokunnassa ennakkoon jo 5.12.2003. Vain **Esko-Juhani Tennilä** (vas.) vastusti.

Turvatakuut vievät Natoon

Rakenneyhteistyöllä voidaan operoida kriisinhallintaa EU:n rajojen ulkopuolella.

Omien alueidensa puolustuksen mahdollisia vieraita hyökkääjiä vastaan EU:n Nato-maat hoitavat Naton johdolla ja komennossa. Maanpuolustus on Natossa yhteistä koko alueen puolustusta.

Suomessa on perinteisesti lähdetty siitä, että oman maan puolustus hoidetaan itse. Nykyisen hallituksen ohjelmaankin on kirjattu "itsenäinen puolustus".

Meillä ymmärretään mahdollinen Nato-jäsenyys niin, että silloinkin ollaan itse vastuussa oman maan puolustamisesta. *Viro* omasta puolestaan hakeutui Naton jäseneksi, koska se uskoo Naton hoitavan maansa puolustuksen ja arvelee sen ansiosta voivansa

keskittyä palkkasotilaiden voimin kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin. Oman maansa puolustamisen osalta Viro luottaa vieraaseen apuun.

Jos sekä Suomi että Viro olisivat Naton jäseniä, Viro luottaisi myös suomalaiseseen apuun. Sitä kautta meidän sotilaalliset velvoitteemme kasvaisivat Baltian EU-maiden puolustamisen suuntaan.

Nato-jäsenyys velvoittaisi meitä asehankintojen nykyisen Nato-yhteensopivuuden ohella *kasvattamaan varustelumenoja*. Jonkinlaiseksi kriteereiksi uusille Nato-maille on asetettu puolustusmenojen kasvattaminen kahteen prosenttiin BKT:sta, mikä merkitsi Suomelle usean vanhan mummon miljardin vuosittaista laskua uusista hankinnoista. Puolustusministeriön propagandalaskelmien mukaan Nato-jäsenyys maksaisi muka vain 30 miljoonaa euroa vuodessa jäsenmaksuina ja 10 miljoonaa euroa lisää Natoon lähetettävien 100 upseerin ulkomaan komennusten kuluina, mutta laskuissa ei oteta huomioon sitä, mikä maksaa eniten: varustautuminen ja osallistuminen sotiin.

Maanpuolustusta tarvitaan ulkoista uhkaa vastaan. Sitä ei ole tänään, eikä sellaista ole näköpiirissäkään, jos hoidetaan omat asiat viisaasti.

Turvallisuutemme viisas perusta on *sotilaallinen liittoutumattomuus*. Vanhan puolueettomuuspolitiikkamme pohja pitää ja peruslinja kestää: on toimittava niin, että muut eivät voi vetää meitä konflikteihinsa, joihin me emme halua itse osallistua. Taistelu meille vierasta terrorismia vastaan niiden maiden eturintamassa, joille sodat ovat uskonsotia (à la USA) tai vanhojen siirtomaiden kapinoita (à la Iso-Britannia ja Ranska), saattaa heikentää turvallisuuttamme ja johtaa ennalta arvaamattomiin kustotoimiin myös meitä kohtaan.

Uhkan Suomen sotilaalliselle liittoutumattomuudelle kriisinhallinnan ja siihen liittyvän rakenneyhteistyön ohella muodosti konventin ehdotus perustuslakiin liitettävästä *julistuksesta*. Ehdotettiin, että jäsenmaat antavat toinen toisilleen *keskinäiset turvatakuut* (I osan artikla 40.7). Teksti muuttui HVK:ssa, mutta tästä lähdettiin liikkeelle:

Kunnes Eurooppa-neuvosto tekee tämän artiklan 2 kohdan mukaisen ratkaisun, unionissa aloitetaan läheisempi yhteistyö keskinäisen puolustuksen alalla. Jos jokin tähän yhteistyöhön osallistuvista valtioista joutuu alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi, muut osallistujavaltiot antavat sille apua kaikin käytettävissään olevin sotilaallisin ja muin keinoin tämän yhteistyön nojalla ja Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 51 artiklan määräysten mukaisesti. Keskinäistä puolustusta koskevaa läheisempää yhteistyötä toteuttaessaan siihen osallistuvat jäsenvaltiot toimivat läheisessä yhteistyössä Pohjois-Atlantin liiton kanssa. Tähän yhteistyöhön osallistumista ja sen toimintaa koskevat yksityiskohtaiset säännöt sekä sitä koskevat päätöksentekomenettelyt ovat III-214 artiklassa.

Mainittu III osan artikla 214 kuului seuraavalla tavalla:

1. Edellä olevan I-40 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuun läheisempään yhteistyöhön keskinäisen puolustuksen alalla voivat osallistua kaikki unionin jäsenvaltiot. Läheisempään yhteistyöhön osallistuvat jäsenvaltiot luetellaan julistuksessa [nimi]. Jäsenvaltio, joka haluaa myöhemmin osallistua kyseiseen yhteistyöhön ja hyväksyä sen mukaiset velvoitteet, ilmoittaa siitä Eurooppa-neuvostolle ja yhtyy kyseiseen julistukseen.

Konventin presidiumin selitystekstien mukaan läheisemmän yhteistyön kautta “halukkaat jäsenvaltiot voisivat jatkaa unionin puitteissa sitoumusta, jonka ne ovat jo tehneet Brysselin sopimuksen V artiklan puitteissa”. Näin “keskinäinen puolustus voitaisiin ottaa perustuslain viralliseksi osaksi, mikä lisäisi unionin uskottavuutta unionin kansalaisten parissa”.

Käytännössä mainittu artikla oli EU-maiden enemmistön muodostaman mutta välillä naftaliiniin säilötyn *Länsi-Euroopan unionin (WEU)* kollektiivisen puolustuksen lauseke. Siihen oli kirjattu sama sota-automaatiikka kuin Naton perussopimuksen 5. artiklaan: yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta. Kun EU-maiden toinen toisilleen antamat turvatakuut tulevat automaattisesti

myös USA:n lunastettaviksi, USA ei antane turvatakuita ja täsmäaseitaan muiden suojaksi takaoven kautta vaan vaatinee kaikkien kulkemista pääovesta Natoon.

Puolustusvoimain komentaja **Juhani Kaskeala** oli oikeassa, kun hän sanoi, että *turvatakuut edellyttävät Suomen liittymistä Natoon*. Jotkut sotasosialidemokraatit paheksuivat amiraalin lausuntoa, mutta heidän taktiikkansa onkin salakuljettaa Suomi EU:n kautta Natoon, eikä sotilaiden kuulu heidän mielestään paljastaa tätä kiertotietä.

Nato oli kirjattu myös I osan artiklaan 40.2:

Tässä artiklassa tarkoitettu unionin politiikka ei vaikuta tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen, se kunnioittaa niitä velvoitteita, joita Pohjois-Atlantin sopimuksen perusteella on tietyillä jäsenvaltioilla, jotka katsovat yhteisen puolustuksensa toteutuvan Pohjois-Atlantin liitossa, ja se on sopusoinnussa tuossa yhteydessä määritettävän yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kanssa.

Artiklat vahvistavat amiraali Kaskealan edellä mainittua kantaa siitä, että EU:n kollektiivisten turvatakuiden antaminen ja ottaminen edellyttäisi Suomelta ennemmin tai myöhemmin Nato-jäsenyyttä. Itse asiassa julistus oli kirjattu konventin luonnokseen vain liittoutumattomien maiden sitouttamiseksi Natoon? Suurimmalla osalla EU:n jäsenmaistahan on jo mainitut turvatakuut kuolleista henkiin herätettävän WEU:n tai Naton perussopimusten vastaavissa artikloissa.

Kun konventti ehdotti turvatakuiden hyväksymistä *julistuksena*, sitä ei jäsenmaiden olisi ollut pakko allekirjoittaa. Se olisi ollut pelkkä aiesopimus, jolla ei olisi ollut juridista sitovuutta. Julistukset edustavat vain poliittisia tarkoituksia.

Kun Suomea ollaan viemässä Natoon, kansa torjuu suoran tien. Siksi on otettu käyttöön epäsuora reitti, joka johtaa sotilaalliseen liittoutumiseen EU:n kautta. Kansallinen Nato-keskustelu mutkistui, kun ruvettiin puhumaan EU:n turvakuista, jotka lunastetaan viime kädessä Naton ja USA:n asevoimalla.

Turvatakuut (light)

Helsingin Sanomissa kirjoittavaa ministeri **Max Jakobsonia** ei voida yleisesti syyttää EU-asioiden hyvästä tuntemuksesta. Hänen tiedetään olevan USA:n miehiä eli transatlanttisti. Oman haastattelulausuntonsa mukaan hänestä ei tullut 1970-luvulla YK:n pääsihteeriksi, että hänessä oli juutalaisverta, mutta oli muitakin syitä, muun muassa se, että hän oli jo silloin puhdas trans-atlanttisti ja Yhdysvaltojen luottohenkilö.

Jakobson kirjoittaa, että "Suomi tulee olemaan valmis osallistumaan puolustusyhteistyöhön aina silloin, kun se on etujemme mukaista. Tästä seuraa, että käsite liittoutumattomuus tarkoittaa enää vain pysyttäytymistä Naton ulkopuolella" ja että "jäsenvaltioiden integroituminen ulottuu jo niin pitkälle, että turvallisuustakuuta ei käytännössä oikeastaan enää tarvita".

Kysymys ei ole siitä, tarvitaanko niitä vai ei, vaan siitä, että ne tulevat.

Helsingin Sanomien (2.12.2003) pääkirjoittajan mukaan yhteisen ulkorajan ja yhteisen valuutan tapaisten siteiden ulottaminen myös yhteiseen puolustukseen "liimaa jäsenmaat yhdeksi kokonaisuudeksi". Pääkirjoittaja edusti lehden raivokasta Nato-linjaa seuraavalla tavalla: "Suomen hallitus vieroksuu erityisesti automaattisia turvatakuuta eli sitä, että apua on annettava ja otettava vastaan automaattisesti. Todellisessa elämässä ei sellaisia ole, koska päätös on joka tapauksessa kansallinen, ja esillä olevien sanamuotojen tulkitseminen automaattiseksi on sanataiteilua - keskeistä on se, että turvatakuut tulevat, eikä Suomen tapaisella rajamaalla ole mitään syytä niitä vastustaa."

Niin että Natoon vaan, ja heti, toivoo Helsingin Sanomat. Se on Suomen johtava Natoon yllyttäjä.

SDP:n puheenjohtaja **Paavo Lipponen** (sd), jonka yysopimustulkinnan mukaan Suomi kuului Neuvostoliiton etupiiriin, on sanonut, että jos EU:lle syntyy puolustus-

(ja hyökkäys)ydin, Suomen oltava siinä mukana. Turvatakuuartiklan julkistamisen jälkeen hän heitti lisää löylyä kiukaalle kysymällä, “mikä ongelma turvatakuisiin liittyy?”. Aikaisemminhan hän oli jo kysellyt, mitä pahaa Natossa on. Hänelle, sotasosialidemokraattina, keskustelu Suomen liittoutumattomuudesta on “lähinnä teologista”. Pohjoismaiseen yhteistyöhön hänen kantansa ulkopoliittisen instituutin seminaarissa (10.12) oli poikkeuksellisen tyyli: “Luisuuko Suomi omaa maantieteellistä erityisasemaansa korostamalla reunamaaksi, joka kylläkin harrastaa pohjoismaista viisastelua unionin asioista?” Hänen haikailuaan Suur-Euroopan perään on se, että “EU:sta tulee kehittää suurvalta, jotta se voi toimia täysivaltaisesti maailmassa”.

Lipponen hävisi sodan koko EU:n yhteisestä perustuslaista ja sen sisällöstä, mutta voitti taistelun Suomen linjasta: myöntäväisyyspolitiikka ja periksi antaminen ovat edelleen Suomen EU-politiikan tavaramerkki. Hänelle se, että Suomi antoi periksi kaikessa, oli hänen elämänsä suurin saavutus.

Sotasosialidemokraatit näkevät, että rakenneyhteistyön ja turvatakuiden kautta edetään EU:n kautta Natoon ja lopetetaan Suomen *sotilaallinen liittoutumattomuus*. Edellisen kerran se lopetettiin menemällä sotaliittoon natsien kanssa. Sen liiton teki vielä pienempi poliittinen eliitti kuin se joka on nyt valmistelemassa liittymistä Natoon.

Liittoutumattomuudesta on Suomella ollut etupäässä hyviä kokemuksia. Se on ollut turvallista. Muu on seikkailupolitiikkaa ja sotaanlähtöä.

Konventissa Suomen edustajat (Tiilikainen, Kiljunen, Vilén) tekivät yhdessä muutosesityksen, jolla sekä rakenneyhteistyö- että turvatakuupykälät haluttiin poistaa presidiumin esittämästä luonnoksesta. Heistä kukaan ei kuitenkaan puolustanut yleiskeskusteluissa poistoesitystä. Niin ollen ei muille viestitetty, että se oli Suomen linja - jos se sitten olikaan Suomen linja. Jälkikäteen arvioituna se ei ollut, sillä loppujen lopuksi

Suomi hyväksyi paljon rajummat artiklat kuin sen edustajat olivat poistamassa konventin luonnoksesta.

Jos Suomessa luultiin, että turvatakuista selvittää jättämällä konventin ehdottama turvatakuujulistus aluksi allekirjoittamatta ja varaamalla mahdollisuus sen myöhempään hyväksymiseen, suuri oli poliittisen eliitin yllätys, kun puheenjohtajamaa Italia julkisti (25.11) ulkoministereiden Napolin konklaaville uuden ehdotuksen. Sen mukaan turvatakuut haluttiin kirjoittaa julistuksen sijasta itse perustuslain tekstiin!

I osan artiklasta 40.7 poistettiin kaikki turha, ja samalla kun poistettiin koko III osan artikla 214 turvatakuujulistuksesta. Italia esitti sitä tässä muodossa:

Jos jokin jäsenvaltio joutuu alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi, muut jäsenvaltiot antavat sille apua kaikin käytettävissään olevin sotilaallisin ja muin keinoin Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 51 artiklan määräysten mukaisesti.

Tämän alan sitoumusten ja yhteistyön on edelleen oltava Naton puitteissa tehtyjen sitoumusten mukaisia, ja Nato on edelleen jäseninään oleville valtioille niiden yhteisen puolustuksen perusta.

Turvatakuut oli näin kirjattu julistuksen sijasta itse artiklaan!

Pääministeri **Matti Vanhanen** erehtyi ensikomentissaan kehuaan esitystä myönteiseksi. Hänen perusteensa oli se, että artiklassa mainittiin YK:n nimi. Häneltä unohtui, että se mainitaan samalla tavalla myös Naton perustamissopimuksen vastaavassa artiklassa.

Kun suomalaisille selvisi, että artikla tulee joka tapauksessa, ryhdyttiin vesittämään sen sisältöä.

Vanha sadankomitealainen ulkoministeri **Erkki Tuomioja** ehdotti Napolin konklaavissa (27.11), että turvatakuut tulisivat lunastettaviksi vain jäsenmaan pyytäessä muilta apua. Muotoilua kutsuttiin villasukka-

artikkelaksi: autetaan, mutta päätetään itse siitä, että apua annetaan, ja kun annetaan, apua ne ovat villasukatkin, varsinkin jos on pakkasta.

Turvatakuuautomatiikan purkamisen tueksi saatiin muut liittoutumattomat maat, ja näiden maiden ulkoministerit esittivät (5.12) HVK:lle artiklan 40.7 muotoilua seuraavasti:

Jos jokin jäsenvaltio joutuu alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi, se voi pyytää, että muut jäsenvaltiot antavat sille apua kaikin käytettävissään olevin sotilaallisin ja muin keinoin Yhdistyneiden Kansakuntien 51. artiklan määräysten mukaisesti.

Kun tätä verrataan edellisellä sivulla esiteltyyn Italian muotoiluun, oli tullut lisää sanat "se voi pyytää" ja oli kadonnut uskollisuudenlupaus Natolle.

Muut liittoutumattomat miettivät pitkään ennen kuin ne lähtivät Suomen mukaan. Irlanti ei luovu liittoutumattomuudesta, eikä Ruotsikaan, joka ilmoitti säilyttävänsä liittoutumattomuuden, mutta ei olevansa puolueeton, jos toiseen EU-maahan hyökätään. Itävallassa puolueettomuus on kirjattu perustuslakiin, ja välttääkseen kansanäänestyksen EU:n perustuslaista hallitus ei voi hyväksyä mitään, joka on ristiriidassa maan oman perustuslain kanssa. Muut liittoutumattomat tulivat tältä pohjalta mukaan yhteiseen esitykseen.

Kun verrataan näitä pehmuturvatakuuta alkuperäiseen ehdotukseen, kysymys on sanataiteesta. Ei tule kuuloonkaan, ettei apua anneta jos toinen pyytää. Onkin siitä syystä vaikea nähdä, miten eroavat toisistaan se, että sitoudutaan antamaan apua pyynnöstä, josta ei voi kieltäytyä, ja se, että on automaattinen avunantovelvoite ilman toisen maan pyyntöä.

Tulee sekä ottamisen että antamisen tosiasiallinen automatiikka, eikä voida enää itse valita, ollaanko raskaana vai ei.

Brysselissä huippukokouksen alla kokoontuneessa ulkoministerikokouksessa (8-9.12) Saksa, Ranska ja

Iso-Britannia eivät hyväksyneet liittoutumattomien maiden pehmomuotoilua, vaan ne halusivat säilyttää kovan artiklan. Ne tarjosivat näille maille mahdollisuutta jäädä kokonaan pois (opt-out) turvatakuiden piiristä, mutta poisjättäytyminen ei kelvannut. Liittoutumattomat halusivat turvatakuut, mutta ehdollisessa muodossa.

Ulkoministerikokouksen kompromissiksi tuli se, että turvatakuut tulevat, ja I osan artikla 40.7 muotoiltiin lopulliseen muotoonsa seuraavalla tavalla:

Jos jokin jäsenvaltio joutuu alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi, muilla jäsenvaltioilla on velvollisuus antaa sille apua kaikin käytettävissä olevin keinoin Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 51 artiklan mukaisesti. Tämä ei vaikuta tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen.

Tämän alan sitoumusten ja yhteistyön on edelleen oltava Naton puitteissa tehtyjen sitoumusten mukaisia, ja Nato on jäseninä oleville valtioille niiden yhteisen puolustuksen perusta ja sitä toteuttava elin.

Jos tätä lopputulosta verrataan konventin alkuperäiseen artiklaan (sivulla 128) ja liittoutumattomien maiden esitykseen (sivulla 129), havaitaan, että kyseessä ei ole mikään pehmomuotoilu. Suomen voitokseen laskema lause “tämä ei vaikuta tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen” ei sisällä pehennystä itse asiaan. Sehän oli sanottu jo konventin artiklassa 40.2.

Hyväksymällä tällaisen turvatakuuartiklan Suomi sitoutui sotilaalliseen liittoon EU:n kanssa. EU ei ole Nato, mutta täysin Nato-yhteensopiva se on. Ilmassa oli samanlaista henkeä kuin oli **Erkki Tuomiojan** toimissa vietäessä Suomea EY:n jäsenyyteen. Silloin hänen kantansa ja rintamerkkinsä olivat *No jaa*. Turvatakuut pitävät sisällään samanlaisen kannan Natoon. Loppu on virallista liturgiaa.

Kun perustuslaista ei päästy sopimukseen, Suomella on Nato-jäsenyyttä koskevaa kannanmäärittelyä varten

aikaa odotella Vanhasen hallituksen vuoden 2004 kevääseen ajoitettua turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa. Perustuslain yhteydessä valittiin kuitenkin linja, jolle ei selonteossa voida sanoa mutta kuin aamen.

Kun Suomi hyväksyi perustuslakiin turvatakuut (light), sotilaallisen liittoutumattomuuden tie on - uskottavuuden osalta - kuljettu loppuun.

Natoon otetaan uusia jäseniä seuraavan kerran vuonna 2006. Ovi on auki Suomelle, sanotaan amerikkalaisten sanovan.

Vitsit ovat Suomen poliittisella eliitillä sekä hallituksessa että oppositiossa todella vähissä.

Solidaarisuuslauseke

Artikla turvatakuista EU:n perustuslaissa on sotilaallinen solidaarisuuslauseke.

Perustuslakiluonnokseen oli kirjoitettu myös toisenlainen *yhteisvastuulauseke eli solidaarisuusartikla* (I osan artikla 42.1 ja III osan artikla 231):

Unioni ja sen jäsenvaltiot toimivat yhteistyössä ja yhteisvastuun hengessä, jos jäsenvaltiossa tapahtuu terrorihyökkäys tai luonnonkatastrofi tai ihmisen aiheuttama suuronnettomuus. Unioni ottaa käyttöön kaikki käytettävissä olevat välineet, mukaan lukien jäsenvaltioiden käyttöön asettamat sotilaalliset voimavarat

a) - torjuakseen terroriuhan jäsenvaltioiden alueella;

- suojellakseen demokraattisia instituutioita ja siviiliväestöä mahdolliselta terrorihyökkäykseltä;

- antaakseen apua jäsenvaltiolle tämän alueella ja tämän poliittisten elinten pyynnöstä terrorihyökkäyksen tapahtuessa;

b) - antaakseen apua jäsenvaltiolle tämän alueella ja tämän poliittisten elinten pyynnöstä katastrofin tai suuronnettomuuden tapahtuessa.

Ongelmallista tässä on "terrorismin uhka", jonka torjunta saatiin konventin loppuvaiheessa rajoitetuksi

unionin alueelle. Luonnoksissa oli varauduttu torjumaan sitä koko maapallon alueella. Rakenneyhteistyössä ei tällaista rajausta ole.

Kun ei olla vain solidaarisia vaan myös "varauksetta uskollisia" EU:lle (I osan artikla 14), vaarannetaan kansallinen täysivaltaisuutemme itsenäisyytemme tärkeimmällä osa-alueella: sodan ja rauhan kysymyksissä.

Sodan suuntaan toimitaan pyrkimällä täyttämään EU:n perustuslakiin kirjattava vaatimus *varustelume-
nojen kasvattamisesta* hyökkäysyhteensopivin ase-
Taisteluhelikopterit kuuluvat ennemmin tai myöhemmin eteen tulevaan aseistukseen, kun suomalaisia joukkoja pitää harjoituttaa helikopterisotayhteensopiviksi. Suomen *valtion budjettiin* on kirjattu maininta, jonka mukaan kaikkien uusien asehankintojen pitää olla Nato-yhteensopivia. *Kartat ja merikortit* on standardisoitu Naton malliin. Suomessa on tehty (toisin kuin Ruotsissa) selvitys *ns. isäntämaatuen* perusteista, eli on selvitetty satamien, lentokenttien ja rautateiden Nato-yhteensopivuus (ja tulokset annetaan Naton käyttöön?). Suurin piirtein kaikki muut selvitykset Suomen asevoimien tilasta ja käyttösuunnitelmista on jo annettu Naton käyttöön *suunnittelu- ja arviointiohjelman (PARP)* kautta. Pian kai aletaan puhua myös ydinaseiden laukaisualustojen rakentamisesta Suomeen siinä tilanteessa, että liitytään Natoon; Natohan pakottaa Suomen tarvittaessa hyväksymään myös *ns. ydinaseoption*.

Ja niin edelleen.

Vapaus-, turvallisuus- ja oikeusalue

Tampereen päätökset täytäntöön

Perustuslakiin voidaan kirjoittaa EU:n kansalaisille vain synteettinen, lainlaatijan omasta päästä johdettu identiteetti, johon halutaan kiinnittää Eurooppa-valtion kansalaisten itsetuntemus. Ei ole helppo synnyttää kollektiivista paikkaan - eli kokonaiseen Euroopan mantereeseen - kiinnittyvää itseyttä. *Kansalaisuus* riisutaan perustuslailla historiallisesta kansakunnan jäsenyyden yhteydestään.

Kansallisiin lakeihin ja oikeusperustoihin ei ole kirjattu vain sääntöjä ja rajoituksia, vaan sisältävät myös kansakunnille aikojen kuluessa syntyneen yhteisen arvomaailman. Lait kertovat, mikä on yleinen käsitys oikeasta ja väärästä, ja eri maissa käsitykset siitä asiasta ovat usein erilaisia. Ei ole helppoa saada yleistä hyväksyttävyyttä perustuslain määräyksille, joilla kansojen arvoperustaa yhdenmukaistetaan samanlaiseksi puolelle miljardille ihmiselle.

Purkamalla nykyinen pilarirakenne EU:n toimivaltioihin lisätään ulko- ja turvallisuuspolitiikan (eli II pilarin) ohella *poliisi- ja oikeusasioita* III pilarista.

Tavoitteena on ollut kirjata lokakuussa 1999 Tampereella pidetyn huippukokouksen poliittiset päätökset oikeusasioiden yhteisöllistämiseksi yhteiseksi lainsäädännöksi ja jaetuksi toimivallaksi EU:n ja jäsenmaiden kesken.

Tampereen päätösten mukaan EU:sta tehdään *vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue*. Asian kauaskantoisuutta ei sen kokouksen aikoihin yleisesti ymmärretty.

Hinta pilarirakenteen murentamisesta - ja yhteisöllisen päätöksenteon kasvattamisesta myös oikeus- ja sisäasioihin - oli konventin presidiumin mukaan se, että perustuslaissa piti korostaa *Eurooppa-neuvoston asemaa*. Sen johdosta kaikkia uusia EU:n oikeudellisia toimivaltoja ei kirjata perustuslakiin, vaan valtioiden päämiehille ja -naisille annetaan valta eli valtuutus päättää niistä ajan kanssa keskenään.

Vanhasen hallituksen HVK-selonteon mukaan perustuslaissa korostetaan Eurooppa-neuvoston asemaa näissä asioissa tarpeettomalla tavalla.

Eurooppa-neuvostossa päätökset pitää tehdä yksimielisesti, paitsi että "lainsäädännön suunnittelun ja operatiivisen toiminnan strategian" asioista voidaan päättää määräenemmistöllä.

Laki- ja oikeusasioiden liittovaltioimista on mitä suurimmassa määrin se, mikä perustuslakiin on kirjattu lainsäädäntömenettelyjen yksinkertaistamisena neuvostojen *määräenemmistövallaksi* ja Euroopan parlamentin *yhteispäätösvallaksi*. Veto-oikeus lakeihin on suurilla mailla ja euoparlamentilla. Sen päälle tulee yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa ja niiden yhteisöllistäminen Eurooppa-neuvoston päätöksillä. Ja kaiken sen päälle tulee vielä tuomioistuimen toimivallan lisäys koskemaan - joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta - myös oikeus- ja sisäasioita.

Osa näistä asioista on jo ollut yhteisöllisessä eli komission yksinomaisessa toimivallassa I pilarissa. Sillä on ollut valtaa viisumi-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikkaan, ja joissakin niissä asioissa se on

voinut valtuuksillaan edesauttaa henkilöiden vapaata liikkumista. EY-tuomioistuimelle ei kuitenkaan ollut annettu vastaavaa toimivaltaa sopimusten tulkintaan.

Oikeus- ja sisäasioissa murennetaan komission lakialoitemonopolia yhdestä nurkasta.

Lakialoitteita saavat näissä asioissa tehdä perustuslain mukaan myös jäsenmaat, mutta niin, että yhteisen aloitteen takana pitää olla niistä neljäsosa. Kansalliset parlamentit saavat valvoa komission lakialoitteiden subsidiariteettia, ja ne voivat saada komission lakialoitteen palautettavaksi uudelleentarkasteluun niin ikään neljäsosalla jäsenmaiden parlamenttien äänistä. Toissijaisuusperiaatteen normaalitapauksessa määrittämän yhdeksän maan sijasta yhteisesiintymiseen tarvitaan näin "vain" seitsemän samanmielistä maata.

Järjestys ja kuri

Yleinen järjestys ja sisäinen turvallisuus jätetään uudessa perustuslaissa tuomioistuimen tulkintavallan ulkopuolelle. Tulkintojen kautta ei näitä asioita siis voida yhteisöllistää.

Vanhasen hallituksen HVK-selonteossa todetaan, että "rikosoikeudessa ja poliisiyhteistyössä on kysymys jäsenvaltioiden suvereniteetin kannalta tärkeistä asioista".

Suvereniteetti on täysivaltaisuutta, jota joko on tai ei ole. Jos se viedään kansakunnilta historian kuluessa syntyneen ja yleisen hyväksyttävyytensä saaneen oikeudenkäytön alalla, kansat eivät ole omissa asioissaan täysivaltaisia.

Kun poliisi- ja rikosasiat ovat olleet III pilarissa, ne on tarkoituksellisesti jätetty jäsenvaltioiden yhteistoiminnan varaan. EU:lle ei ole annettu toimivaltaa näihin itsenäisen valtion perustunnusmerkkeihin.

Se, että poliisiyhteistyö ei ole tapahtunut EU:n rakenteiden sisässä vaan EU-maiden välillä, on tehnyt mahdolliseksi myös salaisten poliisien ja turvallisuuspalvelujen yhteistyön ilman julkisuutta

ja demokraattista valvontaa. Niiden kokouksissa on yhteensovitettu toimintaa myös USA:n liittovaltion poliisien kanssa esimerkiksi puhelinten salakuuntelu-järjestelmän (Echelon) toiminnassa.

Hallitusten edustajien välisen suoran yhteistyön huono puoli on ollut se, että toimittaessa yhdessä ohi EU:n instituutioiden se on demokraattisen valvonnan ja tiedonsaannin ulottumattomissa. Suomessa se on maantapa; eihän suojelupoliisillamme ole parlamentaarista valvontaelintä niin kuin on useissa muissa maissa.

Yhtenäiset lait poliisiyhteistyön alalle päätetään määräenemmistöillä, mutta operatiivinen yhteistyö päätetään yksimielisesti. *Operatiivinen toiminta* on kansalaisten alistamista yhteiseen kuriin. Se on yksilöiden vapauksien rajoittamista tarvittaessa yhteiskunnan pakkokeinoin.

Liittovaltiopoliisin (*europol*) toimivaltaan ei anneta pakkokeinojen käyttöä, vaan jäsenmaiden kansalaisiin kohdistuvaa voima- ja pakkovaltaa voivat harjoittaa vain kansalliset viranomaiset.

Rajavalvonta yhtenäistyy

EU:n alueella jäsenmaiden välisillä (sisä)rajoilla ei ole *sisärajatarkastuksia*. Se on merkittävä asia. Se lisää ihmisten vapauden tunnetta.

Tarkastusten puutetta hyödyntävät myös rikolliset. EU-rikollisuus onkin yhä enemmän kansainvälistä.

Sen torjumiseksi EU:n ulkorajoilla ei perustuslakiin ole kirjattu yhteistä rajavalvontaa, vaikka sitäkin konventissa vaadittiin. Se säilyy kansallisvaltioiden monopolina. On kyllä *rajavalvonnan yhteinen ohjausryhmä*, joka yrittää rakentaa yhdennettyä EU:n ulkorajojen valvontajärjestelmää, mutta tulossa ei ole eurorajavartiostoa, vaikka syksyn lopussa komissio ehdottikin yhteisen rajavalvontaviraston perustamista. Halutaan turvata EU:n ulkorajojen valvonta erityisesti laajentumisen jälkeen, jolloin unionin uusiksi rajanaa-

pureiksi tulevat muun muassa Valko-Venäjä, Ukraina ja Serbia.

Suomelle rajavalvontaviraston perustaminen on pitkään ollut poliittisesti arka aihe. On haluttu pitää itärajan valvonta omissa käsissä. Se ei kuitenkaan estänyt aloittamasta keskustelua siitä, että mainittu EU:n virasto pitäisi sijoittaa Suomeen. Elintarviketurvallisuus oltiin, ennen kuin alettiin puhua kemikaaliturvallisuudesta, valmiita vaihtamaan rajaturvallisuuteen.

Yhteisen rajavalvonnan tarvetta perustellaan sillä, että kaikilla EU:n alueelle sisään tulleilla ihmisillä on EU:n sisässä rajoittamaton liikkumisoikeus.

On kehitteillä yhteinen *turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka*, ja niissä merkeissä perustuslain luonnokseen sisällytettiin kaikkalainen rajatarkastusten, turvapaikkojen myöntämisen ja maahanmuuton sallimisen solidaarisuuslauseke. Se ei ulotu työlupiin, joiden myöntämisessä säilytetään jäsenmaiden toimivalta. EU:lle ei anneta valtaa päättää pakolais- tai maahanmuuttokiintiöistä, mutta niissä asioissa tavoitellaan *yhteisvastuuta* (niin että vanhat siirtomaaisännät eivät olisi yksin vastuussa muuttovirroista). Alkuvaiheessa se toteutunee suurempana yhteisvastuuna tulijoiden vastaanoton ja takaisin palauttamisen rahoituksesta.

Näiden asioiden yhteensovittamista varten ministerineuvoston yhteyteen perustetaan epämääräinen komitea, joka kehittää kaikkinaista sisäistä turvallisuutta. Siitä vastaavia viranomaisia ovat oikeuslaitos, poliisi, rajavartiolaitos, tulli ja pelastuspalvelut.

Rosvot kiinni!

Siviili- ja rikosoikeuden alalla EU-yhteistyö perustuu tuomioistuinten päätösten *vastavuoroisuuden tunnus-tamiselle*. Vastavuoroisuuden edellytys on lakien lähentäminen.

Vanhasen hallituksen HVK-selonteon mukaan “unionin toimivaltaa yksityisoikeudellisen yhteistyön

alalla ei ole määritelty riittävän yksiselitteisesti, sillä määräysten luettelo on avoin ja eräät siihen sisältyvistä toimenpiteistä on lisäksi määritelty epätasaisesti”.

Tuomioiden tunnustamista EU-maiden kesken on rajoittanut se, että niin on tehty vain asioissa, joissa lainmukaiset toimenpiteet oli rajoitettu *sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan* varmistamiseen. Tämä rajoitus poistettiin konventissa, mutta se palautettiin takaisin hallitusten välisessä konferenssissa yksityisoikeudellisiin asioihin. Kun uusilla, sangen epämääräisesti muotoilluilla eurooppalaella ja -puitelaeilla vahvistetaan toimenpiteitä *“erityisesti sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan* niin vaatiessa”, tämä *“erityisesti”* ei estäne toimimasta niin myös politiikan sitä vaatiessa.

Rikosoikeudellisen yhteistyön ja aineellisen rikosoikeuden aloilla lakeja voidaan antaa vain eurooppapuitelaeilla eli yhteisillä vähimmäissäännöillä. Hallitusten välisessä konferenssissa Blairin hallitus sai asianomaiseen kohtaan (III osan artikla 172) lisätyksi menettelyn, jolla puitelaki voidaan siirtää Eurooppa-neuvoston käsittelyyn ja jolla sen käsittely voidaan jopa keskeyttää. Iso-Britannia puolusti omaa rikosoikeusjärjestelmäänsä - toisin kuin pieni Suomi.

Aineellisen rikosoikeuden piiriin kuuluu *kansainvälinen rikollisuus*, johon on luetteloitu kuuluvaksi terrorismi, ihmiskauppa ja naisten seksuaalinen hyväksikäyttö, laiton huumausainekauppa, laiton asekauppa, rahanpesu, lahjonta, maksuvälineiden väärentäminen, tietokonerikollisuus ja järjestäytynyt rikollisuus.

Kun unionille annetaan toimivaltaa kansainvälisen rikollisuuden vastaisen taistelun ohella säätää vähimmäissääntöjä myös unionin *yleiseen etuun vaikuttavilla aloilla*, se merkitsee Vanhasen hallituksen mukaan *“yleisen aineellista rikosoikeutta koskevan toimivallan luovuttamista unionille, mitä ei voida pitää hyväksyttävänä”*. Ongelma on joidenkin suomalaisten oikeusoppi-
neiden mukaan se, että yhdenmukaistaminen merkitsee meillä kriminaalipoliittisen linjan tiukentamista.

Menetetään keinoja kehittää itse omaa järjestelmää.

Konventissa meni läpi ehdotus *Euroopan syyttäjävirston* perustamista “rajat ylittävän vakavan rikollisuuden ja unionin etuja vahingoittavien rikosten” torjuntaan. Hallitusten välisessä konferenssissa tulevan syyttäjävirston toimialaa supistettiin. Se voi syyttää vain talousrikoksista, esimerkiksi niistä väärinkäytöksistä, jotka paljastuivat vuonna 2003 tilastovirsto *Eurostatissa*. Pääkomissaari **Romano Prodi** käyttikin sitä heti perusteena eurosyyttäjän virston perustamiselle. Kun petosten lonkerot ulottuvat useisiin jäsenmaihiin, niiden yhteinen käsittely on perusteltua, vaikka ei rosvoja kyllä jätetä syyttämättä, vaikka virstoa ei olisikaan.

Suomi vastusti konventin hyväksymiä laajoja valtuuksia eurosyyttäjälle sillä perusteella, että ei ole vielä kerätty riittävästi kokemuksia siitä oikeusviranomaisten yhteistyöstä, joka kulkee nimellä *eurojust*. Taustalla oli myös periaatteellisempi kanta. Jos tulee yhteinen syyttäjävirsto, tarvitaan ennen pitkää myös yhteinen tuomioistuini eurorikosasioille. Jos tulee yhteinen eurotuomioistuini, tarvitaan myös uusia yhteisiä lakeja. Ikään kuin itsestään ollaan tätä kautta ennen pitkää, ja viimeistään vuosikymmenten kuluessa, oikeudellisesti yhtä.

Virston perustaminen vaatii kaikkien jäsenmaiden yksimielisen hyväksynnän. Hyvä arvaus lienee, että Suomi hyväksyy, vaikka sitä vastustaakin.

Perustuslain muutos/ kansanäänestys

Suomen perustuslain muutostarpeesta

EU:n perustuslain luonnoksessa sanotaan, että se on *perustuslaki*, vaikka poliittiset eliitit kutsuvat sitä, kun muistavat, perustuslailliseksi sopimukseksi. Niin tehdään asiakirjan juridisen luonteen hämärtämiseksi.

Perustuslailla (IV osan artikla 2) lakkautetaan vanha unioni kumoamalla sen perustamissopimus ja kolme muuta perussopimusta.

On kaksi eri asiaa lakkauttaa vanha ja perustaa uusi. Kun uusi on vanhan jatkumo, ei uutta voida perustaa, ennen kuin vanha on lopetettu.

EU:n omissa perussopimuksissa ei ole määräyksiä siitä, miten se voidaan lakkauttaa tai miten siitä voidaan - tai voidaanko siitä - erota. Niinpä vanhan EU:n lakkauttamisen pitää soveltaa *Wienissä vuonna 1969 allekirjoitettua yleissopimusta valtiosopimuksista*. Sen mukaan valtioliiton lakkauttaminen vaatii kaikkien jäsenten yksimielisyyden.

Uuden perustavat ne, jotka perustavat. Perustamisen ei tarvitse olla yksimielinen, mutta vanhan lakkauttamisen pitää olla.

Jos Suomi liittyisi uuteen unioniin, se tapahtuisi hyväksymällä EU:n perustuslaki.

Olisiko mahdollista, että se tulisi Suomessa voimaan ilman oman perustuslakimme muuttamista?

Valtiosääntöoppinut eduskunnan pääsihteeri **Seppo Tiitinen**, joka kuuluu Suomen nykyisen perustuslain kirjoittajiin, kiinnitti ensimmäisenä huomion Suomen perustuslain muutostarpeeseen EU:n perustuslain johdosta. Hän ennakoi, että “mitä ilmeisimmin hallitusten välisen konferenssin lopputulos tulee sisältämään elementtejä, jotka tulevat olemaan ristiriidassa Suomen voimassa olevan perustuslain kanssa”. Tiitisen mukaan Suomen perustuslaissa ei ole EU:n perustuslain mentävää aukkoa. Siihen ei ole kirjoitettu vallansiirtoa meiltä muille eikä kansallisesta päätösvallassa ylikansalliseen.

Tähän asiaan ei Vanhasen hallitus ollut kiinnittänyt HVK-selonteossaan huomiota. Ei otettu kantaa EU:n ja Suomen perustuslakien suhteeseen, eikä asiaa siitä johtuen käsitelty eduskunnassa. Kun eduskunnan perustuslakivaliokunta kuuli selonteon johdosta valtiosääntöoppineita, ei kysytty näiden mielipidettä EU:n ja Suomen perustuslakien intiimin suhteen laillistamisesta. Virallisesti puhuttiin vain valtiosopimuksesta. Monet asiantuntijat kannattivat varovaisin sanankääntein sen vahvistamista kansanäänestyksellä, joka voi Suomen lain mukaan olla vain neuvoa antava.

Suomen perustuslaki voidaan muuttaa istuvassa eduskunnassa, jos se julistaa muutoksen *kiireelliseksi* viiden kuudesosan (5/6) äänten enemmistöllä ja hyväksyy muutosesityksen kahden kolmasosan (2/3) enemmistöllä.

Muussa tapauksessa perustuslakia voidaan muuttaa tavanomaiselle menettelyllä *kahdessa eduskunnassa* niin että ensimmäisellä kerralla muutos hyväksytään yksinkertaisella äänten enemmistöllä ja vaalien jälkeen kahden kolmasosan (2/3) enemmistöllä.

Jos valtiosääntöoppineet eivät tee kapinaa, eikä se joukko yleensä kapinoida, asiassa edetään poliittisen

eliitin sen kannan mukaan, että Suomen perustuslakia ei muuteta.

Syntyisi mielenkiintoinen tilanne, jos EU:n perustuslaki vaatisi Suomessa kahden eduskunnan päätöksen ja Suomessa käytäisiin vuoden 2007 eduskuntavaalit perustuslakivaaleina. Silloin ehdokkaat joutuisivat ilmoittamaan ennalta kantansa EU:n perustuslakiin, ja vaihtoehdot olisivat joko Suomen oman tai EU:n perustuslain ensisijaisuus. Sellainen vaali muuttaisi Suomessa poliittiset voimasuhteet, eivätkä isot puolueet ota sitä riskiä. Siksi asia halutaan päättää ja pitää valtiosopimuksena.

Valtiosopimusten voimaansaattamisesta säädetään Suomen perustuslaissa (pykälä 95) seuraavasti:

Lakiehdotus kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta käsitellään tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Jos ehdotus kuitenkin koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista, eduskunnan on se hyväksyttävä sitä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Vanhasen hallitus haluaa EU:n perustuslain voimaan tällä tavalla yhdessä eduskunnassa kahden kolmasosan (2/3) äänen enemmistöllä. Mitään kansanäänestystä ei lain mukaan tarvita, ja jos sitä ei tarvita, hallitus ei sitä eduskunnalle ehdota.

Miksi sitten oli kansanäänestys EY-jäsenyydestä, vaikka sille ei ollut laillista syytä tai pakkoa?

Se järjestettiin, jotta saataisiin Suomen jäsenyydelle yleinen hyväksyntä. Sitä ei olla nyt hakemassa EU:n perustuslaille.

Neuvoa antaneen kansanäänestyksen KYLLÄ-tulos ei sitonut kaikkia kansanedustajia. Heillä oli mandaatti äänestää vapaan harkintansa mukaan, ja Suomen EY-jäsenyys hyväksyttiin eduskunnassa äänestyksen jälkeen äänin 152-45.

Vanhasen hallituksen tulkinnan mukaan eduskunta antoi sillä päätöksellään vuonna 1994 nykyiselle eliitille

valtakirjan sen EU:n lakkauttamiseen ilman kansanäänestystä, johon liittymisestä oli ollut kansanäänestys, ja kokonaan uuteen entistä liittovaltioluonteisempaan ja militaristisempaan EU:hun liittymisestä ilman kansanäänestystä.

Kirjassa *Jyrätäänkö meidät?* valtiosääntöoppinut **Kauko Sipponen** sanoo että, “Suomen jäsenyys EU:ssa ei ole perustuslain vaan poikkeuslain varassa.” Hänen mukaansa se, että EU-jäsenyys saatettiin voimaan edellä mainitussa supistetussa perustuslain säätämisyjärjestyksessä - siis valtiosopimuksen muodossa - ilman Suomen perustuslain muuttamista, oli poikkeuslaki. Myös Kekkonen valittiin viimeisen kerran virkaansa poikkeuslailla, mutta se ei sentään ollut perustuslaki.

Suomi on täysivaltainen tasavalta?

Suomen perustuslaissa on kohtia, joiden kansanvaltaisen perustan EU:n perustuslaki laimentaa, kuten “Suomi on täysivaltainen tasavalta” tai “valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle”.

Kansanvalta ei liudennu vain suoranaisin pykälin. Kauko Sipponen kiinnittää huomion myös siihen, miten “monet I osassa käytetyt sanonnat... voivat de facto vaikkakaan ei de jure muuttaa toimivaltarajoja yleensä unionin hyväksi”. EU:n tahdon toteuttamista varten ei Suomea tarvitse miehittää.

EU:n perustuslain ja muun lainsäädännön toimeenpanoa jäsenmaissa eivät valvo EU:n vaan kunkin jäsenmaan omat virkamiehet ja poliisit. Jos EU:n ja Suomen lait ovat ristiriidassa keskenään, Suomen viranomaisten on pantava toimeen EU:n tahto. Jos he kieltäytyvät toimimasta EU:n lakien mukaan, komission tehtävä on viedä Suomi unionin tuomioistuimeen. Tiedetään, miten siinä sitten käy. Lievissä niskoittelutapauksissa tulee toruja, muuten sakkoja.

Näin on, vaikka Suomen perustuslaissa (pykälä 106) säädetään, että “jos tuomioistuimen käsiteltävänä

olevassa asiassa lain säännöksen soveltaminen olisi ilmeisessä ristiriidassa perustuslain kanssa, tuomioistuimen on annettava etusija perustuslain säännökselle”.

Sitä, että EU:n perustuslaki olisi ylempi kuin omamme, ei kirjata Suomen perustuslakiin, vaikka perustuslakimme 94. pykälän mukaan

Kansainvälinen velvoite ei saa vaarantaa valtiosäännön kansanvaltaisia perusteita.

EU:n perustuslaki vaarantaa Suomen valtiosäännön kansanvaltaiset perusteet. Se alistaa Suomen omaamme ylemmän ylikansallisen vallankäytön kohteeksi. Subjektista tulee objekti.

Jäsenvaltio voi luopua toimivalloistaan EU:n hyväksi vain yhden kerran. Takaisin ei saa sitä, mikä kerran annetaan pois. Tämä pätee myös itsenäisyyteen.

Kansanäänestyksen KYLLÄ ja EI

Jos tullaan siihen tulokseen, että EU:n perustuslaki vaatii Suomessa hyväksytyksi tullakseen oman perustuslakimme muuttamisen, kansanäänestysvaatimus saattaa muodostua tietystä näkökulmasta ongelmalliseksi.

Kun Suomen perustuslain muuttaminen on tehty tarkoituksellisesti vaikeaksi, sen muuttamista EU-yhteensopivaksi ei saa helpottaa kansanäänestyksellä. Muutosten tarpeen todistamisen taakka on säilyttävä muuttajilla. Heidän tulee vakuuttaa siitä sekä kansanedustajien että kansan suuri enemmistö.

Jos eduskunnassa vaaditaan perustuslain muutoksille kahden kolmasosan määräänemmistö, pitäisikö neuvoa antavan kansanäänestyksenkin tulokseksi vaatia kahden kolmasosan enemmistö?

Yksi tärkeimmistä kansanäänestysvaatimuksen perusteista on se, että ei ole muuta keinoa kertoa Suomen kansalle, miten on menossa maamme itsenäi-

syys ja täysivaltaisuus ja miten on tulossa liittovaltio ja sotilaallinen liittoutuminen (Nato). Ei ole muuta keinoa välittää kansoille sitä eurooppalaisen vasemmiston kantaa, että EU:n perustuslaki on kapitalismin pakkopaita, joka puetaan sosiaalisen Euroopan ylle.

Kauko Sipposen peruste kansanäänestykselle on selkeä: “Minusta perustuslakisopimus osana EU:n perussopimusten ketjua siirtää niin paljon toimivaltaa ja tehtäviä suomalaisilta EU:lle, että kansalaisten olisi välttämättä saatava osoittaa oma käsityksensä sopimuksesta ennen kuin se tulee heitä sitovaksi. Tätä tarkoitusta varten on käytettävissä useampiakin menettelytapoja. Kansanäänestys on niistä selkein.”

EU:n entinen oikeusasiamies **Jacob Söderman**, joka oli mukana konventissa tarkkailijan roolissa ja joka takapenkiltään seurasi lähes loppuun saakka perustuslain valmistelua, kysyy, että jos ei tästä järjestetä kansanäänestystä, niin mistä sitten?

Demokratiaa on se, että sekä Sipponen että Söderman saattavat tosi paikan eli kansanäänestyksen tullen äänestää perustuslaille ja siihen sisältyvälle vallansiirrolle KYLLÄ (ja Sipponen näyttäisi olevan valmis sanomaan saman sanan myös Natolle).

Kansanäänestysliike ja EI-liike perustuslakia vastaan ovat kaksi eri asiaa. Kun ensin vaaditaan yhdessä ja saadaan kansanäänestys, on kansalaisten organisoiduttava uudelleen KYLLÄ- ja EI-liikkeiksi.

Kansanäänestystä vaativat ja siinä KYLLÄ-äänestäjiksi itsensä laskevat kansalaiset ovat mielenlaadultaan demokraatteja, joskin liittovaltiolaisia. He uskovat, että ajan mittaan EU:sta tulee demokraattinen liittovaltio, vaikka nyt ehdotettu muoto ei sitä olisikaan.

Monta hyvää syytä järjestää kansanäänestys

Jos EU:n perustuslaki tulee, sen hyväksymisestä järjestetään monessa maassa kansanäänestys.

Ei tiedetä tarkalleen, kuinka monessa.

Se tiedetään, että *Tanskassa* ja *Irlannissa* se on pakollinen. *Luxemburgissa* ja *Espanjassa* on siitä päätetty poliittisesti. *Hollantikin* äänestäneet ensimmäisten joukossa.

Muualla tilanne on avoimempi. *Ranskassa* kaikki puoluejohtajat vaativat syksyn alussa kansanäänestystä, mutta hallitsevan eliitin into on laimentunut sitä kohtaan samassa tahdissa kuin perustuslain vastustus on kasvanut. Asiasta päättää yksin presidentti **Jacques Chirac**. Hän sopi konventin loppuasiakirjan muotoilusta saksalaisten kanssa ja on siihen sitoutunut. Jos hän näkee pienenkin mahdollisuuden siihen, että ranskalaiset äänestäisivät EI, kansanäänestystä ei tule. Toisaalta hänellä on se ongelma, että EU:n perustuslain voimaantuloa varten pitää muuttaa Ranskan perustuslakia, ja se on juridisesti vaikeaa ilman kansanäänestystä.

Suomen pitäisi olla kansanvallan mallimaa. Siksi mahdollinen perustuslaki pitäisi panna kansanäänestykseen. Se olisi tarpeen, vaikka EU:n perustuslaki säädettäisiin meillä voimaan muuttamalla Suomen perustuslakia.

Kansanäänestys pakottaisi kansalaiset ottamaan kantaa omaan tulevaisuuteensa.

Kun asia tulee ajankohtaiseksi on monia hyviä syitä järjestää kansanäänestys.

1. Kansanäänestykset ovat suoraa demokratiaa.
2. Vanha EU, johon Suomi liittyi kansanäänestyksellä, lakkautetaan. Sen tilalle perustetaan uusi EU. Jos vanhaan liityttiin kansanäänestyksen jälkeen, uuteenkin pitää liittyä - jos liitytään - samalla tavalla.
3. Kyseessä ei olisi mikään tahansa valtiosopimus, vaan oma perustuslakiamme ylempi ylikansallinen perustuslaki.
4. EU:n perustuslaki on valmisteltu epädemokraattisesti ja epäedustavasti. Konventin esityksen saneli sen puhemies, eikä konventin konsensus ollut yksimielisyyttä perustuslain sisällöstä.

5. EU:lle annetaan oma oikeushenkilöllisyys ja se alkaa tehdä kansainvälisiä sopimuksia jäsenmaidensa nimissä. Jäsenmaat menettävät valtansa edustaa itse itseään kansainvälisissä järjestöissä ja neuvotteluissa.

6. Perustuslaissa puolustus on myös hyökkäystä ja kriisinhallinta sotaa. Perustuslaki ei estä hyökkäyksiä toisiin valtioihin ilman YK:n lupaa.

7. EU:ssa päätöksiä ruvetaan tekemään pääsääntöisesti määränemmistöillä. Sitä kautta pienet jäsenvaltiot menettävät veto-oikeutensa, joka jää suurten maiden yhteiseen käyttöön.

8. Tavanomainen lainsäädäntömenettely tulee yleiseksi lainsäätämismenettelyksi. Sillä tavalla siirretään lakivaltaa ylikansalliselle Euroopan parlamentille ja annetaan sille lakeihin veto-oikeus.

9. Uuden EU:n valtaan annetaan uusia toimintavaltuuksia uusilla toimialoilla, ja lisävalta on pois jäsenmailta. Vallansiirto on yksisuuntainen, eikä sitä, mikä nyt annetaan pois, saada takaisin.

10. EU:sta tehdään perustuslailla vapaus-, turvallisuus- ja oikeusalue, jossa tavoitteena on harmonisoida lait, tuomiot ja rangaistukset.

11. Kansalaisilla ei ole tietoa perustuslaista. On suoritettava liikekannallepano ja mobilisoitava kansa poliittisesti ottamaan selvää asioista.

12. Kansanäänestysliike on kansainvälisen yhteistyön liike. EU:ssa miljoonat ihmiset vaativat yhteisessä rintamassa kansanäänestyksiä jokaisessa maassa erikseen.

Suomessa eräät pienet puolueet sekä kansalaisjärjestöt aloittivat syksyllä 2003 kampanjan nimien keräämiseksi kansanäänestysvaatimukseen. Joukko nuoria perusti sitä varten erityisen *kansanäänestystoimikunnan* (www.kansanaanestys.fi), joka täydentää itse itseään. Muut nimiä keräävät järjestöt valtuuttivat sen kokoamaan erilaiset listat yhteen niin että ne voidaan luovuttaa yhteisesti eteenpäin maan päättäjille. Asian ensimmäinen välitarkastelu sovittiin tehtäväksi tammihelmikuun vaihteessa 2004. Silloin piti arvioida, kuinka

jatketaan nimien keräämistä.

Olipa nimien kerääjänä mikä järjestö tahansa ja olipa nimi kirjoitettu KYLLÄ- tai EI-puolen listaan, on sovittu, että kaikki nimilistat yhdistetään yhteiseksi vaatimukseksi.

Myös eri maiden demokraatit ovat yhdistyneet saman vaatimuksen taakse. Yhteinen tavoite on saada miljoona nimeä kansanäänestysvaatimuksen tueksi.

Pitää olla valmis, jos perustuslaki ajetaan läpi yllättäen hallitusten päämiesten ja -naisten kokouksessa. Jo Brysselin jälkeen siitä oli valmiina enemmän kuin 99 prosenttia.

Maa, joka sanoo EI

Perustuslain muuttamisesta

Ennen kuin arvioidaan sitä, mitä tapahtuu maalle, joka ei hyväksy perustuslakia, on hyödyllistä käydä läpi ne artikkelit, joihin on kirjoitettu säädökset nyt hyväksyttävänä olevan perustuslain tulevasta muuttamisesta.

Konventissa hyväksyttiin vain vaikeutettu muuttamismenettely. Hallitusten välisessä konferenssissa Italia ehdotti sen lisäksi yksinkertaistettua muuttamismenettelyä sisäisten politiikkojen ja toimien asioissa.

Konventin ehdotuksessa *vaikeutetusta muuttamisesta*, aloiteoikeus muutoksiin haluttiin antaa (IV osan artikla 7) jäsenvaltion hallitukselle, Euroopan parlamentille tai komissiolle, mutta ei kansallisille parlamenteille.

Jos Eurooppa-neuvosto päättää "Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan" yksinkertaisella enemmistöllä muutoksen tarpeellisuudesta, kutsutaan koolle konventti, mutta ei aina:

Eurooppa-neuvosto voi päättää yksinkertaisella enemmistöllä, Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan, olla kutsumatta valmistelukuntaa koolle, jos kyse on muutoksista, joiden laajuus ei sitä

edellyttä. Tällöin Eurooppa-neuvosto antaa valtuutuksen jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssille.

Mainitussa artiklassa lause “Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan” ilmestyi tekstiin konventin vihoviimeisenä yönä (ilman että konventilla oli lainkaan valtuutusta sen IV osan käsittelyyn, johon se ilmestyi). Sen tarkoituksena on antaa europarlamentille veto-oikeus hallitusten aikomuksille jättää konventti koolle kutsumatta ja edetä suoraan hallitusten väliseen konferenssiin. Liittovaltiolaiset saavat aina paremman pohjapaperin konventista kuin HVK:sta.

Jos on koolle konventti, tapahtuu näin:

Valmistelukunta tarkastelee tarkistusehdotuksia ja antaa yksimielisesti suosituksen 3 kohdassa tarkoitettulle jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssille.

Olennessa tärkeä on sana “yksimielinen”.

Nyt käsillä olevaa perustuslakiesitystä ei hyväksytty sen laatimista varten koolle kutsutussa konventissa yksimielisesti, vaan konsensuksella.

Kun *konsensus* on sitä, että joku panee vastaan, *yksimielisyys* on yksimielisyyttä.

Tässä lienee kysymys perustuslain ensimmäisen suomenkielisen version käännösvirheestä. Sama sana on eräillä muilla kielillä “konsensus” eikä “yksimielisyys”. Tulevaisuudenkaan konventeissa ei mitä ilmeisimmin tarvita yksimielisyyttä.

Käännösvirheet korjataan, mutta mitä tapahtuu, jos joku maa ei hyväksy perustuslain muutosesitystä?

Tapahtuu seuraavaa (IV osan artikla 7.4):

Jos kahden vuoden kuluttua perustuslaista tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen allekirjoittamisesta neljä viidesosaa jäsenvaltioista on ratifioinut kyseisen sopimuksen ja yhdellä tai useammalla jäsenvaltiolla on ollut vaikeuksia ratifioida sopimus, Eurooppa-neuvosto ottaa asian käsiteltäväkseen.

Ei sanota ennalta, mitä siinä tilanteessa tehdään.

Sen sijaan tiedetään, mitä tehdään, kun on kysymyksessä perustuslain *yksinkertaistettu tarkistusmenettely* eli helpotettu muuttaminen (mikä oli konventissa monen liittovaltiolaisten vaatimus). Sitä ei ollut kirjattu konventin ehdotukseen, mutta Italia ehdotti HVK:ssa siihen tarkoitukseen seuraavanlaista pykälää (IV osan artikla 7 b):

1. Minkä tahansa jäsenvaltion hallitus, Euroopan parlamentti tai komissio voi tehdä Eurooppa-neuvostolle unionin sisäisten politiikkojen (perustuslain III osan III osasto) tarkistamiseen tähtäviä ehdotuksia, jotka eivät aiheuta tässä sopimuksessa määritellyn unionin toimivallan kasvamista.

2. Eurooppa-neuvosto hyväksyy Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan määränemmistöllä muutokset perustuslaista tehdyn sopimuksen III osan III osastoon.

Ikään kuin puolihuolimattomasti Italia ehdotti perustuslain muuttamisoikeutta Eurooppa-neuvoston määränemmistöllä kaikkiin niihin 162 artiklaan, jotka ovat III osan III osastossa. Siinä ovat kaikki sisäiset politiikat ja toimet, joista useimmat kuuluvat jaettuun toimivaltaan jäsenvaltioiden ja unionin kesken. Kaikissa niissä asioissa haluttiin syrjäyttää kansalliset parlamentit sekä perustuslain muuttamisen aloiteoikeuden että ehdotettujen muutosten hyväksymisen osalta!

Se ei kuitenkaan onnistunut.

Brysselin huippukokouksessa esitys perustuslain yksinkertaistetusta muuttamisesta hyväksyttiin seuraavanlaisena (IV osan artikla 7 b):

1. Minkä tahansa jäsenvaltion hallitus, Euroopan parlamentti tai komissio voi tehdä Eurooppa-neuvostolle ehdotuksia, jotka tähtäävät perustuslain III osan unionin sisäisiä politiikkoja koskevan III osaston määräysten tarkistamiseen kokonaan tai osittain.

2. Eurooppa-neuvosto voi tehdä eurooppapäätöksen perustuslain III osan III osaston määräysten muuttamisesta kokonaan tai osittain. Eurooppa-neuvosto tekee

ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan.

Kyseinen päätös tulee voimaan vasta, kun jäsenvaltiot ovat hyväksyneet sen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

Jos olisi toteutunut Italian alkuperäinen ehdotus, olisi se ollut rajua vallansiirtoa harvainvallalle. HVK:ssa Eurooppa-neuvoston määräenemmistön sijaan tuli yksimielisyys ja jokaisen jäsenmaan parlamentin hyväksyntä.

Perustuslain hylkäämisestä

Jos joku valtio ei hyväksy perustuslakia, syntyy kaksi ongelmaa: mitä tapahtuu uuden EU:n perustamiselle ja mitä tapahtuu sille maalle.

Jos vanhaa EU:ta ei lakkauteta, sen toimintojen siirtäminen uudelle unionille ei onnistu, jos asiaa tarkastellaan yksinomaan juridisesta näkökulmasta. Se, että vanha EU jäisi olemaan olemassa uuden ohella, ei käy päinsä.

On juridisesti kiistatonta, että *vanha voidaan lakkauttaa vain yksimielisellä päätöksellä*. Siitä kertoo konventin presidiumin selitysteksti:

Vaikka tällaisesta mahdollisuudesta määrätään valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen 24 artiklassa ("valtiosopimus tulee voimaan siten ja sinä päivänä kuin valtiosopimuksessa määrätään tai sitten kun neuvottelevat valtiot sopivat"), oikeudelliselta kannalta tällainen mahdollisuus aiheuttaa ongelmia aikaisempien sopimusten osalta siinä tapauksessa, että yksi tai useampi allekirjoittajavaltio ei ratifioi perustuslaista tehtyä sopimusta.

Jos yksi tai useampi allekirjoittajavaltio ei ratifioi perustuslaista tehtyä sopimusta, nousee esiin kysymys siitä, mitä nykyisille sopimuksille tapahtuu.

Valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen mukaan (54 artikla) valtiosopimus voidaan kumota vain sopimuksen määräysten mukaisesti tai sen kaikkien osapuolten suostumuksella. Koska nykyisiin perussopimuksiin ei sisälly ainuttakaan

niiden kumoamiseen liittyvää määräystä, ne voidaan siis kumota vain kaikkien niiden osapuolina olevien jäsenvaltioiden (nykyisin 15 jäsenvaltion ja liittymissopimuksen voimaan tultua 25 jäsenvaltion) suostumuksella.

Mikäli aikaisempia perussopimuksia ei kumota kaikkien jäsenvaltioiden suostumuksella, ne jäisivät voimaan.

Jos vanhaa ei lakkauteta, uusi ei voi olla sen jatkumo.

Poliittiset liitot ovat kuitenkin sillä tavalla vaarallisia, että ne eivät ole oikeusvaltioita, joiden toiminnat ja toimivallat johdettaisiin aina laeista ja sopimuksista.

Voiman edessä saattavat lait taipua, kun niitä taivutetaan.

Saattaa käydä niin, että suuren maan EI perustuslaille estää uuden unionin synnyn, mutta pienen maan EI ei estä.

Jos siis Ranska tai Iso-Britannia panevat asian kansanäänestykseen ja jommassa kummassa syntyy EItulos, uutta unionia ei varmaankaan perusteta. Silloin vanha jää olemaan olemassa, ja siinä valtaa käytetään sen mukaan kuin se jaettiin Nizza sopimuksella. On muistettava, että myös Nizza oli suurten maiden vallankaappaus ja että laajenemisen jälkeen voidaan tarvittaessa elää niiden päätösten mukaan.

Jos useampi pieni maa sanoo EI, käynee samalla tavalla. Kovin monen maan ylitse ei liittovaltiosaappailla voi juridisesti kävellä.

Mutta jos vain yksi pieni maa sanoo EI, on mahdollista, että muut tekevät uuden unioninsa, jonka ulkopuolelle EI-maa jätetään. Vanha unioni heitetään historian romukoppaan ja suurten johdolla aletaan toimia niin kuin hankalaa maata ei olisikaan. Sillä tavallahan toteutettiin liittovaltioraha. Eräiden jäsenmaiden jääminen *Eurolandian* yhteisen rahapolitiikan ulkopuolelle ei estänyt euron käyttöönottoa, mutta silloin ei ollut yhteistä valtioliittorahaa, josta olisi pitänyt luopua yksimielisesti.

Valtio, joka estää yksimielisyyden vanhan unionin lakkauttamiselle, synnyttää ongelman, jota muut eivät voi keskenään ratkaista. Artiklat eivät kerro, mitä tapahtuu. On löydettävä poliittinen ratkaisu, joka ei saisi olla täysin ristiriitainen kansainvälisen oikeuden kanssa.

Perustuslain allekirjoittamista koskevaan päätösasiakirjaan on tätä tilannetta varten luonnosteltu julistus. Siihen on kirjattu sellaisenaan perustuslain muuttamista koskeva pykälä (IV osan artikla 7.4). Toimitaan samalla tavalla sekä perustuslain hyväksymismenettelyn että sen tulevien muutosten hyväksynnän suhteen:

Jos kahden vuoden kuluttua perustuslaista tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen allekirjoittamisesta neljä viidesosaa jäsenvaltioista on ratifioinut kyseisen sopimuksen ja yhdellä tai useammalla jäsenvaltiolla on ollut vaikeuksia ratifioida sopimus, Eurooppa-neuvosto ottaa asian käsiteltäväkseen.

Neljä viidesosaa on 20 jäsenvaltiota.

Konventissa liittovaltiolaiset halusivat oikoa mutkia suoriksi. Ehdotettiin, että perustuslaki tulisi voimaan heti kun tietty määrä jäsenvaltioita on sen käsitellyt kansallisesti ja asianmukaisesti ratifioinut. Ehdottajat unohtivat, ettei voida vain perustaa uutta vaan täytyy myös lakkauttaa vanha. Siihen tarvitaan todellista yksimielisyyttä eikä mitään konsensusta.

Avoimeksi jää, miten perustuslain hyväksymättä jättävä valtio järjestää suhteensa unioniin. Se ei ole heikoissa neuvotteluasemissa, kun sen käsissä on suostumus vanhan unionin lakkauttamiseen ja sitä kautta uuden unionin laillisen muodon kansainvälinen riidattomuus. Juridinen ongelma saattaa yhdenkin EI:n tapauksessa kasvaa mittasuhteisiin, joita on oikeudellisesti vaikea hallita.

Sellaisista neuvotteluasemista syntyneestä uudesta unionista ulosjäävälle maalle vähintäänkin jonkinlainen ETA-yhteys, jolla perustuslain hylkäävä maa säilyy taloudellisesti muiden yhteydessä.

Euroopan Talousalue (ETA) on tällä hetkellä poliittisesti sangen aneeminen liitto. Siihen kuuluvat vain Norja, Islanti ja Liechtenstein (sekä ulkojäsenenä Sveitsi). Sen kautta nämä maat ovat nykyisen unionin talousjäseniä. Ne ovat säilyttäneet poliittisen itsenäisyytensä, eivätkä niissä asioissa niitä itseään isommat maat määräile.

Tapahtuu paljon kaikenlaista ennen kuin jonkun maan annetaan estää uuden unionin synty. Ennen sitä maata varmaankin pelotellaan ja uhkaillaan erottamisella ja eristämällä. Sille ei ole juridisia perusteita, mutta kun EU on "yhä tiiviimpi" unioni eli poliittinen liitto, jonka sirppi ja vasara ovat tähtilippu ja komissio, euronationalistien on jo helppo nähdä heittelevän uhkauksia ilmaan leijumaan.

On aivan varmaa, että Suomen poliittinen eliitti asettaa vastakkain perustuslain hyväksymisen ja unionista eroamisen, vaikka juridisesti on muitakin vaihtoehtoja.

Aivan samalla tavalla suomalaisia on ruvettu pelottelemaan ikiaikojen Venäjän uudella nousulla, kun kansa pitää kääntää Naton puolelle.

Eroaminen tai erottaminen 25 maan joukosta ei ole mikään pikku juttu eroavassa maassa, ja sen kansalaisista saattaa lähes puolet olla sitä vastaan. Kansakunnan yhteenkuuluvuus hajoaa sellaisen kysymyksen edessä - ja pääomat ottavat näkymättömät jalkansa alleen.

Pelko voi olla pelottelun seuraus ja lopputulos.

Toisaalta on myös mahdollista, että vain sanomalla EI voi asianomainen valtio neuvotella itselleen paremmat jäsenyysehdot kuin KYLLÄ-maat saavat. Siihen pääsi Tanska hylättyään aikoinaan Maastrichtin sopimuksen.

Vapaaehtoisesta eroamisesta

Jos joku maa haluaisi erota nykyisestä unionista vapaaehtoisesti, se varmaankin onnistuu, vaikka siitä ei ole määräyksiä nykyisissä perussopimuksissa.

Uudessa perustuslaissa siitä sen sijaan on oma pykälänsä (I osan artikla 59):

2. Jäsenvaltio, joka päättää erota, ilmoittaa aikomuksestaan Eurooppa-neuvostolle, joka ottaa ilmoituksen käsiteltäväkseen. Unioni neuvottelee kyseisen jäsenvaltion kanssa ja tekee tämän kanssa sopimuksen eroamiseen sovellettavista menettelytavoista Eurooppa-neuvoston antamien suuntaviivojen perusteella ja ottaen huomioon puitteet, jotka sääntelevät kyseisen valtion myöhempiä suhteita unioniin. Kyseisen sopimuksen tekee unionin puolesta ministerineuvosto, joka tekee ratkaisunsa määränemmistöllä Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan.

Eroavan jäsenvaltion edustaja ei osallistu kyseistä jäsenvaltiota koskevan asian käsittelyyn eikä sitä koskevien päätösten tekemiseen Eurooppa-neuvostossa tai ministerineuvostossa.

3. Tätä perustuslakia lakataan soveltamasta asianomaiseen jäsenvaltioon sinä päivänä, jona erosopimus tulee voimaan tai, jos sopimusta ei ole, kahden vuoden kuluttua 2 kohdassa tarkoitettusta ilmoituksesta, ellei Eurooppa-neuvosto yhteisymmärryksessä asianomaisen jäsenvaltion kanssa päättä jatkaa tätä määräaika.

Se, että unionista voi tulevaisuudessa erota, ei ole niin yksiselitteinen asia kuin saattaa kuulostaa. Pykälä voi lisätä isojen maiden valtaa. Ne tullevat uudessa unionissaan mainiosti toimeen ilman hankalia maita.

Tämä artiklan ansiosta ne saavat mahdollisuuden painostaa pieniä maita sanomalla, että jos ei kelpaa, erotkaa. Tämän toteaa myös Vanhasen hallitus HVK-selonteossaan, kun se sanoo, että "eroamismahdollisuuden nimenomaista mainitsemista voidaan käyttää sekä sisäisenä että ulkoisena painostuskeinona jäsenvaltiota ja sen hallitusta kohtaan".

Suomalaisia arvioita ja virhearvioita

Suomen EU-saldo

Suomi on ollut kyvytön tekemään pohjoismaista yhteistyötä. On puuttunut myös tahtoa. On kurkottauduttu Ruotsin ja Tanskan ylitse Eurooppaan, Saksan suuntaan.

Komission vahvaan valtaan hirttäytyvä Suomi on myöntöväisyyksilinjalla. Ainoana pohjoismaana Suomen hallitus katsoo, että “yhteisömenetelmän laaja-alainen noudattaminen on jatkossakin paras tapa turvata unionin toimintakyky, toimielinten välinen tasapaino ja jäsenvaltioiden välinen tasapaino”.

Linjan muuttaminen on aikaa vievä prosessi, eikä ole merkkejä siitä, että Vanhanen olisi uuden linjan tekijä. Pikemminkin päin vastoin.

Media markkinoi häikäilemättömästi käsitystä, jonka mukaan - Belgian pääministerin Euroopan liittovaltiohenkisimmäksi maaksi nimittämä - Suomi olisi muita merkittävämpi pieni maa Euroopan unionissa. Ei ole. Suomi on Suomen kokoinen ja näköinen.

Kun Lipponen sanoo, että “Suomen kansalliset intressit eivät varmasti ole jääneet EU:ssa hoitamatta”, siitä ei ole muuta todistetta kuin Lipposen sana. Se ei riitä.

Lista menneiden vuosien suurista saavutuksista on lyhyt.

Suomalaisilla on ollut jokunen korkea virkapaikka, mutta herrapaikkaonnei on jäänyt lyhytaikaiseksi. **Sirkka Hämäläisen, Gustav Hägglundin** ja **Jacob Södermanin** siirrettyä eläkkeelle kukaan suomalainen ei pääse puoleen sataan vuoteen keskuspankin johtokuntaan, ei enää koskaan sotilaskomitean johtoon, eikä Suomi saane enää oikeusasiamiestäkään.

Suomalaisten jaettavaksi EU:ssa jäävät vain kiintiöpaikat, joita on korkeimmalla tasolla noin kaksi. Yksi on Euroopan Investointipankin varapääjohtajan virka, jossa vuorottelevat neljän vuoden kierrossa suomalainen, ruotsalainen ja itävaltalainen. Sen nappasi itselleen Lipposen vanha taistelupari **Sauli Niinistö**. Toinen kiintiöpaikka on komissaarin paikka, jota tavoittelee Lipponen itse sen ohella että hän tavoittelee kaikkea muutakin. Komissaarin kiintiöpaikasta lienee sopinut hänen kanssaan jo Jäätteenmäki, eikä siitä synny kilpailua. Kokoomus oppositiosta käsin saattaa vähän yrittää nostaa profiliaan, mutta ei sekään tosissaan.

Mitä suomalaisten muihin virkapaikkoihin tulee, komissioon on saatu lähes 600 virkamiestä, mutta korkeille johtopaikoille ei juuri ketään. Yksi pääjohtajan paikka saatiin vastikään, mutta sekin vain epäpoliittiseen käännöspääosastoon. Noin kolmenkymmenen komission töitä tekevän suomalaisvirkamiehen palkan maksaa Suomi itse.

EU:n virastojen sijoittaminen Suomeen ei ole toteutunut siten kuin maan johtajat aina vaalikamppailua myöten antoivat ymmärtää. Nyt on Suomelle luvassa kemikaalivirasto, mutta yhtään virastoa ei ole vielä tullut.

Vallan uusjaossa on viime vuosina menetetty äänivaltaa ja veto-oikeutta sekä europarlamenttipaikkoja.

Ollaan nettomaksajiakin. Valtiovarainministeriön propagandaosasto on vuodesta toiseen laskenut Suomen nettosaajaksi tai pysyneen lähes omillaan, mutta sen laskelmat eivät kerro kaikkea. Se esimerkiksi unohtaa säännönmukaisesti, että Suomi on menettänyt tullitulonsa EU:lle ja että ne pitää laskea mukaan nettomaksuusuuteen. Jäsenyyden alusta lähtien Suomen nettomaksuusuudet ovat olleet seuraavanlaiset: 1995 -256, 1996 -89, 1997 -69, 1998 -252, 1999 -361, 2000 +130, 2001 -271 ja viimeksi vuonna 2002 -126 miljoonaa euroa. Kahdeksassa vuodessa on jäänyt sille tielleen yli miljardi euroa.

Jäsenmaksujen palautusvaje kasvaa EU:n laajenemisen myötä. Jäsenmaksut eivät kasvane, mutta palautukset pienenevät. EU:n kautta kierrätettävän ja takaisin saatavan rahan väheneminen otetaan suomalaisten maanviljelijöiden selkänahoista.

Yhteisömetodilla on ajettu metsään. Nyt ei tiedetä, mitä tehdä.

Väärä konventtiarvio

Perustuslain tulosta tehtiin Suomessa monia virhearviointoja.

Paavo Lipponen oli pääministeriaikanaan yksi ensimmäisistä, jotka vaativat kutsuttavaksi koolle -perusoikeuskonventin malliin - *perustuslakikonventin*. Niin tehtiin, mutta Lipponen teki väärän arvion konventin luonteesta.

Hän arveli, että konventissa vain pohdiskeltaisiin asioita ja enintään tuotettaisiin perustuslakia varten erilaisia vaihtoehtoja. Kun ei haluttu sitoa suomalaista poliittista arvovaltaa minkään vaihtoehdon taakse, Lipponen nimitti henkilökohtaiseksi konventtiedustajakseen tutkija **Teija Tiilikaisen**. Pari muutakin maata (Saksa, Hollanti) nimesi edustajakseen ei-poliitikon.

Muualla tehtiin kuitenkin jo syksyllä 2002 oikeat johtopäätökset projektin luonteen muuttumisesta ja vaihdettiin hallitusten edustajiksi ykkösketjujen

poliitikkoja. Muun muassa Saksan, Ranskan ja Kreikan hallitukset vaihtoivat edustajikseen ulkoministerit. Suomi sen sijaan jatkoi poliittisesti vastuuttomalla linjalla.

Olisiko konventin lopputulos ollut joku muu, jos Suomen edustaja olisi ollut ministeri?

Ei olisi. Konventti toimi tavallaan, ja se tapa oli isojen maiden tapa toimia.

Esimerkki siitä, miten vähän pienen ääni kuuluu, on englantilaisen journalistin **Peter Normanin** kirjoittama tiilikivenpaksuinen kirja konventin toiminnasta *The Accidental Constitution*. Suomen konventtiedustajien nimistä siinä on mainittu kaksi kertaa Tiilikainen sekä kerran Kiljunen ja Seppänen.

Tiilikaisen nimi esiintyy, kun luetellaan konventin luonteen väärin arvioineita maita ja toisen kerran, kun hän oli kritisoinut EU:n presidentin viran perustamista (ja puolustanut yhteisö- eli liittovaltiometodin mukaisesti komission puheenjohtajan vahvaa asemaa). Kiljunen mainitaan, kun hän oli hauskuttanut yleisöä sanomalla Giscardin haluavan vahvan presidentin USA:n malliin, kansojen kongressin Kiinan malliin ja politbyroon Neuvostoliiton malliin. Seppänen mainitaan yhtenä vähemmistöraportin allekirjoittajista.

Siltä näytti suomalaisten panos vierain silmin katsottuna. Näissä asioissa pienten maiden edustajien vaikutusmahdollisuudet rajoittuvat hyttysten kuurnitsemiseen, mutta sitäkin olisi pitänyt harjoittaa korkealla poliittisella tasolla.

Jos Suomen edustajana olisi ollut ministeri, Suomen hallitus olisi joutunut kantamaan poliittisen vastuun siitä, että Suomen ääni ei kuulunut. Nyt ei ole sitä vastuuta kenelläkään.

Perustuslaki on kuin *uusi yya-sopimus*. Sen nimeen on vannottava niiden, jotka ovat Suomessa hovikelpoisia tai haluavat sellaisiksi tulla.

Suomi ei tehnyt konventissa oikeaa vastarintaa, ja hallitusten välisessä konferenssissa se oli pääosin liian myöhäistä. Perustuslakia joudutaan siksi myymään Suomessa kuin luonnonlakia, jota ei voi vastustaa.

Hallituksen HVK-selonteko

Liittovaltiolaiset, joita on varsinkin suurissa maissa, halusivat hyväksyä konventin luonnoksen sellaisenaan - paitsi jos sitä olisi voitu parantaa.

Hallitusten välisen yhteistyön kannattajat eli valtioliittolaiset taas katsoivat, että konventti teki vain pohjapaperin, jota voi vapaasti parantaa.

“Parantaa” tarkoittaa edellisessä tapauksessa lisää liittovaltiota ja jälkimmäisessä tapauksessa vähemmän vallansiirtoa jäsenmailta keskusvallan suuntaan. Virallinen Suomi oli tässä asiassa valtioliittolaisten rintamassa, muuten ei.

Hallituksen *HVK-selonteossa* nostatettiin kapinahenkeä perustuslakiluonnosta vastaan. Eesityksen heikkouksia listattiin selontekoon, joka esiteltiin eduskunnalle 2.9.2003. Tehtiin yli 60 varaumaa ja valmistauduttiin tekemään kymmeniä muutosesityksiä.

Näin ollen hallituksen johtopäätös, jonka mukaan “ehdotus on suurimmalta osaltaan hyväksyttävissä sellaisenaan”, oli täydellisessä ristiriidassa selonteon kanssa.

Eduskunta hyväksyi äänestysten jälkeen syyskuun lopussa hallituksen linjan. Oppositiopuolueista kokoomus ja vihreät olivat hallituksen takana, mutta vasemmistoliiton edustajat rikkoivat liittovaltiohenkisen konsensuksen äänestämällä monissa asioissa valtioliittolaisessa hengessä. Vaadittiin muun muassa kansanäänestystä.

Monissa maissa konventin asiakirja nieltiin pureksimatta.

EU:n ensimmäiset perustajamaat *Saksa, Ranska, Italia, Hollanti, Belgia* ja *Luxemburg* olivat valmiita hyväksymään paketin sellaisenaan. Vasemmalta keskustaan puolueensa luotsanneen demarin Tony Blairin johdolla *Iso-Britannia* ottaa ohjeensa Villistä Lännestä ja puhuu Naton puolesta, mutta viime vaiheessa sekin oli hyväksymässä perustuslain. Kansanäänestykseen sitä ei kuitenkaan voi saarivaltakunnassa laittaa. Tulos olisi murskaava EI.

Tanskan ja Irlannin hallitukset olivat pakollisen kansanäänestyksen uhkan alla valmiita hyväksymään perustuslain sellaisenaan. Ne eivät halunneet ehdottaa muutoksia konventin asiakirjaan siksi, että pienten maiden muutosesityksiä ei ollut helppo saada läpi hallitusten välisessä konferenssissa (HVK). Jos ilmenisi kansanäänestysten alla, että ehdotettuihin epäkohtiin ei saatu HVK:ssa korjausta, kansalaisia olisi vaikea saada äänestämään huonon perustuslain puolesta. Irlanti vähän lipesi HVK:ssa yleiseltä hyväksymislinjalta, mutta Tanska ei yhtään.

Suomen hallitus tunnusti *unionin oikeuden ensisijaisuusperiaatteen*. Selonteon mukaan se on EU:n itse itselleen ottama: “EY-tuomioistuin jo 1960-luvulta lähtien lähtenyt siitä, että perustamissopimukset ovat jotain enemmän kuin perinteiset kansainvälisoikeudelliset sopimukset.” Unionin lain ylemmyyden Suomen lakeihin nähden hallitus oli valmis kirjaamaan EU:n perustuslakiin, jotta ei synny epäselvyyttä siitä, kenen on valta.

Hallitus tunnusti myös *lojaliteettiperiaatteen*: ollaan EU:lle varauksetta uskollisia. Ollaan niin uskollisia, että Suomen hallitus vaati lisää liittovaltiota ja ylikansallista päätöksentekoa muun muassa niin, että “määräenemmistöpäätöksistä tulisi turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa lukuun ottamatta tehdä päätöksenteon pääsääntö”. Suomi vaati lisää määräenemmistöjä jopa rikosoikeuden lakeihin!

Hallitus otti kantaa myös liittovaltioasiaan. “Sopimus Euroopan perustuslaista on nimensä mukaisesti oikeudelliselta luonteeltaan kansainvälisoikeudellinen sopimus, joka sisältää määräyksiä, jotka ovat asiasällöltään perustuslaillisia.” Siinä mielessä EU on “enemmän kuin perinteinen kansainvälinen järjestö, mutta vähemmän kuin (liitto-)valtio”. Suomalaisille uskoteltiin, että “perustuslaillinen sopimus ei myöskään merkitse sitä, että unionista tulisi (liitto-)valtio, vaikka se vahvistaa eräitä periaatteita ja rakenteita, jotka erottavat unionin perinteisistä kansainvälisistä järjestöistä”.

Hallitus perusteli sen, ettei EU:sta tule liittovaltio, samalla tavalla kuin liittovaltiolaiset sen tekevät: "Kompetenssi-kompetenssi eli viimekätinen valta päättää toimivaltuuksista säilyy tulevaisuudessakin jäsenvaltioilla." Unohdettiin poikkeukset, joita on jousto- ja valtuutuslausekkeissa.

Vanhasen hallitus halusi perustuslakiin kepulaiset sormenjäljet ehdottamalla HVK:lle muutosesitystä, jonka mukaan "perustuslailliseen sopimukseen tulee sisällyttää määräys, jolla tunnustetaan pohjoisten erittäin harvaan asuttujen alueiden pysyvä erityisasema ja mahdollistetaan näiden alueiden kehittäminen tulevaisuudessakin erityisesti valtiontukien ja rakennerahastojen kautta."

Asia muotoiltiin Italian viimeisimmän kompromissiesityksen mukaan (III osan artikla 116) niin, että unioni pyrkii vähentämään alueiden välisiä kehityseroja sekä heikoimmassa asemassa olevien alueiden jälkeenjääneisyyttä. "Tähän tavoitteeseen pyrittäessä erityistä huomiota kiinnitetään maaseutuun sekä alueisiin, jotka kärsivät vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestörakenteeseen liittyvistä ongelmista, kuten pohjoisimpiin alueisiin, joiden väestötiheys on erittäin alhainen, sekä tiettyihin saaristo-, rajaseutu- ja vuoristoalueisiin."

Jos hallitus vaihtoi tämän muotoilun, joka ei tuota EU:lle minkäänlaisia taloudellisia velvoitteita pohjoisia erityisolosuhteitamme kohtaan, sotilaalliseen liittoutumattomuuteen, kyseessä oli huono kauppa.

Vanhasen hallitus markkinoi kansallisten parlamenttien aseman vahvistumista sillä, että ne saavat ottaa kantaa toissijaisuusperiaatteen mukaan komission lakialoitteisiin. Unohdettiin, että kannanotto-oikeus ei ole kansallinen veto-oikeus lakialoitteisiin, joissa säilyy komission täysmonopoli. Unohdettiin, että huomautuskin komission aloitteeseen vaatii kahdeksan muun parlamentin samansisältöisen kirjelmän komissiolle, eikä komission tarvitse sittenkään muuttaa alkuperäistä esitystään.

Kansalliset parlamentit ovat komission ohella perustuslakiprosessin häviäjiä, kun taas suurin voittaja on ylikansallinen Euroopan parlamentti.

Yhteinen kauppapolitiikka

Erilaiset vaihtoehtoliikkeet, jotka kritisoivat kehitysmaiden näkökulmasta epäoikeudenmukaista maailmankauppaa, haluavat kiinnittää julkisen huomion *Maailman kauppajärjestön (WTO)* neuvotteluihin kaupan lisävapauttamisesta; siihen, että kaikki on kaupan ja että ns. globalisaatio tapahtuu ylikansallisten yhtiöiden ehdoilla.

Asiaa voidaan lähestyä myös toisesta näkökulmasta. Kaupan vapauttamisen varjolla voidaan julkisia hyvinvointipalveluja altistaa markkinoiden armoille.

Pohjoismaissa on erilainen sosiaaliturvajärjestelmä kuin monissa niitä kapitalistisemmissä maissa. Sosiaali- ja muut hyvinvointipalvelut rahoitetaan julkisin verovaroin. Verot ovat korkeat, mutta niillä tuodaan hyvinvointipalvelut kaikkien ulottuville. Monissa muissa maissa on ostettava vakuutusturva yksityisiltä yhtiöiltä.

Jos kaupan vapauttamisen nimissä julkiset palvelut kaupallistetaan ja privatisoidaan, se ei palvele köyhimpien kanssaihmisten etua.

EU:n perustuslakiluonnokseen kirjattiin lisää kaupan vapauttamista tavalla, joka aiheuttaa ongelmia ihmisten hyvän sosiaalisen voinnin puolustamiselle.

Perustuslain yleisperiaate on, että yhteinen kauppapolitiikka on komission yksinomaisessa toimivallassa (I osan artikla 12). Se on myös osa unionin *ulkoista toimintaa* (III osan artikla 217.1):

1. Yhteinen kauppapolitiikka perustuu yhtenäisiin periaatteisiin etenkin tullien muuttamisessa, tavaroiden ja palvelujen kauppaa koskevien tulli- ja kauppasopimusten tekemisessä ja henkisen omaisuuden kauppaa koskevien näkökohtien alalla, suorien ulkomaisten sijoitusten osalta, vapauttamista koskevien

toimenpiteiden yhtenäistämisessä, vientipolitiikassa sekä kauppaa suojaavissa toimenpiteissä, kuten polkumyynti- ja tukipalkkiotapauksissa toteutettavissa toimenpiteissä. Yhteistä kauppapolitiikkaa harjoitetaan unionin ulkoista toimintaa koskevien periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti.

Komissio neuvottelee kauppasopimukset, eivätkä jäsenmaat voi neuvotella niitä enää omiin nimiinsä. Jos jäsenmaa haluaa puumerkkinsä sopimukseen, sen on saatava oma kantansa unionin yhteiseksi kannaksi.

Perusongelma hyvinvointipalvelujen näkökulmasta on se, miten päätetään unionin yhteinen kanta: määräenemmistöllä vai yksimielisyydellä. Yksimielinen päätöksenteko suosii niitä maita, jotka puolustavat kansalaistensa etuja niiden yleistä myymistä vastaan.

Perustuslakiluonnoksessa asiaan otetaan kantaa (III osan artikla 217.4) näin:

Ministerineuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti sopimuksen neuvottelemisesta ja tekemisestä henkilöiden liikkumista edellyttävän palvelukaupan sekä henkisen omaisuuden kauppaa koskevien näkökohtien aloilla silloin, kun sopimus sisältää määräyksiä, joiden osalta sisäisten sääntöjen antaminen edellyttää yksimielisyyttä.

Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti myös kulttuuri- tai audiovisuaalisten palvelujen kaupan alan sopimusten neuvottelemista ja tekemistä koskevissa kysymyksissä, jos on olemassa vaara siitä, että sopimuksesta on haittaa unionin kulttuuriselle ja kielelliselle monimuotoisuudelle.

Konventin puhemiehistö ehdotti oman selitystekstinsä mukaan "poliittisista syistä" poikkeusta yksimielisyyden hyväksi henkilöiden liikkumista edellyttävien palvelujen ja henkisen omaisuuden kaupassa.

Ranska varmisti omat erityisetunsa kirjauttamalla - aikaisemmin esitetyllä tavalla - konventin viimeisenä yönä kauppaneuvottelujen kulttuuri- ja audiovisuaaliset palvelut yksimielisen päätöksenteon piiriin. Sillä ranskalaiset hakivat suojaa amerikkalaisen kulttuuri-imperialismin ylivaltaa vastaan.

Samassa yhteydessä Saksa omasta puolestaan sai läpi vaatimuksensa maahanmuuttopolitiikan säilyttämisestä yksimielisessä päätöksenteossa. Kaikki saksalaiset konventtiedustajat olivat lähettäneet yhdessä kirjeen puhemiehistölle ja ehdottivat sen suuntaista muutosta. Heitä kuultiin, suomalaisia ei. Suomalaiset tyytyivät esittämään muutoksia vain virallisten reittien kautta, ja ne hukkuivat massaan, kun perustuslain III osan tehtiin 1 648 muutosesitystä.

Suomen hallitus olisi pitänyt välttämättömänä, että “sopimusmääräykset turvaavat julkisia peruspalveluja, kuten koulutus- ja kulttuuri- sekä sosiaali- ja terveyspalveluja, koskevan päätöksenteon säilymisen kansallisella tasolla”. Niitä ei turvattu.

Ainoaksi turvaksi julkisille palveluille jää lause (III osan artikla 217.5):

Tällä artiklalla annettun, kauppapolitiikan alaan kuuluvan toimivallan käyttäminen ei vaikuta unionin ja jäsenvaltioiden väliseen toimivallan jakoon eikä merkitse jäsenvaltioiden lakien tai asetusten yhdenmukaistamista siltä osin kuin tällainen yhdenmukaistaminen ei ole perustuslain mukaan mahdollista.

Vanhasen hallituksen mukaan “kansallisia erityisintressejä ja päätöksentekoa turvaa jatkossakin niin sanottu harmonisointikielto, jota sovelletaan mm. koulutuksen, ammatillisen jatkokoulutuksen sekä kulttuurin ja pääosin kansanterveyden alueilla”.

Harmonisointikielto on sitä, ettei kauppapoliittisilla sopimuksilla voida yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä tai määräyksiä aloilla, joilla se ei ole EU:n sisälläkään mahdollista.

Hallituksen mukaan “julkisia peruspalveluja suojaa myös se, että julkiset palvelut ovat yksiselitteisesti palvelukauppaa ensisijaisesti säätelevän WTO:n palvelukauppasopimuksen (GATS) ulkopuolella”. Tämä Maailman kauppajärjestön (WTO) sopimus ei siis koske Suomen mielestä julkisia palveluja, jotka eivät ole kaupan markkinoilla, kuten sosiaali-, terveys-,

koulutus- ja kulttuuripalveluja koskevia sitoumuksia. Eri EU-maissa on kuitenkin erilainen käsitys siitä, mitä ovat julkiset tai yleishyödylliset palvelut, eikä Suomi voi yksin päättää itse siitä, mitä ne ovat. Jäävät elämään pelot palvelujen privatisoinneista ja huonontamisesta yhteisen kauppapolitiikan nimissä.

Hallituksen perustuslakikritiikki

Perustuslaista voidaan poimia seuraavat kohdat, joihin konventti oli Vanhasen hallituksen mielestä kirjannut suoraa tai epäsuoraa vallansiirtoa unionille tai joihin se halusi muutoksia hallitusten välisessä konferenssissa (HVK):

- Se, että jäsenmaat voivat nostaa kanteen myös kansanedustuslaitoksensa puolesta, “puuttuu jäsenvaltioiden oikeuteen järjestää itse valtiosääntöiset rakenteensa”.

- Hallitus suhtautuu “varauksellisesti valtuutuslausekkeeseen, jonka mukaan tiiviimpään yhteistyöhön osallistuvat jäsenvaltiot voivat keskenään päättää siirtymisestä määräenemmistöpäätöksentekoon ja tavanomaiset lainsäätämisyjärjestykseen”.

- Perustuslakiin ei pitänyt kirjata liian yleisiä joustolausekkeita.

- Euroveroista päätettäessä hallitus “edellyttää jäsenvaltioiden yksimielisyyttä ja lisäksi jäsenvaltioiden ratifiointia”.

- Hallitus haluaa, että “toimielinten välinen tasapaino, jäsenvaltioiden välinen tasa-arvo ja yhteisömenetelmän laaja-alainen käyttäminen turvataan”.

- Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan eli EU:n presidentin valtaa puhua jäsenmaiden nimissä ei ole määritelty riittävän selkeästi, ja hänen tehtävänsä pitää rajata tarkasti.

- Kun Eurooppa-neuvostosta tehdään unionin toimielin, muita toimielimiä koskevien määräysten tulee ulottua myös siihen.

- Kun tähän saakka jäsenvaltiot ovat vuorotelleet ministerineuvostojen puheenjohtajina, sopimusmääräyksiä on tarkennettava siten, "että jäsenvaltioiden välinen tasapuolinen vuorottelu neuvostokokoonpanojen puheenjohtajuuksien suhteen perustuu nykyjärjestelmän tapaan jäsenvaltioiden välisen ehdottomaan tasavertaisuuteen".

- Perustuslaissa ehdotetaan erityisen parlamentin toista kamaria muistuttavan neuvoston perustamista, mutta hallituksen mielestä "ei pidä perustaa lakiasäättävää neuvostoa".

- Europarlamentin paikkajako on määritelty epäselvästi, eikä "alenevan suhteellisuuden periaate" saa merkitä olennaista muutosta nykyiseen paikkajakoon.

- Olennaista pienen maan vallan vähenemistä merkitsisi se, että kaikki maat eivät saa komissioon täysivaltaista komissaaria. Tehtävänjaon komission sisällä "tulee perustua jäsenvaltioiden väliseen tasapuoliseen vuorotteluun".

- Hallitus ei hyväksy sitä, että Suomi ei saa itse valita omaa komissaaria vaan saa ainoastaan asettaa kolme ehdokasta.

- "Ulkoministerin valinta ei saa horjuttaa komission asemaa ulkosuhteissa eikä vaikuttaa toimielinten väliseen tasapainoon". Jäsenmaiden valtaa vähentää se, että ulkoministeri toimii ulkoasianneuvoston puheenjohtajana, mitä Suomi ei hyväksy.

- "Puheenjohtajan ja ulkoministeriön toimivallan rajaa unionin ulkoisen edustamisen osalta ei ole pohdittu riittävästi konventissa."

- Hallitus "pitää tarpeellisena tuomioistuinartikloiden leistä selkeyttämistä ja johdonmukaistamista".

- Tuomioistuimen toimivaltaa kansainvälisestä sopimuksesta ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla pitää selventää.

- Jäsenmaan EU-tuomarin nimeämisen ja valinnan väliin ei hyväksytty neuvoa-antavaa komiteaa.

- Nopeutettu menettely puitelakien toimeenpanemiseksi ei kelpaa, koska se poistaa jäsenmaan veto-oikeuden kyseisissä prosesseissa.

- Euroopan Keskuspankin (EKP) perussäännön muuttamisessa pitäisi "kunnioittaa jäsenvaltioiden tasa-arvoisuuden ja tasapuolisen vuorottelun periaatteita".

- Rahoituslaitosten valvontaa koskevia erityistehtäviä ei pidä siirtää keskuspankille.

- EMU-maiden euroryhmälle ei pidä valita pitempiaikaista puheenjohtajaa.

- Oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa ja rikosasioissa koskevat ehdotukset eivät vastaa hallituksen kantaa.

- "Yksityisoikeuden alalla toteutettavia toimenpiteitä koskevaan määräykseen tulisi sisällyttää nykyisiä määräyksiä vastaava viittaus sisämarkkinoihin."

- "Unionin politiikkojen täytäntöön panemiseksi annettava toimivalta rikosoikeuden alalla tulisi määrätä luettelemalla tyhjentävästi ne rikosten lajit, joita kyseinen toimivalta koskee."

- "Oikeus ja sisäasioiden ja etenkin rikosoikeudellisen ja poliisiyhteistyön alalla korostuu Eurooppa-neuvoston asema tarpeettomalla tavalla."

- Hallitus ei ole valmis siirtämään kansallista oikeusvaltaa ulkomaille eikä hyväksy Euroopan (tarkoittaa kai EU:n) syyttäjävirston perustamista.

- Hallitus ei pidä toivottavana "yhteisen puolustuksen velvoitteen ottamista unionin perustuslailliseen sopimukseen" nykymuotoilusta poikkeavalla tavalla.

- Hallitus ei halua julistusta kollektiivisista turvakuista.

- Kauppapolitiikassa on tekstiä selvennettävä siten, että yksimielisyyssäännön soveltuminen "myös kauppapoliittisiin sopimuksiin ja niiden täytäntöönpanotoimiin on yksiselitteistä".

- "HVK:ssa tulisi pyrkiä ratkaisuun, jolla terveyspalvelujen kansallinen rahoitus, järjestäminen ja tarjoaminen turvattaisiin. Tämä tulisi ensisijaisesti toteuttaa palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten yhteydessä."

- Europarlamentille ei saa antaa lisää valtaa maatalouspolitiikassa, vaan sen tulee jäädä yksinomaan ministerineuvoston päätettäväksi.

- Energian toimitusvarmuus kuuluu hallituksen mukaan jäsenvaltioille.

- Valtioneuvosto "suhtautuu varauksellisesti uuteen oikeusperustaan yleistä taloudellista etua koskevista palveluista".

- Perussopimusten muutosten edellytyksenä pitää hallituksen mielestä olla kaikkien jäsenvaltioiden suorittama ratifiointi eli niiden kansallinen parlamenttikäsittely.

- Jos perustuslakia muutetaan, konventin käyttöä "ei saa ehdollistaa Euroopan parlamentin puoltavalle lausunnolle".

Kaikista näistä varauksista huolimatta hallituksen kanta oli, että ehdotus on suurimmalta osaltaan hyväksyttävissä sellaisenaan!

Hallitusten välinen konferenssi

Syksy oli tyhjäkäyntiä

EU:ssa on hyviäkin puolia.

On vaikea kuvitella, että Englanti julistaisi sodan EU-kumppanilleen Suomelle niin kuin se teki kuusi-kymmentä vuotta sitten. Siihen aikaanhan me olimme liitossa natsien kanssa ja lähetimme sotapolitiikkojen siunauksella tuhansia ihmisiä kuolemaan heidän keskitysleireilleen.

EU:ssakin Suomi on ollut liitossa saksalaisten kanssa, mutta nyt vannotaan eri asian nimiin. Ollaan liittovaltiolaisia.

Syksyn alussa suomalaislehdissä otsikoitiin, että Suomi oli ollut hallitusten välisen konferenssin (HVK) aluspäivinä jonkinlainen kapinakenraali ja johtanut pienten jäsenvaltioiden rintamaa perustuslain muuttamiseksi niiden näkökulmasta käyttäjäystävällisempään suuntaan.

Kansainvälisessä lehdistössä joukon johtajaksi nimettiin Itävalta eikä Suomi. Suomella oli jo konventin ajalta kokemusta epäpyhistä liitoista. Maalis-huhtikuun vaihteessa 2003 olivat Suomi ja Itävalta kutsuneet Luxemburgiin koolle “samanmielisten” maiden ulko-ministerit Benelux-maista, Itävallasta, Irlannista ja

Portugalista. Sillä joukolla oltiin liittovaltiolinjalla ja vaadittiin konventilta lisää yhteisömetodia, lisää määränemmistöpäätöksiä sekä maiden tasavertaisuutta ja toimielinten vallan tasapainoa.

Hallitusten välisen konferenssin (HVK) alla “kapinakenraali” **Matti Vanhanen** lähetti yhdessä Itävallan ja uusien jäsenmaiden Unkarin, Tshekin, Liettuan, Slovenian ja Maltan kanssa (oli siinäkin seurakunta!) **Silvio Berlusconi**lle kirjeen, jossa haluttiin avata perustuslakiluonnos uuteen käsittelyyn HVK:ssa. Toteutettiin hallituksen strategiaa “painottaa konferenssin luonnetta aitona neuvotteluprosessina”.

Suomalaisille uskoteltiin, että Suomi halusi puolustaa omaa asiaansa, joka ei perimmiltään ollut mikään oma asia, vaan yhteisömetodin ensisijaisuuden kautta Eurooppa-asia eli EU:n liittovaltioiminen. Luotiin mielikuvaa kriittisyydestä, joka ei ollut todellista, kun hallituksen mielestä konventin ehdotus oli suurimmalta osaltaan hyväksyttävissä sellaisenaan. Kun Suomen kansa ei ole ollut tyytyväinen EU:hunsa, hallituksen kvasikriittisyyttä tarvittiin kotimaista mielipiteenmuodostusta varten. Piti luoda mielikuvaa siitä, että yritettiin saada jotain parempaa kuin mitä konventissa saatiin.

Tällaisen kirjelmöinnin yhteydessä Suomi etsi ja löysi EU:sta uudenlaisia viiteryhmiä toiminnalleen. Samalla *hylättiin pohjoismainen yhteistyö*. Muiden pohjoismaiden on ollut vaikea ymmärtää, että liittovaltiolaisten yhteisömenetelmällä puolustettaisiin maan omaa etua.

HVK-selonteossaan hallitus asettui liittovaltiovoimien eturintamaan: “Konventissa syntyikin vahva pienten jäsenvaltioiden yhteenliittymä, jonka keskeisenä tavoitteena oli turvata yhteisömenetelmän asema laajentuneessa unionissa. Tämä tarkoitti komission yksinomaisen aloiteoikeuden säilyttämistä nykyisen yhteisöpilarin alalla ja komission aseman vahvistamista myös yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä oikeus- ja sisäasioiden alalla, määränemmistöpää-

töksenteon ja yhteispäätösmenettelyn nostamista pääsäännöksi kaikessa lainsäädäntötyössä sekä unionin tuomioistuimen laillisuusvallan ulottamista kaikkeen unionin sääteelyyn.”

Tähän yhteenliittymään eivät kuuluneet Ruotsi tai Tanska.

Sen sijaan mukana oli niitä “uuden Euroopan” maita, jotka Irakin sodassa asettuivat USA:n puolelle ja joilla ei ollut tietoa ja kokemusta siitä, miten EU:ssa pitää ajaa omaa etua itse.

HVK:n alku takelteli

Hallitusten välinen konferenssi (HVK) kokoontui lokakuun alussa (4.10.2003) ensimmäiseen kokoukseen. Paikalla olivat vanhojen ja uusien jäsenmaiden ulkoministerit.

Heti alkuun tehtiin yllättävän radikaali ratkaisu ja hylättiin suoralta kädeltä konventin esitys yhdestä ja ainoasta *lakiasäättävästä neuvostosta*. Perustuslaista kitkettiin pois kaksikamarisen parlamentin itu.

Toisestakin asiasta päästiin lehtitietojen mukaan sovintoon: jokainen jäsenmaa saa oman äänivaltaisen komissaarin. Tieto ei osoittautunut myöhempien tapahtumien valossa lopulliseksi. Olisikin ollut yllättävää, jos isot maat olisivat heti antaneet asiassa periksi. Kun EU:ssa päätetään isoista asioista, on tapana, että syntyy kriisi tai konflikti. Sen ratkaisemisessa ja perustuslain lopullisesta sisällöstä päätettäessä jokaisen jäsenmaan oma komissaari oli niin hyvää kauppatavaraa, etteivät isot maat olleet voineet siihen suostua ilmaiseksi.

Jokainen jäsenmaa on saava oman äänivaltaisen komissaarin. Sen tarvetta luonnehti lehtihaastattelussa entinen pääkomissaari **Jacques Delors** seuraavalla tavalla:

Realismi ja kokemus saavat minut ajattelemaan, että siirtymävuosina jokaisella maalla täytyy olla oma kansallinen komissaari. Kokemus osoittaa, että

maiden suurelle enemmistölle komissaari on henkilö, joka takaa, että hänen oman maansa tilanne otetaan huomioon Brysselissä ja myös toisin päin; on henkilö joka voi selittää kansalliselle hallitukselleen jokaisen asian sisään- ja uloskirjoitetut puolet. Mutta tämä ratkaisu ei voi olla ikuinen, koska se asettaa vaikeita kysymyksiä komission yhteenkuuluvuudelle, kollegiaalisuudelle ja toiminnalle...

Tulee vielä päivä, jolloin Euroopan integraatio on läpäissyt kaikki maat ja on mahdollista ajatella komissiota, joka on kooltaan pienempi. Tänään ei asia vielä ole niin.

Delorsia on pidetty sekä tekijänä että näkijänä.

Puheenjohtajamaa Italia halusi päättää hallitusten välisen konferenssin EU:n perustuslakiin Brysselin huippukokouksessa 12-13.12.2003. Aikataulu oli kireä. Kun Italian ainoa tavoite oli saada uuden unionin perustamisesta aikaan Rooman sopimus, sille sopi alun alkaen, että lopullinen päätös voi lykääntyäkin. Se oli sopinut seuraavan puheenjohtajamaan Irlannin kanssa, että perustuslakiasiakirja allekirjoitetaan joka tapauksessa Roomassa.

Italian johdolla valmistelu eteni sangen hitaasti.

Normaalisti puheenjohtajamaan pääministeri kiertää jäsenmaissa etsimässä kompromissia. Italian tapauksessa **Silvio Berlusconi** ilmoitti muille pääministereille, että sopii tulla Roomaan, jos on asiaa. Hän lupasi tarjota tulijoille ruuan.

Perustuslain muotopuolta hiomaan Italia kutsui koolle *oikeudellisten asiantuntijoiden* ryhmän, jossa oli edustaja jokaisesta jäsenmaasta ja joka kokoontui 15 kertaa. Se hyväksyi muutoksia konventin teksteihin vain, jos niistä vallitsi täysi yksimielisyys.

Suomi yritti tämän kautta saada selvennyksiä itselleen tärkeisiin asioihin kuten kauppapolitiikkaan, terveyspalveluihin, pohjosiin alueisiin, tuomioistuimeen, säädösvälineisiin ja toimivaltaluokitteluun, mutta aina joku maa pani vastaan. Haluttuja tarkennuksia tai selvennyksiä ei saatu poliittisten neuvottelujen pohjaksi.

Sen sijaan oikeudelliset asiantuntijat hyväksyivät

teknisen muutoksen varjolla sen, että Euroopan parlamentilta otettiin pois päätösvalta EU:n budjetista. Kun konventti oli esittänyt, että budjetista päätetään yhteispäätösmenettelyn mukaan *eurooppalailla*, juristit muuttivat sanamuotoa niin että siitä päätetään *neuvoston eurooppalailla*. Se oli yritys riisua europarlamentti budjettivallasta, ja se sai parlamentin liittovaltiolaiset ystävällismielisine hallituksineen takajaloilleen. Mielenkiintoista asiassa oli se, että esitys tällaisesta rajusta vallanjakomuutoksesta tehtiin kaikkien hallitusten yksimielisyydellä kielentarkistuksen varjolla.

Muiltakaan osin eivät hallitusten edustajat totelleet konventin suositusta siitä, että perustuslakipakettia ei saa avata. Italia lähetti kaikille hallituksille kysymyslomakkeen, jolla niitä pyydettiin selvityttämään muutostarpeensa. Italialaiset kokosivat vastaukset yhteen ja laativat niistä muistion.

Sen mukaan oli esitetty runsaat 200 muutosehdotusta.

Lukumääräisesti eniten muutoksia esittivät Espanja (24) ja Iso-Britannia (23). Niiden jälkeen tulivat Suomi (19), Ruotsi (19), Irlanti (18) ja Portugali (18). *Suomi* ei näin ollen ollut esittänyt muutoksia läheskään kaikkiin niihin yli 60 kohtaan, joissa hallitus oli havainnut muutostarpeen eduskuntaselonteossaan.

Ihan muutamalla muutosesityksellä olivat konventin luonnoksen valmiita hyväksymään Itävalta (5), Latvia (5), Viro (4), Tanska (4), Unkari (4), Luxemburg (3), Slovenia (3), Malta (2) ja Kypros (2).

Saksa ei ollut ainoana maana tehnyt yhtään muutosesitystä. Se oli joko saanut tahtonsa läpi konventissa tai sitten sillä oli muita kanavia toimia.

Raaka peli

Isot maat pelaavat raakaa valtapeliä.

Ne alkoivat jo HVK:n alkumetreillä vihjailla tekevänsä presidentistä merkittävän vallanhaltijan siinä tapauksessa, että pienet maat pitävät kiinni vaatimuksestaan

jokaisen maan omasta äänivaltaisesta komissaarista. Ei näin ollen ollut puhettakaan siitä, että komissaariasiasta olisi sovittu ennen lopullista päätöksentekoa.

Kun *Nizzan* sopimukseen oli kirjattu pienille suurille maille Espanjalle ja Puolalle kohtuuttoman paljon äänivaltaa, ne ilmoittivat HVK:ssa pitävänsä siitä kiinni.

Saksa ja Ranska antoivat näiden suurimpien netto-saajamaiden ymmärtää, että perustuslakiprosessi saatetaan kytkeä EU:n seuraavista monivuotisista rahoituskehyksistä (2007-2013) käytäviin neuvotteluihin maiden jäsenmaksuista ja niiden palautuksista. Kiristystä, sanoivat näiden maiden edustajat ja olivat oikeassa. Perustuslakia ei synnytetä ilman kiristystä. Painostustakin tarvitaan, ja sitä oli, kun Saksan vihreä ulkoministeri **Joschka Fischer** käväisi syksyn alussa Suomessa sanomassa, ettei konventin laatimaa luonnosta pidä muuttaa.

Marraskuun loppupuolella ranskalaiseen *Le Monde*-lehteen vuodatettiin tietoja *Saksan* ja *Ranskan* suunnitelmista perustaa niiden kahden keskeinen liittovaltio siinä tapauksessa, että perustuslain avainkohtia muutetaan siitä, mihin konventti oli niiden sanelun mukaan päätenyt. Vuoto oli viesti muille jäsenmaille. Jos ei toteudu saksalais-ranskalainen tahto, nämä maat rupeavat kehittämään omaa sisäpiiriunioniaan, jossa ei kuunnella muita.

Aina silloin tällöin on EU:ssa noussut julkisuuteen tämä keskustelu *avantgarde- eli etujoukkomaista*. Se tarkoittaa, että jotkut maat uhkaavat toimia jossakin asiassa EU-rakenteiden ulkopuolella, jos niiden ei sallita syventävän integraatiota EU:n sisässä eli jos kaikki muut eivät ole valmiita yhtä nopeaan lisäliittovaltioimiseen kuin etujoukko haluaa. Sitä tarkoitetaan, kun EU:ssa puhutaan joustavuudesta, joka perustuslaissa institutionalisoidaan yleisesti *tiivimmäksi yhteistyöksi* ja erityisesti sotilaalliseksi *rakenneyhteistyöksi*.

Eniten oireili Saksa. **Joschka Fischerille** oli kynnyskysymys se, että määräenemmistöpäätöksissä toteutuu

kaksoisenemmistö: maiden enemmistön ohella päätöksen takana täytyy olla 60 % asukasluvusta.

Saksalle ei kelvannut sellainen kompromissi, että päätökset toimitelmistä, mihin asiaryhmään määräenemmistö kuului, olisi lykätty eikä niitä olisi hyväksytty Brysselin huippukokouksessa. Niillä asioillahan ei ollut kiirettä, sillä ehdotetut muutokset toimitelmiin ja niiden vallanjakoon ovat joka tapauksessa tulossa voimaan vasta vuonna 2009.

Pääkomissaari **Romano Prodin** mukaan konventin luonnos oli hyväksyttävissä 90-prosenttisesti. Loppua kymmentä prosenttia varten komissio teki HVK:lle parisenkymmentä muutosesitystä, enemmän kuin useimmat jäsenmaat, mutta se ei saanut hallituksilta niille suurta ymmärrystä.

Kaiken kaikkiaan pääkomissaari oli pelannut korttinsa koko lailla huonosti. Joulukuussa 2002 hän julkisti uudeksi perustuslaiksi ns. *Penelope-luonnoksen*, jonka hän oli valmistuttanut komission juristeilla. Sitä eivät edes hänet omat komissaarinsa (neljää lukuun ottamatta) halunneet hyväksyä. Se oli komissaareillekin liian komissio- eli keskusvaltakeskeinen. Yksityisyritteliäisyydellään Prodi sai aikaan sen, että komission virallista ja yhteistä esitystä ei noteerattu konventin keskusteluissa, ja myös siitä syystä komissio kärsi tappion taistelussa perustuslain sisällöstä. Lähes avuttomalta kuulostivat Prodin uhkailut siitä, että ne maat erotetaan unionista, jotka eivät hyväksy perustuslakia. Komissio ei päättä niistä asioista.

Puheenjohtajamaa Italia johdatti perustuslain valmistelun loppusuoralle kutsumalla marraskuun lopussa (27-28.11) koolle Napoliin ulkoministereiden *konklaavin*.

Konklaavi on katolisen kirkon sanastoa ja tarkoittaa kardinaalien kokousta. Kun valitaan uusi paavi, kardinaalit pitävät konklaavin, eikä kukaan poistu Vatikaanin siktii-niläiskappelista ennen kuin on päästy yksimielisyyteen henkilöstä. Italian koolle kutsuma kokous ei kuitenkaan ollut konklaavi tässä merkityksessä.

Konklaavissa Italia teki ensimmäisen kompromissiehdotuksen muille maille.

Suomen näkökulmasta siinä ei ole otettu juuri millään tavalla huomioon niitä varauksia, joita Vanhasen hallitus on vaatinut. Suomen yli käveltiin perustuslakikengillä, jotka ovat erityisesti puolustusartiklojen osalta rautasaappaat.

Esimerkiksi sotilaallinen turvatakuulauseke oli konventissa kirjattu sellaisen *julistuksen* muotoon, jonka jäsenmaat voivat joko allekirjoittaa tai olla allekirjoittamatta. Pakkoallekirjoittamista ei vaadittu. Italian esityksessä turvatakuut oli kirjoitettu julistuksen sijasta itse tekstiin, eikä niitä voinut hylätä kuin hylkäämällä koko perustuslaki.

Siltä pohjalta ulkoministeri **Erkki Tuomioja** aloitti puolustustaistelun turvatakuiden muuttamiseksi pehmotakuiksi.

Taisteluun sotilaallisen liittoutumattomuuden puolesta tuli lisää vaikeuksia, kun Napolin konklaavin jälkeen Italia esitti rakenneyhteistyöstä sellaisen pöytäkirjaluonnoksen, jolla unionille tulee sotilaallinen ydin. Suomen sitoutumista siihen ja sen kautta EU:n yhteisiin *hyökkäyksiin* on käsitelty tässä kirjassa sivuilla 117-121 sekä liitteessä ja sitoutumista turvatakuisiin eli EU:n yhteiseen *puolustukseen* sivuilla 128-130.

Italia lupasi konklaavissa tuoda Brysselin huippukokoukseen muutosesityksen siitä, miten katolilaisten maiden vaatimus Euroopan *kristillisestä perimästä* kirjattaisiin perustuslakiin (vastoin muun muassa Suomen kantaa). Esitystä ei tullut Italian puheenjohtajalle, mutta seuraavalle puheenjohtajamaalle Irlannille Jumala-kysymys on vähintään yhtä tärkeä.

Artiklojen yleisen tarkistamisen nippuun Italia oli koonnut muun muassa seuraavanlaisia ehdotuksia.

Ehdotettiin, että *Eurooppa-neuvosto* ei voi tehdä päätöksiä konsensuksella, vaan aina enemmistöllä, määräänemmistöllä tai yksimielisesti.

EU:n *lakien ensisijaisuuden* kansallisiin lakeihin nähden Italia ehdotti siirrettäväksi perustuslain alkuun (I osan artiklaksi 5 a). Sen lisäksi ehdotettiin julistusta, jonka mukaan mainitun artiklan määräykset "ovat

unionin tuomioistuimen olemassa olevan oikeuskäytännön mukaisia”. Sanamuoto ei kerro, mistä on kysymys, mutta ehkä haluttiin sanoa, että tuomioistuimen vanhat päätökset ovat myös uuden EU:n oikeuskäytäntöä.

Unionin arvoihin Italia ehdotti kirjattavaksi vähemmistöihin kuuluvien oikeudet, syrjimättömyyden sekä miesten ja naisten tasa-arvon.

Ulkoministeri haluttiin säilyttää *ulkoasiainneuvoston puheenjohtajana* vastoin muun muassa Suomen kantaa, mutta Italian laskujen mukaan monien muiden jäsenmaiden tahdon mukaisesti.

Julkisuus haluttiin ulottaa kaikkiin ministerineuvostojen erilaisiin kokoonpanoihin niiden säätäessä lakeja.

Käyttöön ehdotettiin otettavaksi *ministerineuvostojen ryhmäpuheenjohtajuus*, ja sen mukaan neuvostojen puheenjohtajina toimisivat kolmen jäsenvaltion ryhmät 12 kuukauden ajan.

EU:n *syyttäjävirston* toimivallasta ehdotettiin poistettavaksi rajat ylittävä vakava rikollisuus.

Matkailulle Italia halusi oman oikeusperustansa.

Vielä ehdotettiin, että jäsenvaltiot ottavat *eläinten hyvinvoinnin* vaatimukset täysimääräisesti huomioon.

Kaksi muutosesitystä oli muita merkittävällä tavalla vallon uusjakoa unionin hyväksi.

Ehdotettiin sivulla 153 esiteltyä perustuslain III osan III osaston *yksinkertaistettua muutosmenettelyä*, ja ehdotettiin *luopumista yksimielisyydestä* ulko- ja turvallisuuspoliittisissa päätöksissä silloin, kun niistä päätetään unionin ulkoministerin esityksestä.

Brysselin perustuslakihuippukokous

EU:n perustuslakiluonnos on konventin ja hallitusten välisen konferenssin (HVK) jäljiltä epäsosiaalinen, epädemokraattinen ja militaristinen.

Tämä tiedetään, koska perustuslaki on lähes valmis. Brysselin huippukokouksen jälkeen (12-13.12.2003) voidaan sanoa, että sopu on ehkä saavutettu 469 artiklasta ja että auki on ehkä enää vain yksi: I osan

artikla 24 määränemmistön laskutavasta (sekä siihen liittyvästä suurten maiden yhteisestä veto-oikeudesta). Pitää sanoa ehkä, kun mistään ei ole sovittu ennen kuin kaikesta on sovittu.

Mitä tulee toiseen ehkä auki olevaan asiaan, on pitkään ollut selvää, että jokainen jäsenvaltio saa äänivaltaisen komissaarin - ja että komissaarit eriarvoistetaan työnjaolla muodostamalla heistä ryhmiä, joiden kautta hoidetaan vallanjako komissaarien kesken suurten maiden edustajien hyväksi.

Olisi hyvä, jos perustuslakia ei tulisi, mutta tämä toive ei ehkä toteudu.

Voidaan puhua lähes valmiista perustuslaista, vaikka Brysselin huippukokouksessa koko asia ei ollut lainkaan esillä. Siellä päätettiin vain 10 viraston sijoituspaikkapaketista ja hyväksyttiin neuvoston pääsihteerin **Javier Solanan** johdolla valmisteltu turvallisuusstrategia, mutta tärkein asia eli perustuslakikysymys jäi vain käytäväpuheiden varaan.

Puheenjohtajamaa Italia kävi epävirallisia keskusteluja eri maiden kanssa ja solmi kahdenvälisiä salaisia sopimuksia siltä varalta, että perustuslaki olisi tullut huippukokouksessa esille. Se ei tullut. *Espanja* ja *Puola* ilmoittivat pitävänsä loppuun saakka kiinni siitä ylisuuresta äänivallasta, joka oli niille annettu Nizzassa. Niissä on yhteensä vähemmän asukkaita kuin Saksassa, mutta ääniä oli niille annettu yhteensä 54 ja Saksalle vain 29.

Nizzassa äänien epätasapaino toteutui, kun presidentti **Jacques Chirac** halusi estää asukasluvultaan paljon suuremman Saksan saamasta enemmän ääniä kuin Ranska. Niissä merkeissä hän liittoutui Espanjan pääministerin **José Maria Aznarin** kanssa. Lopputulos oli, että Saksalle ja Ranskalle tuli yhtä monta ääntä (29) ja Espanjalle melkein yhtä monta (27). Saksa omasta puolestaan hoiti Puolalle saman äänimäärän kuin Espanja sai.

Brysselissä Chiracille tuli maksuun tämä hänen oma pelinsä.

Kun Puolaa ja Espanjaa syytettiin kansallisten etujen puolustamisesta Eurooppa-asian kustannuksella, totta puhuen omalla asiallaan oli ollut nimenomaan Ranska. Se oli löytänyt Nizzan jälkeen yhteisen tahdon Saksan kanssa, ja ne halusivat sen myös kaikkien muiden tahdoksi.

Chirac oli ensimmäinen, joka ilmoitti matkustavansa Brysselistä lauantaina puolta päivin kotiin, vaikka oli yleisesti varauduttu olemaan koolla sunnuntaihin ja jopa maanantaihin saakka. Hän oli ilmeisesti arvioinut Ranskan sisäpoliittisen tilanteen sellaiseksi, että piti välttää kansanäänestystä perustuslaista niin pitkälle kuin mahdollista, eikä sen takia ollut viisasta päästä siitä sopimukseen.

Myös liittokansleri **Gerhard Schröder** ja ulkoministeri **Joscha Fischer** ottivat viivästymisen vastaan kylmän rauhallisesti. Saksalaisilla on omat keinonsa hallita uusia tilanteita. Fischer oli jo syksyn aikana antanut ymmärtää, että laajenemista, hallitusten välistä konferenssia ja neuvotteluja unionin budjetin uusista rahoituskehyksistä (vuosiksi 2007-2013) pitää tarkastella yhtenä kokonaisuutena.

Heti huippukousta seuranneella viikolla kirjoittivat suurimmat nettomaksajamaat Saksa, Ranska, Iso-Britannia, Hollanti, Itävalta ja Ruotsi komission puheenjohtajalle Romano Prodille kirjeen, jossa ne vaativat EU:lta tulevaisuudessa tiukkaa talouskuria. Ne vaativat komissiota alentamaan *uusissa rahoituskehyksissä* EU:n budjetin ylärajan 1,24 prosentista bruttokansantuotteesta (BKT) 1,0 prosenttiin. Sillä tavalla pantiin kiinni rahahanaa Espanjalta ja Puolalta, joiden sanottiin torpedoineen EU:n perustuslain synnyn.

Saksalla on käsissään EU:n rahanmassin nyörit. Se sai prosenttiliikkeeseensä mukaan myös nämä muut maat. Blairin mukanaolo oli laadultaan poliittista, sillä oman erityisen jäsenmaksualennuksensa kanssa sillä ei ole todellisuudessa varaa neuvoa muita.

Schröder sanoi perustuslain ja Brysselin rahojen yhteydestä, että "joka ei sitä näe, sen täytyy se oppia".

Puheet rahasta ovat tikari suoraan Espanjan ja Puolan politiikan sydämeen.

Sillä politiikalla on kuitenkin vaaransa: saattaa lähteä leviämään saksalaisvastaisuus.

Ranska ei - pienenä nettomaksajana - voi puhua samalla vakavuudella rahasta, ja sen vastaus perustuslain viivästymiselle oli etujoukkoajattelu: *pioneeriryhmän* on alettava tehdä tiiviimpää yhteistyötä. On valmistauduttava *kahden tai useamman nopeuden Eurooppaan*. Chirac nosti asian esille jo Brysselissä lehdistötilaisuudessaan vannotettuaan kuitenkin sitä ennen muita valtionpäähenkilöitä sanomasta, että kokous olisi epäonnistunut. Sopiviksi ydinjoukon yhteistoiminta-aloiksi mainittiin puolustus-, talous- ja oikeusasiat.

Eurooppalaisessa mediassa ruvettiin heti laskemaan uuteen *ydinjoukkoon* mukaan lähteviä maita. Saksalainen *Süddeutsche Zeitung*, joka on hyvin informoitu Saksan politiikasta, listasi etujoukkoon EEC:n kuuden perustajamaan (Saksa, Ranska, Italia ja Benelux) ohella vanhoista jäsenmaista Portugalin, Kreikan, Itävallan ja Suomen sekä uusista Unkarin ja Tshekin.

Näin saatiin Saksasta virallinen tunnustus Suomen myöntäväisyyspolitiikalle samaan tapaan kuin aikoinaan saatiin Neuvostoliiton kanssa tehtyihin asiakirjoihin sana "puolueettomuus".

Vaikka Saksa ja Ranska ajavat EU:ssa tandemilla, niillä on myös poikkeavia näkemyksiä EU:n tulevaisuudesta. Ranskan tavoite on hallitusten välinen liittovaltio, jossa on suurten maiden valta, kun taas Saksa ajaa yhteisöllisempää, komissiokeskeisempää (ja enemmän Ranska-vapaata) liittovaltiota. Avantgarde- eli etujoukkoajattelu on ristiriidassa integraation yleisten periaatteiden kanssa, ja siinä merkityksessä se on EU:n räjähdysainetta. Italia ja Luxemburg ilmoittivatkin heti varauksellisuudestaan kahden kastin Euroopan synnyttämiseen.

Pääministeri **Silvio Berlusconi** syytettiin kokouksen jälkeen siitä, että hän ei ollut puheenjohtajamaan

edustajana tehnyt riittävästi pohjatyötä perustuslain hyväksymisen puolesta. Hän puolustautui ja sanoi jo viikkoja aiemmin tullessa siihen tulokseen, ettei perustuslakia synnytetä Brysselissä. Kokouksen alla hän kyllä suureleisesti ilmoitti, että hänellä on taskussaan ihmepaperi, jossa on ratkaisu kaikkiin ongelmiin. Kokouksessa hän ei sitä esitellyt, vaan alusti valtionpäämiesten kokouksen alkajaisiksi keskustelun naisista ja jalkapallosta. Kun Irlannin pääministeri **Bertie Ahern** pyysi häntä näyttämään muille taikapaperin, Berlusconi veti taskustaan tyhjän paperiarkin.

Lehdistötilaisuudessa huippukokouksen jälkeen Berlusconi kehua retosteli Italian puheenjohtajakautta sanomalla, että se ei ollut vain menestys vaan suurmenestys. Italian puheenjohtajalla oli perustuslaistakin sovittu 82 auki ollutta kohtaa. Ainoa kiistaton peruste itsekehulle oli kuitenkin vain se, että Italia onnistui saamaan Suomelta EU:n elintarvikeviraston. Sen hinta oli, että Italian Ispraan jo annettu *kemikaalivirasto* tulee Helsinkiin.

Berlusconiilla oli myös omia sisäpoliittisia syitä viivyttää ratkaisua. Perustuslakikongressin työhön oli Italian puolesta osallistunut vielä Berlusconiakin äärioikeistolaisempi varapääministeri **Gianfranco Fini**, joka ajautui kokouksen alla poliittiselle törmäyskurssille Berlusconiin kanssa tuomitsemalla italialaisten fasistien hirmutyöt. Perustuslain läpimeno olisi ollut sulka Finin hattuun.

Miksi eivät Espanja ja Puola suostuneet alentamaan ylisuurta äänimääräänsä, vaikka kaikki tietävät, ettei sille ole perusteita?

Espanjassa ovat tulossa vuoden 2004 maaliskuussa vaalit. Aznar on jäämässä syrjään, ja hänen tilalleen ollaan nostamassa **Mariano Rajoy**. Hänen vaali-aseimensa vahvistamiseksi Aznarin piti osoittaa taipumattomuutta Espanjan etujen puolustamisessa.

Vaalien jälkeen Espanja varmaankin tulee ruotuun. Sille on yhteistyö Ranskan ja Saksan kanssa elintärkeää.

Se on liitossa Ranskan salaisen poliisin kanssa Baskimaan itsenäisyystaistelijoita vastaan, ja se on kaiken aikaa käsi ojossa suurimman nettomaksajan eli Saksan edessä.

Puolan ongelma taas oli se, että maassa on heikko (demari)hallitus. Kun oppositio piti esillä tunnusta "Nizza tai kuolema", hallitus ei voinut hyväksyä Nizzassa Puolalle annetun äänimäärän alentamista. Parlamentti ei olisi ratifoinut sellaista sopimusta. Sen johdosta pääministeri **Leszek Millerillä** ei ollut pienintäkään mahdollisuutta palata Brysselistä kotiin tuliaisinaan Puolan äänimäärän alentaminen. Puolalaisilla oli kansallista voimaa ja yksituumaisuutta sanoa saksalaisille ja ranskalaisille, että 25 maan unioni on heidän mielestään ihan eri juttu kuin vanha 15 maan unioni.

Puolakin tulee ruotuun, ja sen hoitelee Saksa kahdenvälisesti. Se tapahtuu sillä hetkellä, kun aletaan keskustella rahasta. Siitä aletaan puhua, kun komissio tekee ehdotuksensa EU:n uusista rahoituskehyksistä.

Ison-Britannian pääministeri **Tony Blair** oli yksi Brysselin kokouksen käytäväneuvottelujen suurista voittajista. Hän sopi Berlusconiin kanssa yksimielisen päätöksenteon ulottamisen myös jatkossa veroihin, ulkoasioihin, sosiaaliturvaan, Englannin jäsenmaksun erityisalennukseen sekä lakiyhteistyöhön. Kaikkiin näihin asiaryhmiin Italia oli valmis kirjaamaan passerellet (kiertotiet), joiden mukaan määräenemmistöpäätökset voidaan Eurooppa-neuvostossa muuttaa tehtäviksi yksimielisyydellä. Tämä asetelma heikensi oppositiossa olevien konservatiivien poliittisia asemia. Kun perustuslakia ei tullut, se vei konservatiiveilta kansan enemmistön tukeman vaalivaltin, ja jos tulee, Blair ei ollutkaan myynyt maansa itsenäisyyttä määräenemmistöpäätösvallalle. Suotta ei demari Blair ylistänyt kokouksen jälkeen äärioikeistolaista Berlusconiä hyvästä puheenjohtajuudesta.

Näyttää siltä, etteivät Saksa ja Ranska enää kauan selviä uudessa EU:ssa kaksin, vaan ne tarvitsevat yhteiseen rintamaansa kolmannen suuren. Siksi

ne näyttävät pyrkivän kolmikantayhteistyöhön Ison-Britannian kanssa. Varsinkin sotilasasioissa englantilaiset ovat oman Nato- ja USA-suhteensa johdosta avainasemassa.

Kaiken kaikkiaan: huhut EU:n perustuslain kuolemasta ovat vähintäänkin ennenaikaisia ja suuresti liioiteltuja.

Lopputuloksena oli Brysselissäkin niin vähästä kiinni, että jo *Brysselin seuraava huippukokous* maaliskuussa 2004 saattaa yllättää monet. On kaiken aikaa varustauduttava perustuslain tulon vaatimalla siitä kansanäänestystä, jos se tulee.

Mutta jos maaliskuussa ei synny ratkaisua, on mahdollista, että siinä tapauksessa asia siirtyy hamaan tulevaisuuteen, ehkä jopa yli Irlantia seuraavien Hollannin ja Luxemburgin puheenjohtajakausien. Valtioliittolaisille tällainen pessimismi on optimismia.

EU:n perustuslaki on mitä ilmeisimmin tulollaan, ja kysymys on vain siitä, milloin se tulee.

Jos arvioidaan, miten perustuslakikysymyksessä on tapahtunut Suomen näkökulmasta, pääministeri **Matti Vanhanen** ei olisi voinut olla enemmän väärässä kuin puheessaan 4.11.2003: "HVK:n alkaessa moni vaikutusvaltainen taho vakuutteli meitä konventin esityksen muuttumattomasta luonteesta, mutta pidimme näkemyksestämme kiinni. HVK:n edistyessä olemme voineet huomata, että olemme kyenneet vaikuttamaan keskusteluun varsin menestyksekkäästi."

Lopputuloksena oli Suomen kannalta *Lipposen linjan* riemuvoitto kotimaassa. Suomi sitoutui sekä turvatakuisiin sekä puolustus- (ja hyökkäys)yttimeen. Mitään omaa ei saatu itse läpi. Ollaan tekemässä Suur-Eurooppaa muiden ehdoilla.

Suomalaisilla on huonoja kokemuksia siitä, että ollaan osa suurvaltaa. On oltu alamaisia keskusvallalle sekä lännestä että idästä, ja itse asiassa myös etelästä; olihan Suomi tosi asiassa Saksan siirtomaa asian edellyttämine puolustusliittoineen juuri ennen itsenäistymistä Venäjästä. Sen takia olisi ymmärrettävä itsenäisyyden ja kansallisen solidaarisuuden arvo.

Suomella ei ole perustuslain jatkokäsittelyssä mitään voitettavaa. Pitäisi ajan kanssa yrittää avata paketti uudelleen. Mistäänhän ei ole lopullisesti sovittu ennen kuin kaikesta on sovittu.

Liite

Tässä liitteessä on EU:n ulkoministereiden kokouksessa Brysselissä 8-9.12.2003 hyväksytty pöytäkirja rakenneyhteistyöstä, jolla EU:n sisään voidaan perustaa sotilaallinen ydin, jossa kaikki jäsenmaat eivät ole mukana.

Tällä pöytäkirjalla EU:sta voidaan tehdä eri jäsenmaille erilainen.

On onnetonta, että Suomi hyväksyi julkiselta mielipiteeltämme salaa tällaisen pöytäkirjan ja tavoittelee sen mukaan jäsenyyttä tällaisessa hyökkäysytimessä.

Turvatakuut ovat puolusta varten, rakenneyhteistyö on hyökkäystä varten.

Pöytäkirja pysyvästä rakenneyhteistyöstä

Korkeat sopimuspuolet, jotka

ottavat huomioon unionin perustuslain I-40 artiklan 6 kohdan ja III-213 artiklan,

palauttavat mieleen, että unioni harjoittaa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka perustuu jäsenvaltioiden toimien jatkuvaan lähentymiseen;

palauttavat mieleen, että yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on erottamaton osa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa; se turvaa unionin operatiivisen toimintakyvyn, joka perustuu

siviili- ja sotilasvoimavaroihin; unioni voi käyttää niitä III-210 artiklassa mainittuihin unionin ulkopuolella toteutettaviin tehtäviin huolehtiakseen rauhan säilyttämisestä, konfliktien ehkäisemisestä ja kansainvälisen turvallisuuden lujittamisesta Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden mukaisesti; näiden tehtävien toteuttamisesta vastataan jäsenvaltioiden voimavaroilla yksien joukkojen periaatteen mukaisesti;

palauttavat mieleen, että unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka ei vaikuta tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen;

palauttavat mieleen, että unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka kunnioittaa niitä velvoitteita, joita Pohjois-Atlantin sopimuksen perusteella on niillä jäsenvaltioilla, jotka katsovat yhteisen puolustuksensa toteutuvan Pohjois-Atlantin liitossa, joka on edelleen jäseniensä yhteisen puolustuksen perusta, ja se on sopusoinnussa tuossa yhteydessä määritettävän yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kanssa;

ovat vakuuttuneita siitä, että unionin vahvempi asema turvallisuuden ja puolustuksen alalla edistää Pohjois-Atlantin liiton elinvoimaisuutta sopusoinnussa niin sanottujen Berliinin plus -järjestelyjen kanssa;

ovat vakaasti sitä mieltä, että unioni pystyy täysin täyttämään sille kansainvälisessä yhteisössä kuuluvat tehtävänsä;

tunnustavat, että Yhdistyneet Kansakunnat voi pyytää unionilta apua Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan VI tai VII luvun nojalla käynnistettyjen operaatioiden toteuttamiseksi kiireellisesti;

tunnustavat, että turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistaminen edellyttää voimavaroja koskevia jäsenvaltioiden toimia;

ovat tietoisia siitä, että uuden vaiheen saavuttaminen Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehityksessä edellyttää siihen halukkailta jäsenvaltioilta määrätietoisia ponnisteluja;

palauttavat mieleen, että on erittäin tärkeää, että ulkoasiainministeri on täysin mukana pysyvään rakenneyhteistyöhön liittyvässä työssä;

ovat sopineet seuraavista unionin perustuslakiin liittyvistä määräyksistä:

1 artikla

Unionin perustuslain I-40 artiklan 6 kohdassa tarkoitettujen pysyvään rakenneyhteistyöhön voivat liittyä jäsenvaltiot, jotka

Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen voimaantuloajan-
kohdasta lähtien sitoutuvat:

a) osallistumaan tiivimmin puolustusvoimavarojensa kehittämiseen kehittämällä kansallisia tarjouksiaan ja osallistumalla tarvittaessa monikansallisiin joukkoihin, tärkeimpiin eurooppalaisiin puolustustarvikeohjelmiin ja puolustusvoimavarojen kehittämisestä, tutkimuksesta ja hankinnasta sekä puolustusmateriaaleista vastaavan eurooppalaisen viraston toimintaan;

b) siihen, että niillä viimeistään vuonna 2007 on valmiudet antaa käyttöön, joko kansallisesti koottuja tai monikansallisten joukkojen ryhmien osana koottuja, suunnitteilla oleviin operaatioihin kohdennettuja taisteluyksiköitä, jotka on taktisella tasolla muodostettu taistelujoukoiksi, joilla on tukijoukkoja, kuljetus ja huolto mukaan lukien, ja joilla on valmiudet aloittaa 5-30 vuorokauden kuluessa erityisesti Yhdistyneiden Kansakuntien esittämiin pyyntöihin vastaamiseksi III-210 artiklassa tarkoitettuja tehtäviä ja joita voidaan ylläpitää aluksi 30 vuorokauden ja tarvittaessa vähintään 120 vuorokauden ajan.

2 artikla

Pysyvään rakenneyhteistyöhön osallistuvat jäsenvaltiot sitoutuvat 1 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi:

a) Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen voimaantulosta lähtien tekemään yhteistyötä puolustustarvikkeisiin liittyvien investointimenojen tasoa koskevien hyväksytyjen tavoitteiden saavuttamiseksi ja tarkastelemaan näitä tavoitteita säännöllisesti uudelleen unionin turvallisuusympäristön ja kansainvälisten vastuiden valossa;

b) mahdollisuuksien mukaan lähentämään puolustusalan välineitään muun muassa yhdenmukaistamalla sotilaallisten tarpeiden määrittelyn, kokoamalla puolustusvoimavaroja yhteen ja tarvittaessa erikoistumalla sekä edistämällä yhteistyötä koulutuksen ja logistiikan alalla;

c) toteuttamaan konkreettisia toimenpiteitä joukkojensa käytettävyyden, yhteistoimintakyvyn, joustavuuden ja toimintavalmiuden vahvistamiseksi muun muassa määrittelemällä joukkojen käyttöön antamista koskevat yhteiset tavoitteet kansallisten päätöksentekomenettelyjensä mahdollinen uudelleen tarkastelu mukaan luettuna;

d) tekemään yhteistyötä sen varmistamiseksi, että ne toteuttavat voimavarojen kehittämisjärjestelyn puitteissa todettujen puutteiden korjaamiseksi tarvittavat toimenpiteet, monikansallinen toiminta mukaan luettuna ja sanotun kuitenkaan vaikuttamatta niitä koskeviin sitoumuksiin Natossa;

e) osallistumaan tarvittaessa viraston puitteissa yhteisten tai eurooppalaisten ohjelmien kehittämiseen tärkeimpien puolustustarvikkeiden alalla.

3 artikla

Virasto osallistuu osallistuvien jäsenvaltioiden voimavaratarjousten säännölliseen arviointiin, erityisesti kun on kyse sellaisista tarjouksista, joiden tekemisessä on noudatettu muun muassa 2 artiklan pohjalta laadittavia kriteerejä, ja raportoi niistä vähintään kerran vuodessa. Arviointia voidaan käyttää pohjana neuvoston unionin

perustuslain III-213 artiklan mukaisesti hyväksymille suosituksille ja päätöksille.

Tämän kaiken on Suomi hyväksynyt.

Vaikka perustuslakia ei tule, turvatakuuartiklan ja tämän pöytäkirjan hyväksyminen osoittaa Suomen virallisen politiikan luonteen: pyritään irti sotilaallisesta liittoutumattomuudesta.

uusi vasemmisto

GUE/NGL-europarlamenttiryhmän tiedotuslehti ***uusi vasemmisto*** pitää Sinut ajan tasalla EU-tapahtumista 4-5 kertaa vuodessa.

Tilaus on maksuton (tilauskortti alla).

Voit tilata lehden myös sähköpostitse osoitteesta:

eseppanen@europarl.eu.int

YHTEYDENOTTOKORTTI

Haluan, että nimeni ja osoitteeni lisätään lehden postituslistalle. Siitä ei aiheudu minulle mitään kustannuksia.

Nimi: _____

Osoite: _____

Lähetä tämä lipuke kirjeenä osoitteella Esko Seppäsen toimisto, Euroopan parlamentti, ASP 08-H 349, Rue Wiertz, B-1047 Bruxelles, Belgique. Kuoreen 1. luokan postimerkki.